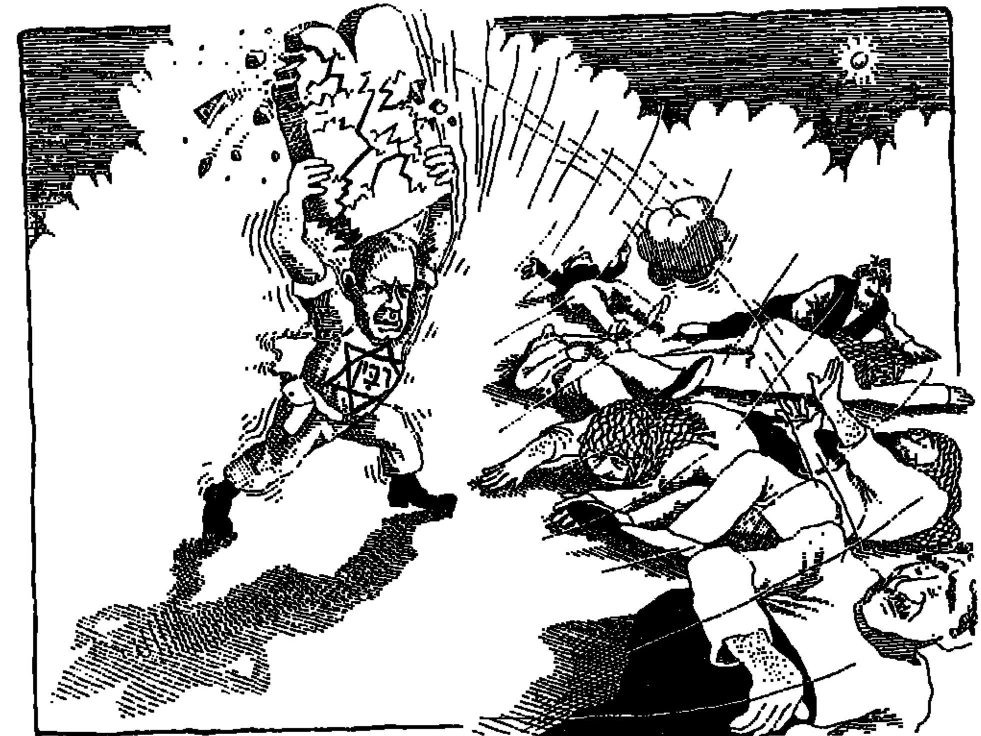

מעריב
מוסף
ד"ז בשבט, תשמ"ח 1988
קופת־חולים
ענק משותק
אל"מ עוזי דיין.
הקלף החזק של
השושלת
גלי עטרי.
מחפשת את גבר
החלומות

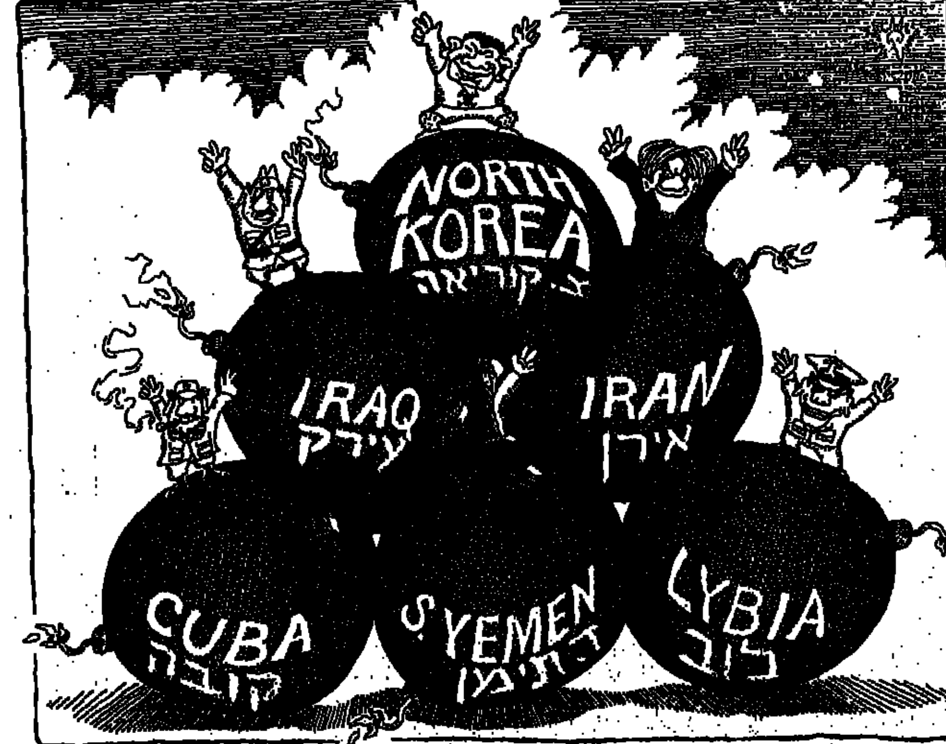

"שברתי אותם"

"בפעם הבאה נטפל בראש"

צפון קוריאה: מצטרפת רשמית לאולימפיאדת הטרור

סופשבוע

י"ז בשבט, תשמ"ח 5.2.1988

This Magazine is a Supplement to Maariv International Edition

בשער: במסדרונות בילינסון, מראה שיגרתי. צילם: ראובן קסטרו

עורך: עמי דור-און
סגנית עורך: דניאלה בוקשטיין
סגנית עורך: אורית הראל
עורך גרפי: יורם נאמן
מעצבות: אורלי אשל, שרי אנסקי, נטע גרינשפן
מודעות: אורי דגן

עוזי. הקלף החזק של שושלת דיין

עוזי דיין. 40. כוכב. תמיד ביחידות הכי מובחרות, בפעולות הכי נועזות ומסוכנות. אבל תמיד חותם "רק לשנה", מין "פרי־לאנסר בקבע". הבן של זוריק דיין ז"ל שהיה אחיו של משה דיין ז"ל. התשובה הדיינית לשנות ה־2000. כשהדוד משה מת התברר שהוא הוריש דווקא לעוזי את שעון היד שלו. בעבר, אומרים בצה"ל, זה נחשב לא פופולרי לפרגן לו. היום אתה באופנה אם אתה מתפעל ממנו. חשיפה ראשונה.

מאת עמנואל רוזן

עוזי דיין מבקש שנשנה את מקום המיפגש: במקום לשכת המפקד, הוא בוחר במשרדי המכון הזואולוגי שליד האוניברסיטה, בחדר של אשתו, תמר. לראיון הוא מגיע עם תרמיל גב כתול ומדי עבודה צבאיים. בלי "ביפרים", בלי אביזרי־גבורה אחרים. מן הצד הוא נראה מילואימניק שנשלף זה עתה מאכסדרת האקדמיה. קראו לו והוא בא. בשלב מסוים בראיון הוא יאמר: "אני שומר לעצמי את האופציה לנטוש את הצבא בכל רגע שארצה. בינתיים אני ממשיך, אבל מבחינה מסויימת, כצבא הזה אני בסך הכל פרי־לאנסר."

עוזי דיין, ראיון ראשון לעתונות, אבל משפט פתיחה של מי שיודע בדיוק מה העיתונות מחפשת: "נולדתי לא בנהלל", אומר הבן של זוריק דיין ז"ל שהיה אחיו של משה דיין ז"ל, ומדביק להצהרה קריצת־עין וחיוך רחב למקרה שהמסר לא נקלט. לעוזי, העובדה הכאילו־מקרית הזו אינה רק גאוגרפיה, היא גם הרבה מאוד ביוגראפיה. כמעט תיאור אופי. כנראה שממש כמו כצבא, גם בשושלת הדיינית עוזי הוא בסך הכל פרי־לאנסר.

נהלל אינה מופיעה בתעודת הזהות שלו, אבל יתכן מאוד שב־1988, אחרי שעל הדוד משה כבר התחילו לדבר במונחים של הסטוריה ואסי כבר גמר לספור משנת האמס, עוזי הוא הקלף החזק של שושלת דיין. התשובה הדיינית לשנות ה־2000. בגיל 40, כאשר החברים מסביב כבר נוגעים בדרגת האלוף, הוא אמנם בסך הכל אלוף־משנה, אבל כנראה שזו תקלה זמנית. כאשר ביקשנו, לפני מספר חודשים, לומר על קצינים שיובילו את צה"ל בשנת 2000 – צנר עוזי דיין רוב מבריץ. "הוא הולך קדימה בעקבות חברו הטוב אהוד ברק", אמרו כמה פרשנים.

בדרכו קדימה חלף עוזי דיין על־פני מכשולי התנגדות רבים. כולם גם מעד. קצינים בכירים פחות או יותר לא אוהבים את הפוזה הידענית שלו, את הבטחון העצמי השופע, את האופקים שהורחבו באוניברסיטאות רבות־יוקרה בחו"ל והשפריצו ידע בלתי־רלוונטי. עוזי הוא ילד רע בקיבוץ שמתקשה לקלוט אנשים שונים. לא סולחים לו על טעויות, מתווכחים על ההצלחות שלו. יש אומרים שהבלון הגדול שלו כבר התפוצץ.

גם ביחידה המובחרת שפיקד עליה היו שלא התלהבו. לימים אמר הרמטכ"ל רפאל איתן: טעיתי כאשר מיניתי אותו לתפקיד. אלוף במטכ"ל אומר: "עוזי שנוי במחלוקת. אנשים לא קולטים שמדובר כאן בקצין ובאדם מבריק. בכוכב. בעבר, זה נחשב ממש לא פופולרי לפרגן לו. היום כבר יש רבים שקופצים על העגלה. היום, לדעתי, כבר אי־אפשר להתכחש. היום אתה די באופנה אם אתה מתפעל מעוזי דיין".

הוא נולד לא בנהלל, אבל ליד – בבית־החולים "העמק" של עפולה, וגם גדל באיזור – במושב היוגב. אביו זוריק דיין, חניך קורס מפקדי המחלקות הראשון של ההגנה, נהרג במלחמת השחרור בקרב נגד הדרוזים ברמת יוחנן, כאשר עוזי היה בן חודשיים. האם, מימי, תכשיטאית מצטיינת, לדברי עוזי, התחתנה שנית עם משה רבינוביץ, איש הפלי"ם, מפקד חמש אניות העפלה (שהמפורסמת כהן היתה "להספציה"), מקצוע שהביא אותו שוב ושוב אל מאחורי סורגי הכלא. עוזי קורא להם: "אבא זוריק ואבא משה".

בתחילת שנות ה־60 ריכז משה רבינוביץ את נושא העלאת יהודי צפון אפריקה לישראל. המשפחה עוזבה את האספסת במושב ועקרה לשנה וחצי לפאריס. לפני הגיוס עוד הספיק עוזי להיות נער סיפון באניה ולקרוע את רצועת המיניסקוס ברגלו במשחק כדורסל. ד"ר פאוקר, האורטופד הנודע מחיפה, אמר לו: "שכח מיחידה קרבית. אם בכלל עוד תהיה מסוגל אי־פעם ללכת יותר מ־15 קילומטר, תחזור אלי, ואז נראה..."

במקום לחזור לד"ר פאוקר, הלך עוזי לקולגה שלו בתל־השומר, ד"ר אלכסנדר כצנלסון, וביקש ניתוח. כצנלסון ניתח ואמר שהכל יכול לקרות. מבחינתו של עוזי היתה רק אפשרות אחת: סיירת הצנחנים. למה? כי באותם ימים זה היה חוד־החנית האיכותי. עוזי, איש נמוך עם פנים עגולות ותיכוניות וקול רך, אומר שהחיפוש אחר חוד־החנית הוא אצלו עניין של אינסטינקט טבעי. זו גם הסיבה ששנים אחרי־כן הלך ללמוד מתימטיקה באוניברסיטה, בלי לדעת דבר על מושגים בסיסיים כמו, למשל, חשבון דיפרנציאלי ואינטגראלי. "גם שם", הוא אומר, "חיפשתי את הטופ, וחשבתי שמתימטיקה זה הטופ של המדעים המדוייקים."

למרות המיניסקוס וד"ר פאוקר, עוזי הגיע לטופ, גבוה יותר אפילו מסיירת הצנחנים. קרוב משפחה לחש לו עמוק באוזן על קיומה של יחידה מובחרת. עוד יותר מהסיירת. באותם ימים, כאשר דיברו על היחידה הזו, עשו את זה כלחש. עוזי, אגב, לא האמין שיכול להיות דבר טוב יותר מהסיירת. "חשבתי שמותחים אותי, חשבתי שזה מן פיקשן כזה בנוסח חסמב"ה", הוא אומר.

אבל לכל מקרה שלא יהיה, הוא התייעץ עם גורמים יודעי דבר במשפחה. עייזר ויצמן אמר לו: אם הבן שלי היה הולך ליחידה הזו, הייתי גאה ומודאג. משה דיין יעץ: תעזוב את הקשקוש הזה. עוזי החליט ללכת.

השירות ב"קשקוש הזה" דווקא שיפר את היחסים בינו לבין הדוד משה ממשרד הבטחון. "עד ליום הגיוס", מספר עוזי, "ראיתי את משה מעט מאוד. לא היה לי שום צורך בקשר איתו, ואני מניח שמן הסתם הוא גם לא חש בצורך להיות בקשר איתי. ידעתי שיש לי דוד שקוראים לו משה דיין – וזהו. משפחת דיין אף פעם לא הצטיינה בפאמיליריות. אבל ברגע שהתגייסתי ליחידה, משהו כנראה זז אצלו. פתאום הוא התחיל להזמין אותי אליו לעיתים תכופות, פתאום הוא היה מתקשר הביתה לאמא ומשוחח איתה. זה היה שינוי קיצוני – ואופייני לו."

בפשיטת "כוס התה של רפול" לביירות ב־68' היה עוזי דיין רץ של עוזי יאירי ז"ל.

השירות ביחידה היה, כצפוי, מרתק. עוזי מספר על היותו רץ של עוזי יאירי ז"ל בפשיטת "כוס התה של רפול" לביירות ב־68', רק משום שזהו כמעט המיבצע היחידי מאותה תקופה שזכה לפרסום. התקופה היתה מרתקת, אבל האוריינטציה של עוזי היתה ברורה: גומרים שירות חובה והולכים לאקדמיה. אף לא יום אחד יותר משנתיים וחצי.

אבל העניינים השתבשו, ואת האצבע המאשימה מפנה עוזי לעבר החבר אהוד ברק. "הוא רצה שאלך לקורס קצינים ואחזור ליחידה כמפקד מחלקה, אבל אני סירבתי כי לא רציתי לחתום לשירות קבע, לא רציתי קריירה בצבא. אהוד לחץ ואני סירבתי, ואז, יום אחד, יצאנו למארב בתעלת סואץ, וחיים בן יונה – שאמור היה לפקד על המחלקה שאני סירבתי לקבל, נהרג. אהוד צריך היה רק להסתכל לי בעיניים. עכשיו כבר לא היתה לי ברירה".

"מעלות היתה סיפור עצוב, גדוע. זו היתה הפעם הראשונה שראיתי חדר שטוף בדם. ממש דישדשתי בדם. ראיתי ילדים נופלים מהחלון".

הפתרון היה פשרה. עוזי חתם רק לשנה, פחות – הרבה פחות מהתקופה המבוקשת לקצין כיחידה. "זאת היתה פשרה טובה לשני הצדדים", מסביר עוזי, "אהוד היה מרוצה כי ידע שבגלל רמת המחוייבות הגדולה אין בכלל סיכוי שאני אעזוב אחרי שנה, ואני השקטתי את מצפוני בכך שאני לא נהפך לקרייריסט צבאי, שהצבא, בשבילי, נשאר עניין זמני. מאז, אגב, אני חותם רק לשנה, כל פעם רק לשנה אחת, לא יותר."

שוב מדבר עוזי על "תקופה מצויינת." הקשרים הטובים בחלונות הגבוהים של היחידה הפכו אותו לקצין מיוחס. לא כולם אהבו את הרעיון שיש ביחידה קצין אחד שמקבל יותר סמכויות, אבל הביקורת עברה לעוזי ליד האוזן. הוא שקע, מלא התלהבות, בבעיות המבצעיות. "נהניתי", הוא מספר, " להתמודד עם דברים שנראים ברגע הראשון ממש מופשטים, ולפתור אותם בדרך טובה, כמו שפותרים כל בעיה קונוונציונלית. נהניתי לשרת ביחידה שהפעילות שלה אינה יודעת גבול".

אחרי פעולת שחרור בני הערובה במישגב־עם, כשעוזי הפצוע המשיך לפקד על הכוח עד לסיום המשימה, הוא קיבל מכתב הוקרה מהאלוף.

על מבצעי היחידה הוא מספר מנקודת־ראות של מעורבות אישית עמוקה. הוא במרכז, היחידה רק ברקע. מלחמת ששת הימים: "התכוונו להנחית אותנו בג'בל ליבני, שם חנה גדוד שלם עם שריוניות, מוקף בשדה מוקשים. נתנו לנו ביד רק תמ"קים עוזי, היינו ממש מעטים, אבל אמרו לנו לא לדאוג כי הם חיילים לא כל־כך טובים. התוכנית הזו לא בוצעה כסופר־של־דבר, אבל הדבר שהכי מרהים אותי, כאשר אני חושב על זה היום, זה שלא פחדתי ללכת לשם. בדיעבד זה נראה לי ממש טירוף".

חטיפת מטוס "סבנה": "בחילוץ החטופים מ'סבנה' הייתי חולה בארמת. הובלתי את אחד הכוחות שפרצו לתוך המטוס."

בין פריצה לפשיטה, עוזי המשיך להיקרע בין

(המשך בעמוד הבא)

(המשך מהעמוד הקודם)

הרצון ללמוד לבין המשיכה לשרות הצבאי שהלכה והעמיקה. עכשיו נוספה גם בעיה מבית. אחיו התורג, דן, התגייס לצוללות של חיל הים, ועל אמא מימי – שכבר איבדה בעל בקרב – עברו ימים קשים.

"משה שהיה אז שר כטחון דווקא היה גאה מאוד בשירות הקרבי של שני בני המשפחה שלו, והוא הירבה להתקשר לאמא ולעדכן אותה על מה שקורה ביחידה ובצוללות. יכול להיות שהוא התכוון להרגיע ולעזור, אבל הטלפונים האלה רק הכניסו את אמא עוד יותר ללחץ", מספר עוזי.

הוא נסע לחמישה חודשי התרעננות בחו"ל, וכאשר חזר חתם על עוד הסכם פשרה עם אהוד ברק: ממשיכים ביחידה, אבל הפעם – באמת לזמן קצר. בתום שנה נוספת ביחידה ושנת לימודים בפקולטה למתמטיקה ופיזיקה באוניברסיטת ירושלים, חזר עוזי לחו"ל ועסק שם בעבודה בטחונית באירופה. "נראה לי די שטות לשלוח בשביל זה בן־אדם לאירופה, אבל אז כולם היו נלהבים", הוא מספר.

על פרוץ מלחמת יום הכיפורים שמע עוזי בז'נווה, שם שהה במגרת אביו שעסק בענייני עלייה. "האיש שלנו" בז'נווה דיווח להם בהתלהבות על "מלחמה נפלאה". "אנחנו נלחמים בהם", סיפר, ועוזי הרגיש שהוא הולך להחמיץ את זה. מצירך דיווחו לו שאין בינתיים טיסות של "אל על" ארצה, ועוזי הציע לטוס לקפריסין, לשכור שם סירת־מירוץ ולשוט בה לחיפה. "מזלי", הוא מספר, "שגם ברגעי המצוקה האלה שמר אבא על השפיות והוריד אותי מהרעיון האווילי".

בינתיים התארגנה בכל זאת טיסת חירום של "אל על". עוזי ואביו קיבלו את הבשורה ממש ברגע האחרון והפעילו קשרים בדרגים הגבוהים כדי לעכב את המטוס. הטייס כבר הריץ את המנועים כשנתבקש להמתין למשפחת רבינוביץ־דיין על המסלול. עוזי זוכר היטב את הנחיתה בארץ המאופלת, את החשיכה, את הנסיעה המטורפת משדה־התעופה היישר ליחידה ואת החברים מהיחידה יושבים בבסיס במכנסיים קצרים, שותים קפה, ולועגים לאיש שזה עתה הגיע להצלת המולדת: "אתה בטח ממהר לאיזשהו מקום, הם אמרו לו, אבל אנחנו עדיין מחכים למשימה שלנו"...

אחרי־כן, בחלוף ההלם, כאשר היחידה הצטרפה למלחמה, הגיע עוזי לאוגדה של אריק שרון. הוא התרשם מאוד מיכולתו המקצועית של הגנרל שרון, ואומר: "האיש באמת היה משכמו ומעלה". פעם אמר זאת לדוד משה והתשובה שקיבל היתה כזאת: "שים לב ותסתכל טוב", אמר לו משה דיין, "אולי נרמה לך שאריק משכמו ומעלה, אבל זה רק משום שהאנשים שמקיפים אותו הם כולם משכמם ומטה"...

"האנשים שנפגשו ממשה דיין היו תמיד אנשים שנזקקו לו, שציפו ממנו למשהו. אני לא הייתי צריך ממנו דבר, לא ציפיתי לדבר ולכן גם לא התאכזבתי".

במלחמה הזאת גם עשה עוזי היכרות ראשונה עם התחושה שנגרמת לגוף בעת שחודרים אליו רסיסי מתכת חמים. פציעה ראשונה מתוך שלוש. את רסיסי הפציעה השלישית, מזכרת מפשיטה ללבנון לפני כשבע שנים, הוא עדיין נושא בזרועו השמאלית. אז, במלחמת יום הכיפורים, הוא נפצע בחרמון. יחידתו עסקה שם בלחימה אחד־על־אחד עם הסורים. עד שהגיעה למקום חטיבת גולני, התוצאה בקרב הגרילה הזה היתה 0־71 לטובת היהודים. היחידה ביקשה שיאפשרו לה להתקדם ולכבוש את מוצב החרמון, אבל המשימה הוטלה על גולני.

"אני לא רוצה להיכנס לכל הסיפור הזה", אומר עוזי, "אבל היום אני בטוח שאיש לא היה עוצר אותי שם. עד היום יש לי תחושה של החמצה כאשר אני חושב על מה שקרה בחרמון".

אחרי מלחמת יום הכיפורים, כל מי שרצה קריירה נשאר בצבא. והתקדמות והקידום נמסכו בתוקף הנסי-

בות למהירים ולכמעט־מובטחים. עוזי מונה לסגן מפקד יחידתו, אבל לא נשאר. הוא חזר לאוניברסיטה, הצטרף למחזור שלם של אנשים שמיהרו מהשדה לספסל הלימודים, שהתואר האקדמי עניין אותם יותר מהדרגה. הוא סיים את התואר הראשון אבל לא החמיץ מבצעים שהתרחשו תוך־כדי הלימודים. מעלות, למשל.

"באותו יום שהמחבלים השתלטו על בית־הספר במעלות", הוא מספר, "הייתי באוניברסיטה, לא שמעתי רדיו ולא ידעתי מה קורה. אחרי־כן הלכתי להסתפר ובמספרה, פתאום, אני שומע בחדשות את כל הסיפור. כבר היה מאוחר מכדי לנסוע למעלות, אז נסעתי לבניין הממשלה בירושלים וחיכיתי שם למשה עד שתסתיים ישיבת הממשלה. ביקשתי לטוס איתו והוא אמר לי: 'אין לך מה לנסוע, החלטנו לוותר למחבלים, אבל אם אתה רוצה – תבוא איתי'. לקחתי את הציוד מהמכונית וטסתי איתו במסוק למעלות".

כאשר הגיע עוזי, היו הכוחות כבר מאורגנים לפריצה וכל שנותר לו היה להצטרף לאחד מהכוחות כחייל מהשורה. זכרון הפעולה האומללה אינו עוזב אותו. "זה סיפור עצוב", הוא אומר, "סיפור גרוע, כל־כך לא מוצלח. במעלות היתה הפעם הראשונה שראיתי חדר שטוף בדם. הלכתי על ריצפת הכיתה שבה שהו התלמידים, ואני זוכר שממש דישדשתי בדם ובמקומות מסויימים היו שלוליות שהתיזו את הדם על הבגדים שלי. ראיתי ילדים נופלים מהחלון למטה. אחרי־כן חזרתי לירושלים. זו היתה שעת בין ערביים. אני לא אשכח את זה. ירושלים תמיד עצובה בשעות בין הערביים. הלכתי שם ברחובות עם המדים המוכתמים בדם והרגשתי שאני פוסע בפלנטה אחרת. כל־כך עצוב. ההמונים הסתערו שם על דוכני שבוע הספר, הם עוד לא ידעו. מעלות הארוהה. המשקעים שנוצרו שם לא יימחקו לעולם".

עם ה"בי.אי" ביד נסע עוזי לאוניברסיטת סטנפורד בקליפורניה ואחרי שנה חזר משם עם תואר שני בחקר ביצועים וניתוח מערכות. הגירוי להמשיך

שלושה גברים בחיי עוזי דיין. הדוד משה (למטה); זוריק דיין (מימין), אחיו של משה ואביו של עוזי (נהרג במלחמת השחרור) ואהוד ברק (ימין למטה)

בלימודים לדוקטורט היה חזק, אבל עוזי החליט להיפרד מהצבא בעוד תפקיד אחד – מפקד בשריון. ב־1976 הוא עשה הסבה. המיפגש עם הצבא האחר, אחרי שנות הבידור והפינוק ביחידה שלו, לא היה לרוחו.

"לא אהבתי את התפקיד, לא את האווירה, לא את הסטנדרטים החדשים. זה לא אומר שום דבר על חיל השריון, זה אומר רק שאני לא אהבתי את זה", הוא אומר. על כשלונו שם הוא מדבר בכאב ובהיסוס. אבל הוא לא מסתיר את העובדות: "אחרי שנה הורחתי מהפיקוד. קצין נהרג בתאונת אימונים והוחלט שהאחריות מוטלת עלי. נאמר לי שאני מסיים את תפקידי".

"אחרי מעלות חזרתי לירושלים, שתמיד עצובה בין הערביים. הלכתי ברחובות עם המדים המוכתמים בדם והרגשתי שאני פוסע בפלנטה אחרת".

מבחינתו של עוזי, זה היה האות לסיום הקריירה הצבאית. סיום עגום. אבל מי שהיה אז רמטכ"ל, רב־אלוף רפאל איתן, חשב אחרת. הוא הציע לעוזי לפקד על יחידתו הקודמת. רפול תפס את עוזי בנקודת התורפה. עם כל הזעם על הכשלון בשריון והתשוקה להשתקע במיגדלי השן האקדמיים, לזה לא יכול היה עוזי לסרב. "מי שיספר לך שהוא לא רוצה לפקד על היחידה הזאת, צריך להישלח לבדיקה במכונת אמת", הוא אומר.

על אופיו ועל המאניירות שלו כמפקד יש חילוקי דעות. יש אומרים שעוזי הביא איתו ליחידה התנשאות ריינית שלא היתה לרוחם של אנשיה. אבל על תרומתו המבצעית אין חולקים. מן הבחינה הזאת, עוזי נחשב גם כיום לאחד מטובי המפקדים. אחרי פעולת שחרור בני הערובה המוצלחת במישגב־עם, כאשר עוזי המצוע מרסיסים ברגל ובחזה המשיך לפקד על הכוח עד לסיום המשימה, הוא קיבל מכתב הוקרה מהאלוף ינוש בן־גל שער לאותו רגע נמנה עם האנשים שהשם עוזי דיין היה מעורר בהם נוגדנים חריפים.

כל־כך טוב היה לו ביחידה שהוא ביקש מרפול להמשיך ולפקד עליה מעבר לזמן שנקבע לו. רפול ששאל לפשר ההתלהבות קיבל מעוזי את התשובה הבאה: אני יודע שהולכת להיות מלחמה בלבנון והמלחמה הזאת אני רוצה לפקד על היחידה. השיחה

(המשך בעמוד 41)

קופ"ח, דרוש טיפול נמרץ

קופת חולים הכללית. ברדיו מוכרים אותה בקול ערב כמו קפה משובח או אבקת כביסה מעולה. אבל בקופת חולים, כמו בקופת חולים, נחקל האזרח הקטן באותם תורים מעצבנים, פתקים עילגים בכתב יד דהוי, הפסקות חה אינסופיות, שעות קבלה שלפעמים קשה להגדיר אותן במונח "שעות", רופאים נרגנים ופקידות חצופות וחסרות סבלנות. הביורוקרטיה יכולה לגרום גם לאדם בריא לחלות. החברים הולכים לחפש חברים חדשים בקופות חולים אחרות. תחקיר.

מאת אביבה מץ ובני עורי צילם: ראובן קסטרו

"בריאות והענין רציני", אומר ההוא ברדיו, בתשדיר השרות. "כשהייתי צעיר, לא היה חשוב באיזה קופת חולים אני מבוטח", ממשיך הגבר. עכשיו הוא יודע. קופת חולים של ההסתדרות כמובן. אשה, ילדים, מוסיקה, סוף. קופת־חולים בג'ינגל. כמו אבקת כביסה ושוקולד. תחרות, זה שם המשחק. לא עוד מונופול, יש אלטרנטיבות, והציבור יודע את זה. עכשיו גם הם שם בקופת חולים יודעים את זה. עובדה – תקשיבו לג'ינגל.

אצל א.מ. מרעננה, זה בדיוק הפוך. כשהיה צעיר, לפני 35 שנה, נרשם, כמו כולם אז, כחבר בקופת חולים של ההסתדרות. ביד רועדת הוא מראה את הפנקס האדום, מקור הגאווה של פעם. "אני בן 56 ולמעלה מ־35 שנה חבר בקופת חולים של ההסתדרות... אם הייתי יכול היום לעבור לקופת חולים אחרת, הייתי עושה את זה ברצון, אבל בגילי... מי יקבל אותי". פתיחה שגרתית למכתב תלונה עוד יותר שגרתי.

83 אחוזים מהציבור (כך על־פי הפירסומים הרשמיים), רשום כחבר אצל מבטח הבריאות מספר אחד של המדינה – קופת־חולים כללית של ההסתדרות. כולים, פנקס ארום ותורים ארוכים, הם חלק מהוויי חייהם של מרבית התושבים. פעם לא היה משהו אחר. החברים התרגלו לסדרים והפקידים לחברים. יחסי גומלין. כמו אותו זוג קשישים מצפון תל־אביב, שלא בדיוק הבין מה לא בסדר בזה שמטרטרים אותם לבית מרקחת בזמנהוף כדי לקבל תרופה שאין בבית המרקחת השכונתי. "תמיד זה היה ככה", אמרה הגברת, "רק אם בזמנהוף חסרה התרופה, נותנים לנו פתק לבית מרקחת פרטי". חצי יום, שני תורים, שני אוטובוסים וקצת ברגל.

הספור של א.מ. מרעננה לא נגמר בחצי יום, אפילו לא בחצי שנה: "חורף 87' היה מהקשים ביותר. אחרי מצב של שבר בעצם הבריח, נתפסה אצלי כתף ימין ואחר־כך כתף שמאל ושתי הידיים, עד לאצבעות. שום תרופה לא עזרה. הכאבים תקפו אותי בעיקר בשכיבה. לא יכולתי לישון בלילה, הרגשתי כאבי תופת. כל לילה ישבתי ונשכתי את קצות האצבעות מרוב כאבים. בינואר 87' פניתי לרופאה שלי בקופת חולים. הרופאה היתה חולה. המחליף אמר שכדאי לחכות עד שהיא תחזור. אחרי שבוע שוב הגעתי למירפאה. הרופאה נבהלה ושלחה אותי דחוף לבדיקה בבית לוינשטיין. הוזמן לי תור בפברואר. התקבלתי באפריל. הכאבים לא פסקו. הרופאה שבדקה אותי בבית לוינשטיין אמרה לי: 'אתה בטח מטפס על קירות מרוב כאבים', אמרתי שזה בדיוק מה שקורה. הרופאה קבעה שיהיה צורך לנתח אותי בשתי הידיים ולשם כך עלי לחזור לסניף שלי, לרופא אורטופד, כדי שהוא יראה אותי ויפנה לניתוח. במחוז רעננה הוזמן בשבילי תור לאורטופד. אמרו לי להמתין בסבלנות. המתנתי כחודשיים, בינתיים הגיע הקיץ והכאבים קצת שככו. כנראה שמזג האוויר החם, ממתן את הכאבים. כעבור חודשיים התקשרתי למחוז רעננה לשאול מה עם התור לאורטופד. פקידה בשם שמחה אמרה שאין כרגע רופא, ושאוכל לפנות לרופא עצמאי מטעם קופת חולים. אחרי עוד שבועיים קיבלתי בדואר הפניה לרופא עצמאי".

התלאות של א.מ. לא הסתיימו. ההפניה שקיבל משמחה בדואר לרופא המקצועי לא היתה מספקת. את זה הבין רק אחרי שבילה את כל שעות אחר הצהריים בחדר ההמתנה של הרופא המקצועי. ביולי 87' פקעה סבלנותו והוא כתב לנו: "רבותי, היום 14 לחודש יולי! חלפו למעלה משבעה חודשים מיום שהתחיל הסיפור שלי ועד היום לא הצלחתי לראות את האורטופד שאמור להביא את הישועה ליסורים ולכאבים הנוראיים שלי. מדוע, רבותי, מדוע הזלזול באזרח הקטן?"

בסופו של דבר, נותח א.מ. על הסבל שנגרם לו, איש לא יפצה אותו. גם לא שני מכתבי ההתנצלות. ד"ר מ. רורונסקי, סגן מנהל רפואי במחוז השרון כתב לו: "הננו מצטערים מאד על אי ההבנה, קבל את התנצלותנו... ושוב סליחה על הטרחה שנגרמה לך". א. רוזנר עוזר ראשי למנהל נציבות תלונות הציבור במשרד מבקר המדינה כתב: "התלונה שהיתה על הטיפול הלקוי של הקופה בבקשתך להפניה לאורטופד, נמצאה מוצדקת ואנו מקווים שמקרים כאלה לא ישנו".

דובר קופ"ח אומר בתגובה: "במרבית המקצועות

(המשך בעמוד הבא)

[illegible] הולך הביתה

אביבה פלד: לדעת מתי לחלות

יואב קריל. מומחה, לא רופא

במסדרונות קופת חולים רוטשילד, בפתח תקוה.

בילינסון – "חורבן גמור"

בית חולים "בילינסון" היה עד לא מזמן "אניית הדגל" של קופת חולים הכללית.

משיחה "מחתרתית" עם מספר רופאים בכירים ב"בלינסון", מצטיירת תמונה עגומה על המתרחש בבית החולים. כל הרופאים עימם שוחחנו ביקשו, ממש התחננו, שלא נזהה אותם: "יוציאו עלי חוזה", התוודה אחד הרופאים, "יש כאן מאפיה ואם ידעו שאני דיברתי, יגרמו לכך שאיאלץ לעזוב את 'בילינסון'". "היו מקרים בעבר. יש מספיק דוגמאות, אנשים שהעיזו לדבר עמו", אמר רופא אחר.

הביטויים בהם השתמשו הרופאים בבואם להגדיר את המצב בבית החולים, לקוחים מעולם האימה: "המצב קטסטרופלי, חמור מאד. בית החולים עומד בפני התמוטטות". "אסקלציה של אנדרלמוסיה", "חורבן גמור". "דמורליזציה בין העובדים, שרואים איך החולים נדפקים בגלל ניהול כושל". "חסר ציוד בצורה קריטית", אמר רופא בכיר. "לפני שנים כאשר היה כסף", מסביר אחד הרופאים, "היו מזרימים סכומי כסף, סותמים פרצות, טלאי על טלאי. כמו ציפוי עוגה יבשה ומעופשת בשוקולד חם וטרי... היום אין אפילו את ציפוי השוקולד".

הכל מסכימים שבתי החולים של קופ"ח החלו להידרדר ב־1983, לאחר שביתת הרופאים הגדולה. השביתה לא שיפרה את מצב בתי החולים, ולא את מצבם של הרופאים. מי שבדרך כלל משלם את המחיר, הוא האזרח. החבר. שמחזיק עדיין את הפנקס האדום, משלם את המס לקופה ומדביק בדבקות את הבולים.

גם ב"בילינסון" מדווחים הרופאים על עזיבת המונית לטובת קופת חולים "מכבי" ולקופות חולים קטנות אחרות: "חבל שאנחנו משלמים מחיר על הבלגן במירפאות השכונתיות והאזוריות. השיטה הנהוגה במירפאות היא מיושנת, ארכאית, שיטה המבריחה את החברים. זוהי הסחבת הביורוקרטית בהתגלמותה".

אחד הרופאים מתנדב לתאר את התהליך המוכר למי שנזקק לשרותי המירפאות, תוך כדי הדגשת הכפילויות במערכת: "חולה בא למירפאה, מבזבז חצי יום, מגיע לרופא המשפחה. הרופא בודק ושולח את החולה לכמה בדיקות. את הבדיקות עושים בדרך כלל במירפאה האזורית. שם הוא שוב מחכה בכמה תורים לכמה מעבדות. אם יש לו מזל – זה נגמר ביום אחד. לאחר כמה ימים (במקרה הטוב), מגיעות התוצאות. שוב מחכה החולה בתור לרופא המשפחה. הרופא רואה את התוצאות, מחליט שמשהו לא בסדר. שולח את החולה למירפאת חוץ של אחד מבתי החולים. נקבע לו תור לרופא מומחה במירפאה, שלא מחליט לפני שהחולה עובר סדרת בדיקות. תור לבדיקות, תור לשמוע את התוצאות ואז מחליט הרופא המומחה לאשפז את החולה בבית חולים. החולה צריך להצטייד בטופס 17 מקופת חולים (הפנקס האדום עם כל הבולים עד האחרון, אינו מספיק ואין לו כל ערך בעיני הפקיד בבית החולים). החולה מאושפז. פעם שלישית הוא נאלץ לעבור בדיקות, כי הרופאים בבתי חולים לא סומכים על הבדיקות שנעשו במירפאות קופ"ח. הכל מהתחלה. רק עכשיו הדיאגנוזה. וכך חלפו להם שבועות ואולי חודשים. בציניות אפשר לומר שבינתיים החולה עלול למות, אבל הביורוקרטיה משתוללת".

"את הכפילות הזאת חייבים לחסל", אומר רופא ותיק. "אם היה מחשב, הכל היה נראה אחרת. היום אין קשר בין הפונקציות, כל מירפאה עורכת סידרת בדיקות בחולה, הפרוצדורה הזאת יקרה מאד ומיותרת".

כיצד, אם כן, צריכים להיראות הדברים? האם אפשר בכלל לשנות את השיטה?

ועד רופאי בית חולים "בילינסון", שלח ב־4 באוקטובר 1987 מכתב למזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר, ליו"ר קופ"ח, ד"ר חיים דורון, ולחברי הוועדה המרכזת של ההסתדרות הכללית, בו קבעו: "בית החולים 'בילינסון' נמצא בנסיגה בכל התחומים הכוללים את הטיפול בחולים. בהידרדרות מדהימה בתשתית ובציוד הרפואי ו'בריחת מוחות' של טובי הרופאים למרכזים רפואיים אחרים בארץ". בהמשך מכתבם מתארים הרופאים את הנעשה בבית החולים. את הדיאגנוזה החמורה הם מלווים בדוגמאות רבות. במכתב (שעותק ממנו הגיע גם לידינו), קובל ועד הרופאים שמחלקות רבות בבית החולים "מתפקדות" שנים בלא מנהלים קבועים, כך המחלקה האונקולוגית, מכון הלב, המחלקה לכירורגיה פלסטית, המרפאה האנדוקרינית ואחת ממחלקות הילדים.

רופאים שעזבו רק בשנה האחרונה: פרופ' צ'ירו סרבדיו, מנהל המחלקה האורולוגית, יעבור בקרוב ל"הדסה" בירושלים, למרות שהמחלקה האורולוגית ב"הדסה" קטנה יותר. פרופ' סרבדיו, אנשי מחלקתו ומדענים פרטיים, פיתחו במשך שנתיים, מכשיר ישראלי לפיצוץ אבני כליה בעזרת גלי הלם. אם משתמשים במכשיר זה, בדרך־כלל אין צורך בניתוח וימי האשפוז מתקצרים לשניים־שלושה, לא יותר. למרות שהמכשיר פותח ב"בילינסון", סרבו במרכז קופת חולים לרכוש את מפצח האבנים (הזול יחסית פי ארבעה ממכשירים דומים מתוצרת חוץ). מי שכן קנה את המכשיר היה בית החולים הפרטי "אסותא" בתל אביב. וראה איזה פלא, קופת חולים הגדולה החלה להפנות את חוליה הסובלים מאבני כליות לטיפול "באסותא" הקטנה. שואלים הרופאים: "מדוע ההתקשרויות המוזרות האלה עם חברות פרטיות? אם ניתן לעשות אותו דבר בבתי החולים של קופ"ח בפחות כסף, מדוע ההתעקשות של מרכז קופ"ח לפרנס מוסדות פרטיים כמו 'אסותא'? איפה הסוד? למה?"

כמות הניתוחים, הטיפולים והבדיקות שעושים חברי קופ"ח בבתי חולים ובמרפאות פרטיים, גדלה והולכת. בנוסף לניתוחים, מדובר בבדיקות אולטרה סאונד, איזוטופים וסי.טי. את כל הטיפולים האלה, טוענים רופאי "בילינסון", ניתן לעשות בבתי החולים של קופ"ח במחיר נמוך יותר.

אם נחזור לרשימת הרופאים, מנהלי המחלקות והמומחים שעזבו בשנה האחרונה את "בילינסון": פרופ' סולי רייזנר, מנהל מחלקת ילודים, שמנהל כיום את מחוז השרון של ... "מכבי"; ד"ר קולין כלוך, מנהל מעבדה בקטריולוגית, שעבר ל"שיבא" (את עזיבתו מגדירים הרופאים ב"בילינסון" כאבידה גדולה לקופ"ח); ד"ר גליקסמן, מ"מ מנהל מחלקה אונקולוגית, שעזב לארה"ב. כזכור, כל העובדות האלה ועוד כמה עניינים חשובים יותר וחשובים פחות (כמו אי תקינות המעליות ב"בילינסון"), צוינו במכתב של ועד רופאי "בילינסון". לקראת סוף מכתבם קובעים הרופאים ש"ישנה הרגשה בקרב רופאי בית החולים שקיימת יד מכוונת המעוניינת בהרס בית החולים, להורדתו לשפל המדרגה, זאת מכיוון שניהול כושל כל כך לא יכול להיות מקרי".

את שיטת הניהול הגדיר אחד הבכירים כשיטת האו־טו־טו הדרום אמריקנית – "או־טו־טו אנחנו עומדים בפני שיפור ושינוי. וככה זה נמשך שנים ארוכות".

שבועיים לאחר שנשלח המכתב, ענה ד"ר אברהם אבידור, מ"מ מנהל האגף הרפואי של קופ"ח, מכתב תשובה לישראל קיסר: "האשמות הכלולות במכתב הנ"ל, (מכתב ועד הרופאים) הן חסרות שחר ומהוות מכתב השמצה זול המעוות את המציאות. נשאלת כמובן השאלה למה נכתב כתב השמצה זה, ההפוך מהאמת, ובעיתוי זה, בפרסומי עיתונות מסויימים בימים אלה (אוקטובר 87') התשובה לכך. והמבין יבין".

המערכת שובקת חיים, אבל הפוליטיקאים "מחזיקים גסון". מחפשים את האשמים בהדלפות, במקום לבדוק את עצמם.

דובר קופ"ח משיב על הטענות בקובעו כי מכתב הרופאים הוא כתב השמצה, שאינו משקף כלל ועיקר את המצב האמיתי בבי"ח "בילינסון". הוא מציג לדבריו חצאי אמיתות וסילופים. כמו כן טוען הדובר: "רופאים אינם נוטשים, קיימת זרימה טבעית וחילופי תפקידים במערכת הבריאות. רכישת ציוד כמרסק אבני כליות, קשורה לשיקולי תקציב וסדרי קדימויות".

ברור היום, גם לראשי קופת חולים, שעבר מפואר אינו מספיק. ואין ספק שלקופת חולים של ההסתדרות הכללית של העובדים העבריים בארץ ישראל יש עבר מרשים וזכויות רבות בהתפתחות הרפואה בישראל. יש לה גם מאגר עצום של כוח אדם מיומן ונסיון שנצבר במשך שנים ארוכות. כל אלה היו יכולים לשמש מנוף לטובת מאות אלפי החברים שעדיין שומרים לה אמונים. ב"בילינסון" מחכים הרופאים ליורשו של ד"ר דורון, שיצעיד את קופ"ח לשנות האלפיים. האזרח הקטן מחכה שיפסיקו לדפוק אותו.

(המשך מהעמוד הקודם)

[illegible] אין המתנה לרופא מקצועי למעלה מ־10–7 ימים. ישנם מקצועות, כדוגמת אורטופדיה, בהם קיים מחסור אובייקטיבי של רופאים ועם כל רצוננו ומאמצי־נו קשה להתגבר על הקושי".

רשימת המקרים שנשנו ונשנים ארוכה: ילד עם נפיחות בגרון, שהבריא בינתיים, קיבל את תוצאות משטח הגרון במעבדה השכונתית, בפרוטקציה – אחרי חמישה ימים. רופא המשפחה לא רצה לתת לו אנטיב־יוטיקה לסוג החידק לא ידוע. פנסיונר שהיה צריך לעבור ניתוח קטרקט דחוף בעין, חיכה חצי שנה בס־בלנות להפניה ל"ספציאליסט". הוא עבר את הניתוח אחרי טרטורים שלא ייאמנו, רק מפני שסירב להשת־מש בקשרים. היום, מספרת אשתו, הוא צריך לעבור ניתוח בעין השניה. "לא רציתי ללכת באופן פרטי, הלכתי שוב למרפאה. הרופא בדק אותו ואמר שצריך דחוף לנתח. הוא שאל אותנו: 'אתם רוצים לחכות בתור...' לא שאלתי אותו למה הוא התכוון...".

לא כולם ניתנו במידה כזאת של יושר ותמימות. ולא כל המקרים מגיעים לרמה כזאת של זלזול. הרוב הדומם אינו עובר ניתוחים ואינו נזקק לטיפול מיוחד. את הרוב הדומם אפשר למצוא בימי ראשון, שני, שלישי, רביעי, חמישי ושישי לפני הצהריים במרפאות השכונתיות ובבית המרקחת שבפי־נה. שם הם מצביעים ברגליים. בתורים ארוכים ארו־כים. במרפאת "גלב'יץ'" בצפון תל־אביב בקטע העיר שהזדקן, מחכים לרופא במין סבלנות סטואית בעיקר קשישים, עם מבט של השלמה בעיניים – נו, מה אנחנו כבר יכולים לעשות. זה מה שיש.

אחרי הצהריים לא תמצאו את החברים במירפאות. בדרך כלל סגור. תלוי כמובן, מתי ואיפה. ביום רביעי כולן סגורות. גם בתי המרקחת. "למה, למה זה מגיע לנו?" שאלו החולים בבית המרקחת כנופיים. "אני קמה בבוקר מוקדם, רצה עם הילד לרופא כדי להיות ראשו־נה. עכשיו חורף, הרבה מחלות. תור ארוך אצל הרופא. בערך בסביבות עשר אני גומרת שם, רצה מהר לבית המרקחת ואז הם יוצאים להפסקה". לא האמנו. בדקנו בעצמנו בשבוע שעבר, זה נכון. על דלת בית המרקחת תלוי שלט די גדול: "בין 10.30־10 הפסקה". חתום, הרוקח הראשי. הם מתחילים לעבוד שם בשמונה בבו־קר, מפסיקים לכוס תה בעשר ומפסיקים בכלל בצהרי־ים. רק ביום ראשון ושלישי פתוח גם אחר־הצהריים. כנראה שזה מספיק.

"לא רק בתי מרקחת. גם מעבדות", אומר רופא בכיר בקופת חולים, שלא יזדהה בשמו. "זה לא יתכן שאני לא יכול לבצע צילום חזה או בדיקת מעבדה חיונית לחולים שלי, בכל שעות היממה. זה אבסורד בלתי רגיל שכל השרותים הללו ניתנים רק עד עשר בבוקר. לשלוח חולה לבדיקות בבית־חולים, יותר יקר מאשר להחזיק צוות במעבדה בשעות אחר הצהריים. קופת חולים פשוט לא מבינה את הצרכים של הרפואה העכשווית".

ב־'83 יצאו ראשי קופ"ח בהכרזה: "קופ"ח תגמיש את עבודת המירפאות, כדי לשפר את השרות ולהביא ליום עבודה בו יהיה רופא במירפאה במשך 11 שעות". גם ב־'86 מצאנו בעתון קטע, בעקבות ועדת זנבר, ועדת התייעלות, שאת הקמתה יזם מזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר: "מירפאות קופ"ח יופעלו גם אחר הצהרי־ים ויונהג יום עבודה ארוך", אמרו. אז אמרו, אז מה?

דובר קופת חולים, אמר בתגובתו: "מירפאות קופ"ח פתוחות פעמיים בשבוע אחר הצהריים, עד שעה 18.00 בפיצול ופעמיים בשבוע ברציפות עד שעה 14.00. אנו דנים עתה עם איגוד רופאי קופ"ח על הוספת שעות קבלה אחר הצהריים ובימים נוספים".

הדעה שלמרבית תושבי ישראל יש ביטוח ברי־אות, נהפכה מזמן למיתוס ללא כסוי. תארו לעצמכם שאתם מפקידים מדי חודש סכום כסף בחברת הביטוח, בעבור ביטוח הרכב שלכם וביום בו לא עלינו קרתה התאונה, מודיע סוכן הביטוח, כי עקב התור הארוך לשרותי השמאי או הפחח, תאלצו לחכות שלושה חוד־שים עד שתקבלו את השרות. אבסורד נכון? לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שכיר ממוצע, משלם מגיל 21 עד 65, סכום המגיע במונחי היום ל־26,400 שקל כער ביטוח בריאות. אם היה במקביל מפקיד את הסכום הזה בבנק, בריבית סולידית, היה מוצא בבוא היום סכום מינימלי של 54,700 שקל.

לחלל הזה בדיוק חדרו חברות הביטוח בשנה האחרונה. השוק הוצף בתוכניות מרשימות, שא־מורות למלא את החסר, באין רפואה לכל דו־רש. חברת הביטוח "דולב" מציעה ביטוח כנגד השתלת אברים. "הפניקס" מוסיפה לביטוח החיים גם ביטוח למקרה של מחלת הסרטן. "מגדל" מציעה פולי־סה משפחתית מהפכנית למקרי חירום רפואיים. זהו שוק לא מסובסד, הפועל לפי שיקולים כלכליים. אם יש מוכרים – סימן שיש קונים.

לא כל החברים בקומה החמישית בבניין הוועד הפועל משלימים עם מה שקורה בקופת חולים. הפולי־טיקאים יודעים שבשנת בחירות לא מתגרים במזל. לזכותם של אחדים יאמר, שחשבו על כך עוד קודם. הוועדה המרכזת של ההסתדרות דנה בכך בכובד ראש והסיקה מסקנות. יו"ר קופ"ח, ד"ר חיים דורון, יפרוש מתפקידו בחודש מאי. מי שיבוא במקומו יצטרך להת־מודד עם הציבור הממורמר, שבחלקו מצא לעצמו כבר היום פתרונות חליפיים.

מרים חלוץ מרעננה לא מבקשת טובות. היא בסך הכל רצתה להגיע לרופא עור: "בשנה האחרונה היו לי בעיות עור. הדרך אל רופא העור בקופת חולים היתה רצופה תלאות. בפעם האחרונה חיכיתי לתור שלושה חודשים. לא רוצה לחכות יותר. לא רוצה שרופא המ־שפחה שלי יהיה גם רופא עור וגם גיניקולוג. אני יכולה להחליט בעצמי מתי יש לי צורך לפנות לרופא מקצועי. לפני שלושה חודשים עברתי לקופת חולים 'מכבי'. הלכתי לרופא עור עצמאי, בזמני החופשי, וכל הבעיות שלי נגמרו". מרים חלוץ היתה החלוצה במש־פחתה. אחרי חברות של ארבעים שנה בקופ"ח כללית. הבעל והילדים עדיין לא עברו למכבי, אבל גם זה יבוא.

דובר קופ"ח אמר על כך בתגובה: "פניה לרופא מקצועי דרך רופא משפחה היא יתרון ולא חסרון. רופא המשפחה חייב לדעת מראש על כל מחלה מתפתחת או מחושים, ואת לטובת החולה". החולים דווקא, חושבים אחרת.

"אני נגד התפיסה שחברי הסתדרות הם 'חברים' גם במירפאות. אף אחד יותר לא חבר של אף אחד. הם לקוחות"

אביבה פלר מבת־ים עובדת כמזכירה בבית חולים "וולפסון". יודעת מה זה שרות לחולים. היא מקבלת אותם עם טופסי ההתחייבות: "שמתי לב שבתקופה האחרונה, יותר ויותר חולים מגיעים אלינו עם טופס 'מכבי'. לי יש שלושה בנים. אחד השתחרר עכשיו מהצבא ועבר ל'מכבי', השני עומד להשתחרר וילך בעקבות אחיו. לגבי עצמי, עוד לא החלטתי בגלל הגיל, לא בגלל שום סיבה אחרת".

לאביבה פלר היה סיפור אישי שחיזק אצלה את הרצון לעזוב את קופ"ח הכללית: "יום אחד קמתי בבוקר [illegible] ולא הרגשתי טוב. התברר לי שאני צריכה לדעת בראש מתי אהיה חולה. הלכתי לתומי לרופא שלי. והוא לא קיבל אותי, כי הכל היה מוזמן מראש בטלפון. יש להם שיטה חדשה. מוזמנים תור לרופא בטלפון. בן אדם חולה צריך לתכנן את המחלה כי באותו יום הכל

(המשך בעמוד 20)

"אני לא מקבלת תמורה בעבור מה שאני משלמת. אני רוצה שרות כשאני זקוקה לו, בצורה מכובדת. במקום זה אני זוכה ליחס של זלזול. אני לא מתפלאה שאנשים עוזבים אותם. יש אלטרנטיבה"

"צריך למות בשביל לראות רופא"

סניף קופ"ח הכללית, רח' הארזים 2, בית הכרם ירושלים, 14 בינואר 1988.

בשעה ארבע וחמש דקות אחר הצהריים אנחנו נכנסים למרפאה ומיד נתקלים בתשעה אנשים ממתינים בתור למשרד. פקידה אחת עונה גם לטלפונים. עוד לא הספקנו להתחמם ואשה אחת, שעומדת בראש התור, אומרת בקול לפקידה: "צריך למות בשביל לראות איזה רופא?"

הפקידה: "למה את אומרת את זה?"

האשה: "הרופאה לא מוכנה לראות אף אחד", ויוצאת מהמרפאה ברוגז רב.

אחר כך מגיע תורו של בחור צעיר חובש כיפה. הפקידה: "אתה לא מרגיש טוב?"

הבחור: "ככה".

הפקידה מביטה בו בעיניים חוקרות, עורכת [illegible]: "נו, טוב, אני אתן לך תור". בר מזל.

לפניו מחכה בתור איש מבוגר, עטוף במעיל [illegible], מחזיק שקית פלסטיק ביד. הוא מוסר את [illegible] לפקידה. היא בודקת ופונה אליו: "זה כרטיס [illegible], מה אתה משגע לי את השכל?"

הוא אינו מספיק לעכל את דבריה ולהגיב, [illegible] הפקידה כבר לא שם. עסוקה בשיחת טלפון; [illegible] שעות קבלה של רופא מסויים. אנחנו לא [illegible] שום טיפול, רק לראות מה קורה במירפאה [illegible] אחר צהריים. אנחנו עולים במדרגות. ארבעים [illegible] מדרגות מובילות את החולים (קשישים [illegible] ישות בדרך כלל) לקומה השלישית של [illegible] פאה.

[illegible] דווקא בקומה האחרונה החליט מי שהחליט [illegible] את רופאי המשפחה. כמתנת הדרה של ד"ר [illegible] ינד רוטס – שעל דלתה אין לוח שעות קבלה, [illegible] מצאנו פתק בו נכתב שביום חמישי אחר הצהריים ד"ר רומם מקבלת בקומה א', בחדר של ד"ר גורבוג, מקרים דחופים בלבד בין ארבע לשש.

ד"ר רונן איטה מקבלת בימים ראשון עד שישי, בין שמונה בבוקר לאחת עשרה ורבע (איזה דיוק), ובימים א', ב', ג', ה', גם בין ארבע לשש אחר הצהריים.

בחדר הסמוך ד"ר קומשין ג'אנין (הוא או היא) עובד/ת אמנם רק בימים ראשון עד חמישי, אך הוא או היא עובד/ת רבע שעה כל יום יותר מד"ר איטה רונן, כלומר: בין שמונה לאחת עשרה וחצי. ד"ר בחיה וילנר מקבלת על פי לוח זמנים של ד"ר רונן. אנשי המירפאה סומכים על כושרם של החברים, לכן החליטו למקם בקומה השלישית (זוכרים? 41 מדרגות ושכחנו לומר, אין מעלית) גם את המעבדה. שעות הקבלה במעבדה רק בימי שני, שלישי ורביעי, ורק בין שמונה לתשע בבוקר, בשאר הימים, כך

(המשך בעמוד 20)

שיטת המתקים פועלת: העיקר החסכון (צילום: "סקופ 80")

קינת שושנה

אחרי שהושבעה היתה "שושנה המנשקת". עכשיו היא "שושנה המקוננת". היא גם "האדם היחיד שמפיק מעצמו 150% ממה שיש בו"; "חרצנית (מלשון חריצות) בלתי־נלאית", "איכפתית, עושה הכל מהלב", אבל גם "רגשנית, היסטרית", "רואה נושאים ממלכתיים במבט עסקני", "כיתתית". לא בטוח שדמעות שרת הבריאות הן התרופה למחלות המערכת שהיא ממונה עליה. כן בטוח שארבלי־אלמוזלינו לא תתפטר. "ממערכה לא בורחים", אומרת מי שכוח המאבק שלה הוליך אותה מסניף המחתרת היהודית בעיראק לשולחן ממשלת ישראל. ובכלל, "מי שיבוא אחרי יהיה יותר טוב?"

מאת אברהם תירוש   צילום: יצחק אלהרד

גם שרים בוכים. כשהם שושנה ארבלי־אלמוזלינו. לא רק הבכי הציבורי שבו מאשים אותה שר האוצר ולאו־דווקא הקינה המתמדת שהיא מקוננת על גורל מערכת הבריאות עד שדבק בה הכינוי "שושנה המקוננת". גם בכי של ממש, מתפרץ, מתייפח – הבכי של שרת הבריאות אחרי ההצבעה בממשלה, באוגוסט אשתקד, על ביטול פרוייקט הלביא, ואחרי שעברה "אונס קבוצתי" שבו כפו עליה חבריה, שרי המערך, לסגת מתמיכתה בהמשך הפרוייקט, להימנע בהצבעה ולגרום בכך לחיסול המטוס.

הפעם הראשונה והיחידה בתולדות ישראל ששר בכה אחרי ובגלל הצבעה בממשלה. ושר־בוכה־אחרי־הצבעה, זה יותר טוב, כך נדמה, משר־צוחק אחריה. בכל אופן, זה יותר יוצא־דופן.

ושושנה באמת יוצאת־דופן. לטוב או לרע – אבל יוצאת דופן בין השרים. במיכלול תכונות והתנהגויות שאפשר לדרוש אותן לשבח או לגנאי, תלוי בעיני המתבונן.

כמו הבכי הזה. לשבח – היא איכפתית, דואגת דאגה אמיתית לעובדים, עושה הכל מהלב. לגנאי – היא רגשנית, היסטרית, רואה נושאים ממלכתיים במבט צר של איש האיגודים המקצועיים.

וכמו תכונות והתנהגויות אחרות. ל"קבלת דין התנועה" ולאי־נכונות להתפטר גם כשהמצב נראה כמחייב זאת אפשר לקרוא גם דבקות במשימה. כיתתיות ניתן לתרגם גם לעקביות רעיונית. על התכתשויות אישיות עם שר האוצר אפשר להביט גם כעל מאבק אידאולוגי. ושרגשנות והיסטריה זה גם איכפתיות ודאגה אמיתית – כבר אמרנו.

על אלה בכל־זאת אין חולק: על החריצות, העממיות, כוח־המאבק וההתמדה שהוליכו נערה יהודיה מעיראק, מסניף התנועה והמחתרת היהודית בעיר מוסול דרך קיבוץ גווה־אור ומעברת בית־ליד ולשכת העבודה ונעמ"ת וההסתדרות והכנסת – לשולחן ממשלת ישראל.

"רוב האנשים מפיקים מעצמם פחות מהפוטנציאל הטמון בהם. שושנה היא האדם היחיד בעולם המפיק מעצמו 150 אחוזים ממה שיש בו", מגדיר אחד מחבריה ומתכוון בספורט־לדבר למחמאה. ואחר אומר: "היא חרצנית (מלשון חריצות) בלתי־נלאית". ושלישי: "בכוח החריצות וההתמדה והאמביציה היא מסוגלת לעשות דברים שאחרים אינם מסוגלים לעשות באמצעות כשרון. אם יגידו לה, למשל, לשאת נאום ברכה בסינית למשלחת בריאות מסין, היא תשב ותרש ותשנן את 100 המלים הדרושות ותעשה את זה".

שושנה ארבלי־אלמוזלינו, שרת הבריאות זה כשנה וחצי, כעין הסערה המשתוללת הנראית קצת גדולה מכפי מידותיה, במבוך ללא־מוצא של שביתות ועיצומים ובעיות ומלחמות ומערכת בריאות מתמוטטת. "הצרה שלה היא", יאמרו מבקריה, "שעדיין לא תפסה שהיא כבר שרה בממשלה וממשיכה להתנהג כמו עסקנית פועלים. ואולי אינה מסוגלת אחרת".

. בערב שלפני פגישתנו ישבה עם פקידים בכירים מהאוצר וממשרדה למצוא דרך להידברות בעניין הרופאים הממשלתיים. לא עלה בדעתה לומר שהיא, שרה בישראל, אינה יושבת מול פקידים ולשלוח לפגישה רק את המנכ"ל, או לתבוע ששר האוצר עצמו יבוא להתדיין איתה. "אני לא חסה על כבודי. אני מוכנה לשבת גם עם הפקיד הנמוך ביותר, אם זה יביא פתרון".

הפגישה הסתיימה אחרי חצות, בירושלים. היא נסעה לביתה בגבעתיים – כל לילה היא שבה הביתה – ובבוקר, לפני שבע, כבר היתה שוב במשרד הירושלמי, לבושה בצניעות הרגילה – חליפה אפורה מעל חולצה שחורה – מאופרת קלות, רעננה, עירנית. "בת 62 והיא מתישה אותנו", מתלונן אחד מעוזריה הצעירים.

על שולחן צדדי בלשכתה מונח חלק קטן מאוסף הכוסות הגדול המצוי בביתה. מהקיר שמאחורי כסאה משקיפים הנשיא הרצוג, שמיר, פרס וגם גולדה מאיר. את יגאל אלון – שהיא מתרפקת על זכרו ועל מנהיגותו בכל הזדמנות ("הערצתי אותו") – הורידו לשיפוצים.

מדוע גולדה? את רואה עצמך כיורשת שלה?

"חס וחלילה", היא נרתעת. "אינני יכולה לשים עצמי מולה. כל אחד ומקומו. הערצתי אותה כאישיות, כאשה חכמה, כסמל".

איך זה שמאז קום המדינה כיהנו רק שתי שרות ממפלגות הפועלים, גולדה ואת?

"זה באמת אינו מדבר לזכותן של מפלגות אלה, שדווקא מפלגות סוציאליסטיות, הדוגלות בשוויון נשים, ינהגו כך. וזה לא בגלל שלא היו נשים. אולי המינוי שלי יהיה פריצת הדרך".

אולי הוא יהיה לה, פראדוקסאלית, רוועץ. משום שהיא צורקת – יש נשים במפלגה, ועוד איך יש. והמינוי שלה רק הגביר את התאכזבן ובעיקר את הקנאה שלהן. יש אורה נמיר ויש נאווה ארד ובכנסת הבאה תהיה כנראה גם מאשה לובלסקי. ואם שושנה יכולה להיות שרה, מדוע לא הן? מה גם שמלכתחילה היו סבורות, חלקן, שהמינוי מגיע להן, ויש להן בהחלט מה לומר על הסיבות שהניעו את שמעון פרס למנות דווקא אותה. וקנאת נשים תרבה מדון, לעיתים יותר מקנאת גברים.

כשאני מזכיר את אורה ונאווה ומאשה – שושנה מחייכת במאולץ. "כן, יש תחרות קשה בינינו. אבל מה יש, בין הגברים אין תחרות? זה טבעי ולגיטימי שנשים התורמות ומקריבות למען הכלל את כל זמנן, על חשבון חיי המשפחה וחייהן הפרטיים, רוצות להתקדם".

אז מה יהיה?

היא אינה מרימה ידיים. היא תרוץ, היא תתמודד קודם־כל במרכז המפלגה, כדי להיבחר לרשימה לכנסת הבאה, ואחר־כך בבחירות הכלליות, כדי

(המשך בעמוד 19)

נתן, כל הזמן בעלה

פעם היו אומרים: "שושנה, אשתו של נתן". היום אומרים: "נתן, בעלה של שושנה". נתן אלמוזלינו, האיש שאיתה 42 שנה, כבר התרגל.

שנים היה הוא מראשי אחדות־העבודה, מנהיג פועלים, חבר הוועדה המרכזת והגזבר של ההסתדרות ובעל תפקידים רבים אחרים. איש ידוע, תמיד עסוק, תמיד לא בבית. עכשיו היא תמיד עסוקה, תמיד לא בבית והוא יושב וממתין. ערבים שלמים.

איך מסתדרים עם זה, מר אלמוזלינו?

"לא נשאר לנו להסתדר. היא לא בבית".

איך אתה מסתדר לבד?

"עבודה עלי בעבר תקופת אלמנות של יותר משנתיים. קצת התרגלתי אז לדאוג לעצמי. זה מקל עלי עכשיו".

שושנה ונתן אלמוזלינו: "יש לי מזל שיש לי בעל כזה"

אז מה עושים בערבים?

"אני קורא הרבה. תמיד אהבתי לקרוא, וגם כשהייתי עסוק מאוד הייתי נרדם עם ספר בלשי".

לא יוצאים ביחד בכלל?

"בימים שקטים יותר הולכים לבדורגל. אוהדי הפועל ת"א. עשינו מנוי ל'הבימה' וזה מחייב אותנו לצאת להצגות. ויש גם אירועים שאנו הולכים אליהם בתוקף תפקידינו. זה לא חיים פרטיים לחלוטין".

איך לחץ עליה למתן קצת את

(המשך בעמוד 19)

שרת הבריאות: "אוי לאדם ששוכח את כור מחצבתו, ואוי לשר שאינו דואג קודם־כל לעובדים. באתי מתנועה ואני מייצגת תנועה. אינני פקידה, אני שר הקובע מדיניות, וחייבת להיאבק על תפיסותי".

יהונתן גפן

תפוז

ביום הראשון ל"מרי האזרחי הזה שלהם", אמר פרויקה נתנזון לעצמו: "א'נו נראה אם הם יבואו או לא יבואו". נתנזון הוא בעל פרדסים נודע בעמק חפר התפוזי, והקטיף בעיצומו, והד' פועלים לא באו.

במילא היום יורד גשם והתפוזים רטובים, חשב נתנזון, נראה מה יהיה מחר. אבל גם למחרת הם לא באו. "זה הכל החנא סניורא הזה" אמר פרויקה לאשתו, "ובכלל איזה מין שם זה חנה לגבר?"

גם ביום השלישי למרד הפועלים לא הגיעו. הפרדסנים שנסעו עם הטנדרים שלהם לנקודת האיסוף שליד פונדק הטייסים, מול תחנת הרכבת של נתניה, מצאו שאין עם מי לדבר, וחזרו כלעומת שבאו, עם טנדרים ריקים. ביום הרביעי פרויקה כבר לא חיכה להם, אלא יצא לפרדס המפואר שלו, ובפעם הראשונה, אחרי עשרים שנה, קטף תפוז. ואכל אותו.

רבין

היו ימים בהם חשבנו שיצחק רבין הוא אנאליסט, אבל אחרי מדיניות היד החזקה בשטחים, כבר ברור לכולנו שהוא בעצם אלה־ליסט.

יום חמישי

בשבת פגשתי חייל צעיר שמשרת בשטחים (או אולי נכון לומר – "את השטחים?"). אני מכיר את הילד הזה עוד לפני שהתגייס. ילד רגיש וצנוע, שאוהב ים וגלשנים, ופתאום הוא חייל, וזה לא קל לעבור מגלשן לאלה.

הוא עבר טירונות קרבית. כבר שבוע שהוא מוצב באחד הכפרים ברצועת עזה, והוא בא לחופשת שבת. בבוקר תפס הבחור גלים, וכעת אחרי הצהריים. הוא כבר רואה את סוף החופשה שלו, עיניו עצובות.

"נו, מרביצים?" שאלתי אותו.

"– תיראה", אמר לי החייל, "ביום ראשון, אני רק הגעתי, אז התנהגתי כמו חדש שכזה, כאילו אני לא מבין מה עושים... ביום שני יצאתי לסיורים, אבל בכל פעם כשהיו מכות, הלכתי הצידה, כאילו שאני צריך להשתין, ואף אחד לא שם לב שאני לא משתתף... ביום שלישי הלכו נגדנו ממש המונים, גם נשים, ואני הרגשתי לא טוב, ופשוט ישבתי על איזו אבן וחיכיתי שזה יגמר... ביום רביעי אמרתי למפקד שאני מרגיש לא טוב, ונישארתי במאהל... אבל ביום חמישי כבר הרבצתי".

מובארך

תחשבו רגע על המצרים האלה, שרואים את אחיהם מוכים מעבר לגבול, וממשיכים עם השלום המוזר הזה. האמינו לי, המובארק הזה הוא קדוש.

תחשבו לרגע מה היה קורה אילו המצב היה הפוך: יהודים נרדפים בארץ מצרים, מוכים ומגורשים בכל יום. האם למישהו יש ספקות מה היינו עושים להם? הרי היינו שולחים את צה"ל שלנו. ומכניסים להם את הארץ בארום! והם, המצרים האלה, מגלים התאפקות ראויה לפרס, מציעים הצעות לסדר היום, לא מוותרים על השלום, מקווים לטוב. ומישהו חייב לומר להם: כל הכבוד, מצרים. שיהיה לי הנשיא, הנשיא המצרי בעל פני הספינקס, שרואה אותנו משתוללים, ושער את עצמו.

מאבוק, מובארק, אסיר ציון שכמוך.

עוזבים

כי הכנסת עבר אל־וואב דראושה החזיר את כרטיס החבר שלו למפלגת העבודה, אחרי שהבין שהעבודה עבדה עליו בעיניים. משה עמירב קרע את פנקס החבר שלו בתנועת "חרות" ויצא מעקרות לחרות.

אך מה יעשה סתם בן־אדם שאין לו מפלגה לעזוב ואין לו כרטיס לקרוע? הוא יעזוב את הארץ? הוא יישאר פה, עם כמה חברים, יראה סביבו אותו. ואפילו אין סיכוי שיגרשו אותו. אפילו זה לא.

יהדות ארצות־הברית

פעם, לפני המון שנים, נסעתי מטעם המגבית להתרים יהודים באמריקה, מחוף אל חוף, להעצים את בטחון מדינת ישראל ולעבוד על רגשי האשם של יהודי אמריקה, שיש להם בית לאומי, אבל הם לא גרים בו. הם משכירים אותו ליהודים מרוסיה.

מאז אני רואה את הגוף הערטילאי הזה שנקרא "יהדות ארצות־הברית" ככתם מטושטש בצבע הכסף. כאז כך גם עכשיו אינני מרגיש אל הכתם המטושטש הזה כל זיקה ערכית או גנטית. אני יודע שמבחינה כלכלית מדובר ביהודים טובים שתומרים הרבה למדינתנו, וחיים עם הסכיזופרניה שלהם בשלום עד עצם היום הזה. כמו כן, אין לי בעייה אם יהודי אמריקני או קתולי מאיטליה מדבר נגד מה שקורה פה, ומוחה על העוול הנעשה בשטחים שלנו, או בשטחים של אחרים. הבעייה שלי מתחילה כשאני רואה את הצירוף הזה ביחד: "יהדות ארצות הברית". כאילו לא מספיקה לנו ההנהגה הצולעת הדו־ראשית שלנו, והנשיא הזה שכל הזמן רוצה שיבחרו אותו לארבע שנים נוספות, יש לנו גם, כל הזמן, גם את היהדות ההיא על הראש.

למשל הרב שינדלר, יהודי טוב שמוחה נגד מה שקורה כאן, אבל הוא לא כאן, ומתחשק לי להגיד לו את מה שלני ברוס אמר פעם על האפיפיור שהתנגד לגלולות למניעת הריון:

YOU DON'T PLAY THE GAME,
YOU DON'T MAKE THE "RULES"

אתם לא משתתפים במשחק, אתם לא קובעים את החוקים. לכן, הנערה ההיא מברוקלין שבכתה מחוף־אל תוף ואמרה: "זה נורא, בפעם הראשונה אני מפגינה מול השגרירות הישראלית נגד המדינה שלי", הנערה הזאת נתפסת אצלי כחלק מהכתם המטושטש שנקרא "יהדות ארצות הברית". הכתם שאתמול מחה מול רשת הטלוויזיה ABC על ההשוואה בין ישראל לדרום אפריקה, ומחר הכתם הזה יבוא לירושלים, לקונגרס ציוני, ולבחירת יושב ראש תרש.

אבל מה לעשות, אני לא מרגיש אותם. הם לא פה. אני מרחם עליהם, משום שהם חשבו שלעד נצטייר כגיבורי ששת הימים ואנטבה, ופתאום התדמית התחלפה, ואם יש משהו שמתחלף מהר, זה תדמית. ופתאום אנחנו מצטיירים כקלגסים בדיווחי כתבי רשתות הטלוויזיה השונות המתחרים ביניהם מי יראה יותר דם מהשטח.

אצלנו רואים את המקלות, ושם רואים את הפצעים. יהודי טוב מברוקלין, או אפילו מהברונקס, קם בבוקר, קורא את ה"ניו־יורק־טיימס", וא.מ. רוזנטל, יהודי טוב גם הוא, שבמשך 20 שנה ערך את ה"ניו־יורק טיימס" הזה, מקלקל לו את הקפה והבייגל של הבוקר: "יהודים אינם יכולים לגרור אנשים לפינה, לרסק את עצמותיהם ולצעוק למי שעובר בסביבה: אתה רואה? זה יקרה גם לך!". מסתבר שהם יכולים. וברור שמלת המפתח פה היא "יהודים". יש דברים שאסור ליהודי לעשות. כשאנחנו גיבורים אנחנו ישראלים, אבל כשאנחנו מלכלכים, אנחנו מהר מאוד חוזרים להיות יהודים. ומה שבטוח הוא – "יהדות ארצות הברית" היא יהודית, היא לא ישראלית. היא בצד של הפצעים, לא בצד של המקלות, והם ממהרים לכתוב למערכת העיתון הניו־יורקי שהפעם האיי.אמ. רוזנטל הזה הגזים, ומישהו צריך לתת לו על הראש, ליוספוס פלויוס הזה.

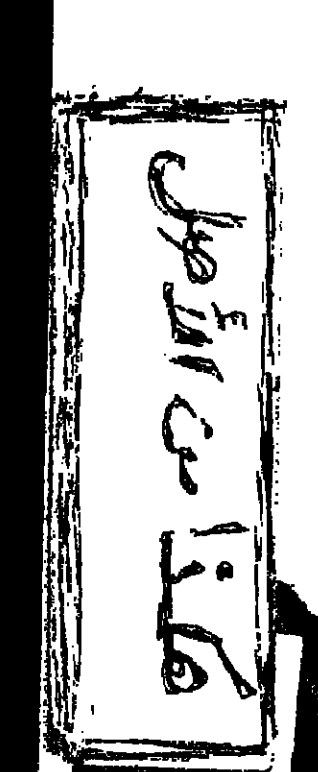
או אלי ויזל, למשל. אלי ויזל הוא סופר יהודי אמריקני שחי בניו־יורק, פליט שואה, חתן פרס נובל לשלום. מדי פעם הוא מתבטא במאמרים פושרים בעיתונות העברית בהם הוא טורח לספר לנו שהוא תמיד מצדיק את מדינת ישראל, בכל מצב ובכל מחיר. הוא גם מטיף (באותו מאמר מסויים שקראתי לפני כשבועיים) לאומות העולם ואומר שכל המדינות מתנהגות כמונו ורק אותנו שופטים בחומרה שכזאת. הוא מציין את הטיפול שארה"ב נתנה לוויטנאמים, את מדיניות צרפת באלז'יר, את בריטניה הקולוניאליסטית (למה הוא לא מזכיר את גרמניה, לעזאזל?), ואומר שזו צביעות להאשים את מדינת ישראל המתנהגת כשאר האומות המתוקנות בעולם הנאור.

וזה כל העניין, הוא לא כאן, הוא חתן, אבל לא שלי. משום שאם יש לקח לשואת יהודי אירופה הוא רק אחד: שלא תהיה שואה נוספת, לשום עם, בשום מקום בעולם, ואם מר ויזל היה קם ואומר שאסור לנו להכות במיעוטים, לכולם מותר, לנו אסור, הייתי נותן לו עוד שלושה פרסי־נובל לשלום על ישראל. אבל הוא לא אמר את זה, הוא ממשיך להשתכשך בשלולית החמימה הזאת ששמה "יהדות ארצות הברית", שותה עם הורם לשום מקום.

אלכסנדר שינדלר

אלי ויזל

א.מ. רוזנטל

ב-1980* התחילו את המהפיכה בלעדי...

קופ"ח, דרוש טיפול נמרץ

(המשך מעמוד 13)

כבר היה מלא. אחרי הצהריים הם לא עברו. אני שואלת אם מי שעובד בבוקר לא יכול להיות חולה אחר הצהריים? אני לא מקבלת תמורה בעבור מה שאני משלמת. אני רוצה שרות כשאני זקוקה לו, בצורה מכובדת. במקום זה אני זוכה ליחס של זלזול. אני לא מתפלאה שאנשים עוזבים אותם. יש אלטרנטיבה".

מנתונים שנמסרו לנו מקופת חולים "מכבי", עולות העובדות הבאות: מתוך 400 אלף מבוטחים, כ־70 אלף הם חברים שהצטרפו בחמש השנים האחרונות. במהלך 87' בלבד, הצטרפו 31 אלף חברים חדשים. "מדובר בכאלפיים חמש מאות חברים שעוזבים בכל חודש ועוברים ל'מכבי'", אמר רופא בכיר מ"בלינסון". "אנחנו מרגישים במחלקות שיש גידול במספר התיקים של חברי 'מכבי'. מה שכואב לנו, שהחברים לא עוזבים בגלל היחס שהם מקבלים בבתי החולים, עובדה שממשיכים לבוא אלינו. מה שמבריח אותם הוא היחס במרפאות השכונתיות".

דובר קופ"ח, דוד תגר, אמר על כך, שגורמים המעוניינים בכך, מנסים להלך איימים בנושא המעבר לקופ"ח "מכבי". "על־פי הנתונים שלנו התופעה מוגבלת ביותר". ועוד הוסיף הדובר שאין שחר לטענתנו, כי במירפאות הקהילה היחס למבוטחים גרוע. מרים חלוץ עונה על כך בצטטה רופא משפחה במירפאה שלה: "שלמי לי 90 שקל, כמו שאת משלמת לרופא פרטי ותקבלי ממני את אותו היחס. בשביל המשכורת העלובה שלי, זה מה שאני רוצה לתת. לא רוצה להתאמץ".

יואב קריל מונה לפני שנה, בלחץ של גורמים במערכת, לסגן יו"ר קופת חולים. לא רופא, מנהל מקצועי, עם הרבה נסיון. שאלנו אותו איך זה שחברי קופ"ח עוזבים היום בלי סנטימנטים אחרי ותק של שנים: "קופ"ח לא השכילה לחוש את הרגלי הצריכה של צבור לקוחותיה, שדורש שרות יותר טוב. הרעיון של המירפאה הוא לא רע אבל לא במתכונת שנות העשרים, שקופ"ח לא רוצה להתנער ממנה. אני נגד התפיסה שחברי ההסתדרות הם 'חברים' גם במירפאות. אף אחד יותר לא חבר של אף אחד. במירפאות הם לקוחות שלנו, ואנחנו צריכים לשרת אותם בעד כספם. צריך לתת לצבור את החופש לפנות לרופא המקצועי ככל שיבחר. במחוז הדרום הנהגנו בשנה שעברה את השיטה. שם יש אוכלוסיה גדולה ממדינות אנגלוסכסיות, שהתרגלה לקבל שרות רפואי ברמה. היתה סכנה שהרבה יעזבו אם לא נאפשר זאת. היום השרות הזה התרחב לכל המחוזות כמעט, ועובר בהצלחה. תפיסת הניהול הצנטרליסטית שנהוגה בקופ"ח, היא שמשתקת את המערכת. חובתי כהנהלה לדאוג ששלושה מיליון מבוטחים שלי יקבלו שרות טוב. זאת הצרה הכי גדולה היום של קופ"ח".

אביבה מץ ובני עורי

"צריך למות בשביל לראות רופא"

כתוב, לפנות לחדר האחיות. תוספת שלנו: מי שצריך מעבדה ביום ראשון, חמישי או שישי – שיתפש את החברים שלו. יורדים לקומה השניה. כאן חדר חלוקת תרופות. וליד החלון משתרך כמובן תור.

על הדלת של חדר האחיות כתוב בפתק בכתב יד (אלא מהו): "לידיעת הקהל לרגל שיפורים לטובת הקהל ולאחר שהגענו להחלטה לעבור לשיטת הזמנת תורים לבדיקות דם מראש אצל האחיות חדר 11. המזמין יתקבל בתורו, אנו מקווים שהקהל יגלה הבנה וינהג כמותו. בכ' רב האחות רחל". אפילו בסימני פיסוק חוסכים בימים טרופים אלה בקופ"ח. ליד משקוף הדלת תלוי פתק נוסף ובו נכתב באדום: "לידיעת הקהל, נא לא להשאיר שתנים וצואות ליד הדלת זה יזרק לפחו תודה האחיות".

את התמונה המתוקת הזו של מה שמשאירים ליד הדלת, אנו משאירים לדמיונכם. עמוסים בחוויות, בדרכנו החוצה אנו נתקלים בפתק מיוחד, בכתב יד, התלוי במשרד הקבלה. בפתק הזה כתוב שד"ר טלמון פרשה לגמלאות מ־2.9.87 ותחליף אותה ד"ר ריינר, בחצי משרה. על מנת להקל את העומס על החברים והרופאה, הוחלט להעביר חלק מהאנשים לרופא במשרה מלאה. כל החברים שהיו שייכים לד"ר טלמון, ששם משפחתם מתחיל באותיות ב, ד, ה, ז, ט, כ, מ, ס, ו־ע עברים לד"ר מרק קנזי, קומה אחת למטה, בסוף הפרוזדור. (ד"ר מרק קנזי עובד במשרה מלאה ומקבל כל יום) בברכה, מזכיר מירפאת 'בית הכרם'".

ממש לפני היציאה קלטנו את הפקידה אומרת לאחת החולות שהמתינו בתור: "ד"ר קנזי לא עובד ביום חמישי, את לא יודעת?"

נכון, היה כתוב שד"ר קנזי עובד במשרה מלאה, אז מה? יום חמישי אחר הצהריים זה כנראה לא במשרה מלאה.

קינת שושנה

(המשך מהעמוד הקודם)

ברבקות ובמסירות אין־קץ. היא לא ידעה מעצורים. כך זה איתה גם היום. מהבחינות האלה היא לא השתנתה".

המחתרת העלתה יהודים לארץ־ישראל ובאוגוסט 1947, בהיותה בת 19, הגיעה גם תורה. שלמה הלל, היום יו"ר הכנסת ואז שליח המוסד לעליה, העלה אותה, עם אחרים, בטיסת לילה לא־ליגאלית והרפתקנית מבגדאד. לראשונה בחייה ראתה את הלל, צנום וקטן, יוצא מתא הטייס חצי שעה לפני הנחיתה. עד היום היא זוכרת לו חסד נעורים. הנשיקה שהדביקה ללחיו לאחר שהושבעה כשרה היתה ביטוי לזכרון זה.

היא הובאה לקיבוץ שדה־נחום, שם נשלחה לנכש עשבים בנעליים לבנות ובשמלת משי. אחרי־כן היתה בין מקימי קיבוץ נווה־אור בעמק הירדן. כשהגיעה אמה ארצה, נטשה את הקיבוץ והשתכנה עם האם במעברת בית־ליד. משם שלף אותה נתן אלמוזלינו, היום בעלה, לעבודה בלשכת העבודה ברמת־גן. אז החלה גם בפעילות המפלגתית, בסניף אחדות העבודה בעיר. כאן היה קו הזינוק במסלול אל הצמרת.

בכנסת היא מסוף 1965. כח"כית מן השורה היתה אלופת השאילתות. היא גם יזמה והעבירה חוקים סוציאליים שעלו לאוצר כסף רב. כמה זה עולה – השאלה הזו מעולם לא עניינה אותה. כבר פנחס ספיר אמר עליה שהיא "אשה יקרה". היום הוזר על כך משה ניסים. היא מקבלת את הדברים כמחמאה.

לקראת בחירות 1981 מצאה עצמה פתאום במקום השני ברשימת המערך לכנסת, לפני רבין, לפני אבן, לפני ברלב. תרגיל של פרס. אשה, עדות־המזרח, פעילה מאוד במישור החברתי, אחדות־העבודה לשעבר – כל המעלות. כמעט. מאחורי גבה ליגלגו. לא סלחו לה עד היום. אבל שהתרגלה וכאפת האמינה שהיא מספר שניים.

היא יודעת. אבל "נשבעת" שאין זה כך: "ישבתי במרכז וכשהתחילו לקרוא את שמות המועמדים, כמעט נפלתי מהכסא. מה זה, לפני רבין ואבן? לא חשבתי שזה מקומי הטבעי. לא הרגשתי נוח עם זה. רציתי לקום ולצעוק 'לא!', אבל החברים (כן, אלה מ'דין והנועזי' – א.ת.) יעצו לי לא לעשות כך. וגם הייתי שכולם יגידו שראו אותה, לא די שתקעו אותה במקום השני, היא עוד עושה רושם'. השתכנעתי ושתקתי. תורה לאל שזה לא חזר על עצמו בבחירות שלאחר מכן".

אחרי־כן, לדבריה, הלכה ובדקה מדוע הציבו אותה שם. העבודה שעשתה בתחום הסוציאלי – זו התשובה, לדעתה. "אבל היו גם סיבות נוספות", היא מודה, "הכל ביחד. בכל זאת, אינני אדם שצריך להתבייש בו. מעשי תמיד הוסיפו כבוד למפלגה. מקומי הטבעי הוא בעשיריה הראשונה ואני מקווה שכך יהיה גם לקראת הבחירות הבאות. אני נשטח, תמיד בקשר עם החברים. זה נותן לי את הכוח".

זה כ־23 שנים נמצא לצידה או מאחוריה נתן אלמוזלינו, היום כבן 75, מי שהיה שנים רבות חבר הוועדה המרכזת וגזבר ההסתדרות והיום יו"ר המכון היהודי־ערבי. הוא נחשב לאיש שגילה אותה. הם נישאו כשנתיים לאחר שהתאלמן מאשתו וכאשר שושנה היתה בת 39. קודם לכן, בחיי אשתו, היו ביניהם רק קשרי עבודה ציבורית.

היא מרעיפה עליו שבחים: "יש לי מול שיש לי בעל כזה, שיש לו הבנה מלאה לפעילות שלי, להעדרויות הממושכות מהבית. במשך השבוע כמעט איננו נפגשים. רוב הערבים הוא לבדו בבית, עם ספר או עם הטלוויזיה ומחכה שאחזור בחצות, בעיקר כדי לשאול אם אני רעבה".

היא מעריכה אותו מאוד ומתייעצת איתו (ראה מסגרת). אין ביניהם כמעט חילוקי דעות, לא בתחום הפוליטי – שניהם ניצים – ובוודאי לא בתחום החברתי. סוף־סוף באו מאותו בית־מדרש. חברים אומרים שלא אחת שומעים את קולו מפיה.

לנתן שני ילדים מנישואיו הראשונים ויחסיה איתם טובים, אבל היא רצתה ילד משלה. כשנישאו, התברר שמאוחר מדי. זהו חסר בחייה שאינה מעלימה אותו. לא אחת התוודתה כמה הוא כואב לה. "מגיל צעיר התמסרתי כולי לעבודה הציבורית ולא היה לי זמן לחשוב על חיי הפרטיים". היום היא אומרת שהיתה מוותרת על קריירה פוליטית למען ילד משלה, ומייעצת לצעירות לא להמתין ולאחר את הרכבת.

קשה לראות אותה מחוץ לחיים הפוליטיים. היא תהיה כמו דג מחוץ למים. המאבקים הציבוריים בתחום החברתי הם נשמת אפה. התפטרות נוכח פשיטת הרגל של המערכת אינה עולה בדעתה. היא סותרת את טענות האוצר על בזבוזים וכפילויות במערכת הבריאות ומוכנה להצביע, בעזרת נתונים, גם על הישגים. היא מדברת על הקמת רשות האישפוז העצמאית ועל חוק ביטוח בריאות ממלכתית שבשלבי הכנה. התקציב הוא בעיניה "שערוריה" והיא אינה נלאית מלחזור על בעיית היסוד: היא נושאת באחריות, אבל השליטה והכספים הם בידי שר האוצר. הוא בעל־הבית האמיתי ועושה מה שהוא רוצה.

אם אי־אפשר לעשות משהו, מדוע לא ללכת הביתה?

"קיבלתי משרד קשה מאוד ולפעמים באמת מתגנב לו הירהור: לשם מה אני צריכה את כל זה. אבל ממערכה לא בורחים. מי שיבוא אחרי יהיה יותר טוב? אני בטוחה שהוא לא ייאבק כמוני על הדרך. כולם אומרים שזו הפעם הראשונה ששר במשרד הזה נאבק כך על מקומה ועל נפשה של הבריאות. אני עוד מאמינה שנגיע לימים טובים יותר".

בחוץ מתדפק על הדלת המנכ"ל לשעבר שהודח על־ידיה, פרופ' רן מיכאלי, מנהל בתי החולים העירוניים בתל־אביב, שהגיע עם קבוצת אנשים לקיום נוסף בהצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי. יש אומרים שאם רק ישמע את קולה של השרה בלי לראותה, לא ידע, אפילו הוא, להבחין אם אכן זוהי שושנה או אחותו – רבקה'לה (מיכאלי) המחקה אותה.

מה דעת שרת הבריאות על רבקה־שושנה ארבלי־אלמוזלינו־מיכאלי? יש לה קצת בעיות עם האח והאחות האלה.

אומרים שאין לה חוש הומור, לשרת הבריאות. אבל מרבקה'לה, היא מעידה על עצמה, היא נהנית. "היא נהדרת. ראיתי אותה מחקה אותי ולחצתי את ידה. לא כעסתי. עזוב את אחיה, היא בזכות עצמה. להיפך, פעם סיירתי איתו בבית חולים בתל־אביב ושאלתי חולה אחת: את יודעת מי זה איתי? היא לא ידעה. כשאמרתי מיהו, אמרה: 'אה, זה האח של רבקה'לה'".

אברהם תירוש

רק אל תבריח אותו לקלקל את הסטייק

פטת נוסח "ורסאי" בת"א ועוד כמה דברים פשוטים שמוסיפים טעם לחיים (צילום: שמואל רחמני)

"ורסאי". מסעדה צרפתית. רחוב גאולה 37, תל־אביב. בלי חזית. בלי הצצה אל הרחוב. דלת מוגפת. מאחורי הדלת, "אווירה" צרפתית־בורגנית. כתלים מרופדים בכתול. ציורי־גובלן ממוסגרים. מנורות קטנות עם אהילים שמפזרות אורות צהבהבים־אדמדמים. מפות לבנות. נרות כחולים. צלחות כחולות עם ציורים בנוסח אנגלי. מוסיקת רקע.

הצוות רובו ככולו משפחתי. אבא פייר הוא המנהל. אמא ז'קלין היא ה"שפית". עוזרים לידה במטבח שני הבנים. עוזרות לאבא בחדר האוכל שתי הבנות. כולם מדברים עברית במבטא צרפתי. לפייר כן־סניור היו פעם מסעדות בפאריס ובהיבירה הצרפתית. לפני תשע שנים עלה ארצה. "להבוזולה" ברחוב ירמיהו היתה אחת מתחנותיו. עכשיו הוא כאן, ב"ורסאי". מגיש כבדי אווז וברווז, טרין והרבה מינים של אומצות – רייר, מדיום־רייר, מדיום. אם תבקש את האומצה "וול־דאן", ינעץ בך פייר מבט מבוהל. הלקוח, יאמר, תמיד צודק, פרט למקרה בו הוא מבקש את האומצה שלו "עשויה היטב". אם אינך סובל בשר מדמם, תזמין בשר עגל. רק אל תבריח אותו לקלקל את הסטייק.

על כוסית של קיר (קסיס עם יין לבן) יספר לך פייר שאת הקריירה שלו במטבח החל בגיל 15. שליבו שמח וגא כשהוא רואה את הצלחות חוזרות מהשולחן ריקות, סימן שהאוכל ערב לחיכו של הקליינט. עוד יספר לך שכל עליצותו פגה כשהוא רואה צלחת וכה רבע מנה שהשאיר האורח. אז הוא מוכרח לברר ברכמקום אם לא היה כאן איזה פישול מצד המסעדה.

לוגמים את הקסיס בניחותא. בוצעים את הלחמניות תוצרת הבית ומורחים בחמאה המתובלת. וכבר מגיע מימרח בכבד האווז (ספוג יין פורט), שמשך הכנתו משתרע על פני שתי יממות. אל ה"פוא־גרה" המשובח הזה נילווים טוסטים חמימים. מולנו הזמינו וקיבלו "טרין דה־ישף" – תערובת טרוסקת־טחונה־גס של בשר לבן, בשר עגל וכבד אווז. משהו אמיתי.

כמנות עיקריות מקבל שולחננו קורדון־דרו וסטייק־בורדולז. לא לבלבל עם קורדון־בלו, שמרכיבו הראשי הוא בשר עגל. בקורדון־דרו המרכיב העיקרי הוא פילה בקר שבקיפולו עוטף כבד אווז ואילו הוא עצמו נעטף בשינקן. המאכל כולו ספוג ברוטב העשוי מבייקון, יין פורטו וירקות קצוצים. סטייק הבורדולז הוא נתח פילה מיניון מונח ברוטב שעשוי מבצל ירוק קצוץ, חמאה ויין לבן. שתי מנות עיקריות אלו היו מצויינות. כתוספות קיבל שולחננו זר ירקות מבושלים ומוקרמים בגבינה, וכן שורש שומר ואספרגוס.

המנות האחרונות אינן מופיעות בתפריט. מדקלמים אותן למענך ומלווים כל שם פריט בהסבר ובהצגת הואריאציות האפשריות. אנחנו בחרנו בקרם־קרמל, שאיכותו התאימה לאיכות הפריטים שקדמו לקינוח.

תוצרת בית

מרק: לאכול בלי, להרגיש עם

לא תמיד אנחנו אוכלים במסעדות. לפעמים בבית שלנו, לפעמים בבית של מישהו אחר. לאחרונה, כדי לחמם את הנשמה והקיבה בימי חורף צוננים ורטובים אלה, הלכנו לאכול מרק אצל ידידתנו עירית צ. מחולון. תתפלאו איזה מרקים שגעון עושים בחולון.

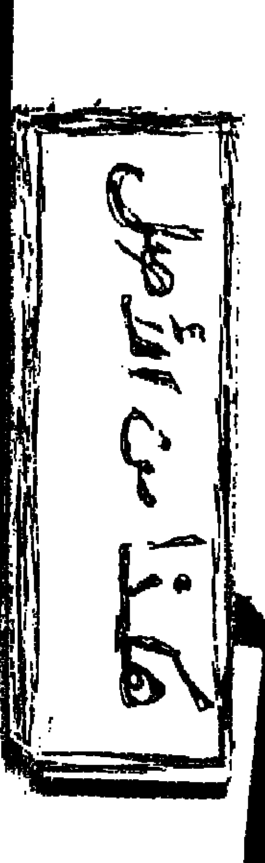
מרק, כידוע, איננו נימנה על המובילים בתחום התסכון בקלוריות. ואם עושים מרק ללא כולסטרול, ללא קלוריות ושאר מרעין־בישין – ריבונו של עולם, איזה טעם יש לזה אבל אצל עירית צ. גם כשהיה דל־קלוריות ותמים־מכולסטרול – איזה טעם היה לו!

מאחר שעירית אינה מכניסה כל אחד לביתה ולא לכל הנכנס לביתה היא יוצקת ממרקיה, נביא לכם כאן את פרטי המרק ונסווג אותו במדור "עשה זאת בעצמך".

אז מה תעשה? עשה מרק של ברוקולי וקישואים. זול, דל – אבל סמיך וטעים שגעון. קח/קחי שני ראשי ברוקולי טרי, 5 קישואים בינוניים, 4 חבילות אבקת מרק סלרי. אין צורך בשום תבלינים נוספים. מרתיחים את הירקות, מוסיפים את אבקת הסלרי, אחרי־כן מעבירים בבלנדר ומקבלים מרק "קרם" בעל מירקם אחיד, שצבעו וטעמו "עשירים" למרות שמכל צלחת ממנו תמצאו בקושי 50 קלוריות, בעוד שבצלחת מרק רגיל "מתפרעות" בדרך־כלל לא פחות מ־220 קלוריות – ולרוב גם יותר.

המחירים אינם זולים: מרק – 8 שקלים; "טרין" – 16 שקלים; פילה ברוטב בורדולז – 29 שקלים; פילה ברוטב קורדון־רוז' – 35 שקלים. בצהריים ניתן לקבל ארוחת עסקים ב־26 שקלים. "ורסאי" פתוחה צהריים וערב, פרט ליום א'.

מאו"ל

גלי עטרי. מי שולח לה פרחים

פתאום גם היא גורמת להיסטריה. השירים שלה מתנגנים מכל קצוות הסקאלה, אנשים שוב רוצים להציץ ולראות את האשה שמאחורי הזמרת. זו שגדלה בבבלי, אוהבת להיות לבד, עדיין מחפשת את גבר החלומות שיהיה יפה וחתיך ובעל חוש הומור ונסיון חיים, ויידע גם לבכות לה על הכתף. ואז היא תחבק אותו בכיף. גלי עטרי, המחוקה מ"הללויה", היא עכשיו אשה שנפתחת לעולם. "עכשיו אני אוהבת את עצמי יותר".

מאת תלמה אדמון
צילם: שמואל רחמני

הקהל, אומרים, מעוניין בחייה הפרטיים של הזמרת. בחנויות התקליטים יש ביקוש שלא נודע כמוהו בטרם צאת תקליט אל רחוב הזֶמר הישראלי הצפוף. ארבעים וחמישה אלף עותקים, אומרים, כבר מונחים בכיס של גלי עטרי בתקליטה "צער אחר לפני הנהר". ובכל זאת, אומרים, הקהל מעוניין בחייה הפרטיים של הזמרת. ומה אם החיים הפרטיים האלה אינם מרתקים? ומה אם הזמרת מתבטאת היטב בעיקר כזימרה, והמלים של השירים שלה, שנכתבו בידי אחרים, אומרות מה שיש לה לומר על אהבה, געגועים, אכזבה, תקווה? הקהל לא יסתפק, אומרים.

אז הזמרת, כהה ועדינה, פותחת את הדלת בבבלי, קומה תשע. הצבע הלבן של האימונית שלה מנוגד במכוון לשיער שלה, לריסיה. מתחת לריסים מציץ בעיתונות אותו מבט נשמר היטב. אחר כך היא מתיישבת בין הוורדים בסלון. ורדים לבנים על השולחן, גומרים את החיים שלהם ביום ששי בצהריים. ורדים ורודים על השולחן בפינת האוכל, עשויים מבד שלא ימות לעולם, רק יצבור אבק. ורד אחד ארום מעל לכרית סאטן אדומה, זעירה, צורה של לב וכתוב עליו "שפע ברכות". ורדים שחורים על הקיר, מתוך פוסטר שכתוב עליו "רוז".

הפרחים על השולחן כבר נובלים.
זה בסדר, עוד מעט הם יתחלפו.
מי יביא פרחים טריים?
יביאו.
מי, אתה?
לא.
אז מי?
החנות.

ככה נצליח לקלוט רק רמזים מחייה הפרטיים של הזמרת. הנה, זמזום בפעמון הדלת. גלי ניגשת, נוטלת ממישהו זר עטוף בנייר לבדיקה, מניחה אותו בכוס מים בכיור, עד שיהיה לה זמן לקצוץ את הגבעולים ולהתקין זר דקורטיבי. היא נותנת מטבע בידיו של השליח

(המשך בעמוד הבא)

גלי עטרי: "כל יום אני לומדת משהו חדש"

בכל פינה בירושלים יש חלק מהאני המשפחתי שלי

"אנחנו יושבי בית. גדלנו בשנים שירושלים היתה נתונה הרבה בעוצר לילה, ואולי לכן התרגלנו לשבת בערב בבית".

ב כל שנה, בט"ו בשבט, אני נוטע עץ. השנה – בהר הצופים. כירושלמי, משמח אותי שאני יכול לקחת חלק בתוכנית להקפת ירושלים בחגורת יערות. עץ, בשבילי, הוא מקום שאפשר לנוח בצילו ולהנות. בילדותי היו בירושלים רק עצים מועטים, ואולי דווקא משום כך היה אליהם יחס מיוחד. היינו מטיילים לעצים שבעמק המצלבה, לחורשה שליד עטרות, נוסעים ל"יער" בקרית-ענבים ובל"ג בעומר מבלים בצל העץ שליד קבר שמעון הצדיק.

נטיעת עץ מרגשת אותי בכל פעם מחדש. הרי זה דבר נפלא לקחת שטח עזוב ומוזנח ולהפכו למשוא חי, מעובד. לרחוק את המדבר כמעשי ידי אדם. ואיזורים שלמים שאתה זוכר אותם קרחים, למשל גוש להב או יתיר, נהפכים תוך שנים מעטות ליערות. אני אוהב לטייל בארץ ולראות צמיחות ראשונות. יער, משכנות ראשונים, קיבוצי העמק, רוחמה עם סיפור הבאר, רביבים עם המיצפה, מקומות שאפשר לראות איך התחילו. כשאתה מכיר את תולדות הארץ, יודע את הרבדים, את סמטות העבר הרחוק, זה כמו להכיר בית על כל קומותיו, מחמרתף והיסודות עד הגג, והכל גדוש ומלא וזה מרתק.

כל מה שקשור בארץ ישראל ובעם היהודי, בעיקר בתולדות התנועה הציונית, מרתק אותי במיוחד, הצד ההיסטורי וגם הצד הספרותי. זה חומר הקריאה שלי, בעברית ובאידיש. אני חי ונושם עברית, משחק בה. השפה היא כלי, ניגון שצריך להקשיב לו ולחיות איתו. אם כי הורי דיברו ביניהם אידיש, אין זה הניגון הטבעי שלי, אבל אני מאוד אוהב את העסיסיות של השפה.

אילו היה הדבר בידי, הייתי נותן פרס נובל למשורר והסופר חיים גוארי. מסופרי האידיש בני

שטח פרטי

משה ריבלין

יו"ר הדירקטוריון של הקרן הקיימת לישראל

נולד בירושלים (1925), דור שביעי לילידי הארץ. גדל בשכונות מזכרת משה ושערי חסד. למד בחדר, בבית מדרש למורים "מזרחי" ובמכון למדעי היהדות "עלומה". שירת במנגנון הקבע של ההגנה ובצה"ל, היה קונסול בניו-יורק ומנכ"ל הסוכנות. נשוי, אב לשתי בנות, גר ברחוב הפלמ"ח, ירושלים.

דורנו, הוא, יחיאל הופר והמשורר סוצקובר אהובים עלי ביותר. מהדור הקודם אני אוהב מאוד את מאנה לייב ואת משה לייב הלפרין. יוצא שעל כל שישה ספרים בעברית אני קורא ספר אחד באידיש ושניים באנגלית. כרגע אני קורא את ספרו של יסנוביץ' על לורנ' היהודית, וכבר התחלתי את "עת הזמיר" של חיים באר, מפני שיש בו ירושלים.

כל ספר שיש בו מריח הארץ מסקרן אותי. השנה התענגתי, למשל, מקריאת "בית בת"א" של גרשון גרא. קראתי בעניין את ספרו של שלמה הלל ואת "צניחות עיוורות" של שייקה דן. מהרומנים הרבים שיצאו בשנה שחלפה, הכי אהבתי את "רביעיית רוונדורף" של נתן שחם. אי-אפשר להספיק לקרוא הכל ותמיד יש הרגשה שמחמיצים. לשמחתי, בשנים האחרונות, חקירת ארץ-ישראל והציונות הצמיחה כנפיים. יד בן-צבי, המכונים לחקר הציונות, גדל דור חדש של חוקרים ובכל יום מעשירים אותנו בחומר נוסף. במסכת המרתקת הזאת של העם בדרכו לציון יוצאים ספרים מופלאים, חלקם מרתקים כמו סיפור בלשי, מותחים כמו רומן סוער, למשל, הביוגרפיה החדשה של וייצמן.

ויש גם ספרים בנושאים אחרים שמעניינים אותי. הרי אני לא רק בן הארץ הזאת אלא גם בן העולם והתקופה, ואם יצאו הזכרונות של קיסינג'ר, אני רוצה לקרוא בהם. מאוד מעניין אותי לקרוא כל מה שקשור ברוזוולט וכמובן לקרוא על בריה"מ – גם מבחינה יהודית וגם מבחינת ניסוי עולמי. הספרים מצטברים וממלאים את כל הארונות בחדר העבודה שלי, ובחדרים אחרים עוד כוננית ועוד מדף, וקשה להיפרד

"ירושלים שלי מתחילה בנחלת שבעה, שכונה שיוסף ריבלין היה ממייסדיה וראשון למתיישבים בה. כעבור זמן קצר הצטרף אליו אחיו, רבי משה, אבי-סבי. סבי היה הילד היהודי הראשון שנולד מחוץ לחומות".

איזו אישיות בת-זמננו אתה מעריץ? בן-גוריון, ברל כצנלסון והרב אברהם יצחק הכהן קוק.

איזו אישיות הסטורית אתה מעריץ? הרמב"ם.

על מי צר לך? על אנשים שחיים בלי מטרה, בלי תוכן, בריקנות.

למי אתה בז? לאנשים שהשנאה היא המוטיב שלהם.

את מי אתה מכבד? אנשי מעשה.

במי אתה מתקנא? באנשים שהם אנציקלופדיה מהלכת, ובאנשים שיש להם חכמת היד.

במה קשה לך לעמוד? בקשה של אב שכול.

מה מקומם אותך? לא איכפתיות. כאילו כל העסק לא שלך ואתה לא אחראי.

מה לא מוסרי בעיניך? מנוולים בשם הרעיון, שחיתות ציבורית, זלזול ברכושו של האחר, בעיקר ברכוש ציבורי.

על מה קשה לך לסלוח? על הזדמנויות שפיספסתי ומפספסים אחרים, ועל שנאה המובילה למחלוקת.

מה מעליב אותך? קנוניות ואנשים שעושים אותן.

מה מעליב אותך? כשלא מאמינים לי, או כשחושבים שאפשר למכור לי הכל.

מה החולשות שלך? אני ותרן מדי, לא נלחם על מקומי, חי חיים ציבוריים אבל לא נאבק ולא מתמודד. איכשהו, עוד לא יצאתי מהמחתרת, ואולי אני פחות מדי מסתגל לשינויים שהזמן והחברה מחייבים.

מה ההצלחה הגדולה שלך? חלקי בגיוס העם היהודי למגביות החירום בששת הימים ויום הכיפורים, תרומתי לגיוס יהדות ארה"ב למען יהודי בריה"מ, וחלקי במאמצים לחידוש העשות של החזון והמעשה של קק"ל.

על מה אתה מתחרט? שלא למדתי מספיק.

במה אתה גאה? שהייתי ליד מוקדי הכרעה, ושנפלה בחלקי הזכות לעבוד במחיצת אישים דגולים ברגעים הסטוריים לעם היהודי.

מה נותן לך תחושת בטחון? האמונה בחזון הציוני.

מה מערער את בטחונך? כשאנשים מאבדים את האמונה הזאת.

איך אתה מפנק את עצמך? בארוחה טובה; אוכל יהודי, אוכל מזרחי או אוכל איטלקי.

באיזה ספורט אתה עוסק? הליכה, אם זה ספורט.

מה אתה שונא לעשות? דברים שאני לא יודע.

באיזה מצב אתה אוהב להימצא? כשאני יודע שלדבר שאני עושה או מחליט יהיו תוצאות בשטח, ולא חשוב באיזה שטח.

מה ישראלי בעיניך? זאב וילנאי היה ישראלי בעיני, עם אהבת הארץ, ידיעת הארץ, השורשיות והעבודה שהיה אבא של מתן.

מה אתה שונא בארץ? את מה שמתפתח כאן; הפערים, יחס הזלזול בערבים, חוסר הרצון לשאת את הפתרון, צמיחת הנהנתנות, אכול ושתה כי מחר נמות.

מהו זכרון הילדות החזק שלך? כשגיליתי שאיבדתי את בני משפחתי בביקור בתל-אביב, מציאה מבית-כנסת. לבסוף הגעתי בכוחות עצמי לבית הדודים.

מי היו גיבורי ילדותך? טרומפלדור, אלכסנדר זייד וזישא ברייטבארד, מתאגרף יהודי פולני שעל כוחו סיפרו הרבה אגדות.

מה אתה רוצה לעשות כשתצא לגימלאות? ללמוד וללמד את תולדות הישוב הציוני במסגרות שונות, ולכתוב ספר על דמויות ושכונות בירושלים של ילדותי.

ספר אבל חייבים, אחרת כל הבית ייהפך לספרייה. או פעם בשנה אני מדלל, מוציא כמאה ספרים ונותן לספריות שונות.

עתונים אני קורא בבוקר ובצהרים. בערב קורא ... בטלוויזיה. חדשות, "מוקד", לפעמים "זה ... משתדל לא להחמיץ את ה"קנייץ" של שלמה ... – בחוכמה שלו יש הרבה שורשיות יהודית. ... האוסטרליות מוצאות חן בעיני, יש בהן ... של בניית ארץ חדשה. לפעמים, כמו ... אני רואה תוכנית כמו "שושלת" ולא יודע למה. ... סרטי מתח.

לקולנוע כמעט איננו הולכים. מדי פעם ... אבל בעיקר אנחנו יושבי בית. גדלנו ... שירושלים היתה נתונה הרבה בעוצר לילה, ... לכן התרגלנו לשבת בערב בבית. אם כי בשנים ... מסעדות ובתי אוכל צצים כפטריות אחרי ... הרי בית קפה אינו רק הקפה והעוגה אלא גם ... ובעיקר המקומות וזה חסר. וירושלים ... יותר כבתים.

... גם תכנית נוף משפחתה. גדלתי בבית ... לא היו יציאות אלא למסיבות ואירועים ... וגם אני טיפוס משפחתי וביתי. הבית הוא ... הבנות שלי גרות בבית. האחת לומדת ... למוסיקה והשניה לומדת משפטים. את ... מבלים יחד, בארץ או בחו"ל. בחופשה

אני קורא בנחת, משוחרר מטלפונים ומהצורך להכריע בדבר זה או אחר כל חצי שעה.

אני אוהב חופשה בכרך גדול. ללכת להצגה, קונצרט, מוזיאון, לשוחח עם אנשים, מדי פעם לנסוע לראות נופים, בעיקר הרריים. בנוף שטוח אין הרבה אפשרויות. אבל בדרך-כלל בילוי, בשבילי, זה מפגש ביתי עם חברים מתקופת ההגנה. אולי מפני שההגנה היתה יותר מבית, וחלק גדול מידידי הם ריבלינים. וריבלינים יש בכל גווני הקשת הפוליטית.

"בכל שנה, בט"ו בשבט, אני נוטע עץ. בילדותי היו בירושלים רק עצים מועטים, ואולי דווקא משום כך היה אליהם יחס מיוחד".

משפחת ריבלין מאוד מוסיקלית, אבל בתוכה יש קבוצה של אוזניים ערלות ואני חושב שאני ראש לאגודה הזו. התרגלתי למוסיקה, אבל לאהוב – אני אוהב בעיקר שירי א"י-זמרים כמו יהורם גאון, נחמה הנדל ואת להקת הנח"ל בימיה הטובים. אני מאוד אוהב לשמוע חזנות טובה. בזה אני דווקא פיינשמעקער. האהבה הגדולה שלי הוא פינצ'יק, אני אוהב גם את קברטין ואת יוסלה רוזנבלט. שמעתי אותו בשבת האחרונה שבה התפלל, בחורבת רבי יהודה חסיד. ובאמצע התפילה נכנס הקצין סילבר ואמר לרב קוק שארלוזורוב נרצח. ימים מספר אחרי-כן, באמצע הסרטה בים המלח, יוסלה קיבל התקף לב ומת.

"דומה שירושלים מתחרדת והולכת, שהחוגים הדתיים מנהלים אסטרטגיה של כיבוש רחוב אחר רחוב, רובע אחר רובע, מתערבים בחיי הפרט, מציקים. אותם דתיים שבת"א מאפשרים לך לחיות איך שאתה רוצה, משתלטים פה בצורה כפייתית".

אבי מאוד החזיק מהרב קוק שדיגלו היה סובלנות. לי יש יחס שבלב לדת, למסורת. מדאיג אותי מאוד כיוון ההתפתחות של ירושלים. דומה שהעיר מתחרדת והולכת, שהחוגים הדתיים מנהלים אסטרטגיה של כיבוש רחוב אחר רחוב, רובע אחר רובע, מתערבים בחיי הפרט, מציקים, עושים את החיים לחילוניים בשכונה דתית בלתי-נסבלים. אותם דתיים שבתל-אביב מאפשרים לך לחיות איך שאתה רוצה, משתלטים פה בצורה כפייתית. וגדל דור צעיר שמרגיש שאין לו עתיד בירושלים ויש תחושה לא בריאה שמגבילים אותך, שאינך יודע מה ירצו ממך מחר. ובעניינים האלה, גם תחושה היא עובדה. הייתי מאוד רוצה שיהיו יותר יהודים בירושלים, אבל יהודים מכל הסוגים והרבדים, לא רק חרדים.

"משפחת ריבלין מאוד מוסיקלית, אבל בתוכה יש קבוצה של אוזניים ערלות ואני חושב שאני ראש לאגודה הזו. התרגלתי למוסיקה, אבל לאהוב – אני אוהב בעיקר שירי א"י, וחזנות טובה. בזה אני דווקא פיינשמעקער".

בשנים שהייתי במנגנון ההגנה גרתי בתל-אביב ונהנתי ממנה. היום תל-אביב לא מושכת אותי, אני לא נימנה על מקדשי היום החמישי בתל-אביב. הים ודאי שלא מדבר אלי. אני ירושלמי. ירושלים שלי מתחילה בנחלת שבעה, שכונה שיוסף ריבלין – שהיה ידוע בכינוי רבי יושע שטעטעל-מאכר – היה ממייסדיה וראשון למתיישבים בה. כעבור זמן קצר הצטרף אליו אחיו, רבי משה, אבי-סבי. אני קרוי על שמו. סבי היה הילד היהודי הראשון שנולד מחוץ לחומות. וכמובן מזכרת בתיה ובתי ברויידא ושערי חסד, שכונות בהן גדלתי והלכתי לחדר, ובית דוד, שם היה מרכז הרב והועד הכללי שאבי ודודי היו פעילים בו. ומאה שערים, שלמשפחה היה יד וחלק ביסודה ושם גייסתי נוער דתי להגנה.

אני אוהב לחזור למחוזות ילדותי. בשנים האחרונות אני פוגש בשכונות פחות ופחות אנשים שאני מכיר, אבל בכל פינה בירושלים יש חלק מילדותי, מהאני המשפחתי שלי. וזה רגש של השתייכות בריאה.

ראיינה: נורית ברצקי
צילום: אורית זילברמן

שיפודים

משהו:
דם חוסך קטשופ.

עזה, ונציה

אסור לעבור בוונציה. אני בדרך לפגישה. בוונציה שטים לפגישות, ברחוב שהוא הטיול הנודד בעולם, הקאנאלה גראנדה. והנה, במקום לספוג לתוך הנשמה את מראות התעלה, אני לא מפסיק לחשוב על העיתונות האיטלקית ויחסה המטורף נגדנו, ומה לעשות, ואיך אפשר להפעיל את יהודי ונציה לעצור את הלינץ', ומתווכח בראשי עם כל מיני עיתונאים איטלקיים. והאם ידעתם שבטלוויזיה האיטלקית אומרים ממשלת תל־אביב?!

כשאני תופס מה אני עושה, אני מנסה לגרש את המחשבות ולרוקן את המוח, ולהביט סביב בעיניים שרואות את ונציה, לא את עזה. זה לא הולך. גם בגלל שנמצאים איתי ב"וואפורטו" ונציאנים רבים, והם קוראים אגב נסיעתם עיתונים איטלקיים, ומה מעסיק אותם כלב הים הקטום אם לא עזה: מסכנים, מסכנים עזה.

מעבר לכתפו של כל איטלקי אני רואה את הכותרות בעמוד הראשון: "עוד שני הרוגים, אבל זה מוזיקה מעמד". "מחאות נגד גירוש הפלשתינאים". כאילו שמדובר בסטאלינגראד, כאילו שני הרוגים הם טבח המוני, וכאילו העברת ארבעה מסיתים לגור אצל אחיהם הוא גירוש הפלשתינאים. וכבר שמעתי הרבה ישראלים האומרים: אם התיקשורת העולמית מוכרת כאילו אנחנו מבצעים טבח וגרושים, אז אולי כדאי לעשות את זה. יותר גרוע לא יוכלו לכתוב, כיוון שכבר עברו את השיא האפשרי. אבל מה אני שוב עושה? הרי אני שט לי בוונציה, למה אני לא מתרכז בארמונות הציבעונין ובגונדולות המתנדנדות ליד עמודיהן? למה אני מתעצבן שוב בגלל עזה?

ונציה היא באמת מקום מיוחד, ובחורף, כשאין תיירים והתנועה בתעלה מעטה, רואים עוד יותר טוב את הייחוד שלה. הנה עובר על פני ה"ברינקס" של ונציה. זו סירת מנוע מהירה שעליה כתוב: "העברות ערך". איך לא חשבתי קודם לעצמי שגם בעיר על מים צריך כלי רכב מיוחד להעברת כספים ודברים יקרים. וזה רק אחד הדברים שלא חשבתי עליהם והקשורים בהפעלת עיר כגון ונציה. הבנתי את זה כשראיתי נוף שט מולי.

•

ישבנו בפיצריה. על יד על יד על היד ראינו גביעי יין נאים על השולחן, בצבע אפרסק. "איזה יופי", התלהבתי, "מוראנו". ואז ראיתי את תחתית הגביע, שבחוסר זהירות הניחו אותו הפוך ושם טבוע: צרפת.

•

קיימתי את הפגישות שלי בוונציה, ועכשיו אולי יהודי ונציה יכתבו לעיתונים האיטלקיים, ויצלצלו לטלוויזיה שלהם שיפסיקו להגיד ממשלת תל־אביב. אלה שפגשתי הם תומכי שלום עכשיו ומטה מזה, אבל ללא ויכוח הסכמנו שההשתוללות הלא־הוגנת של העיתונות האיטלקית חייבת להיעצר. לקראת סוף היום שאלתי אותם איך מגיעים לתערוכה מסויימת שהתקיימה בדיוק באותו יום בוונציה. תערוכת מכשירי עינויים עתיקים.

"טוב ששאלת אותנו ולא שאלת איטלקים", הם אמרו לי, "רק זה חסר עכשיו, שישראלי יסתובב בוונציה בימים אלה וישאל על התערוכה למכשירי עינויים".

•

למחרת בבוקר עוד הספקתי לקפוץ לראות את מכשירי העינויים העתיקים. עיר הנפלאות ונציה קיבלה את התאורה האמיתית. בשר אדם קרוע, שרוף ומולקה מצוי בשיכבה עבה מתחת לכל מרצפות הערים המערביות היפות, התרבותיות ומטיפות־המוסר־ליהודים העומדים על נפשם.

כל מי שיש בו טיפת רגישות חש באוויר אירופה את האכזריות.

עינויים הם דבר רגיל כאן, פרט לחלק מארבעים השנה האחרונות בחלק מאירופה. התערוכה היתה אוסף של דברים נוראים. יותר אולי ממוצגים אחרים דקר לי בלב לראות את המכשיר להשתקת צעקות הנחקר, לבל יפריעו לדיוני החוקרים. זו מסכת ברזל הנסגרת על ראש המעונה בחישוק, ואגב כך גם נדחקת לתוך פיו קופסת ברזל ארוכה, הנתקעת שם עד הגרון, וחור קטן בה המאפשר נשימת אוויר.

נזכרתי גם בשורה שקראתי כשביקרתי פעם ברוטנבורג, עיר נהדרת־למראה בגרמניה, על הדרך הקרויה לא אחרת מאשר הדרך הרומנטית. כך היה כתוב במדריך (בהוצאת אגודת הסטודנטים של הארווארד): "ליד החומות יש גם מוזיאון קטן למכשירי עינויים, שיזכיר כי החיים באירופה אינם רק גגות אדומים ובתים ציוריים".

התחלות

תיירת זרה צעירה באיטליה תסבול ממה שהוא אולי מיטרד ואולי לא, מה אני יודע:

כל איטלקי ינסה להתחיל איתה.

איטלקי לא מסוגל לוותר על הזדמנות לנצל את ההזדמנות. ובטח פעם אחת מתוך מיליון הוא גם הצליח, או שמע על מישהו שהצליח, מה שנותן לו מרץ להמשיך הלאה. כבר שמעתי על הרבה משפטי התחלה נואשים באנגלית עילגת, אבל תשמעו מה שסיפרה סוזאן: "איטלקי בא אלי ברחוב ואמר: 'הי אשה אמריקנית, אני אוהב אותך, כי את מגלחת את הרגליים שלך'".

מבצע מלביש

אם לא הייתי נמצא ברומא, לא הייתי פוגש כאן בערב שישי ישראלי את רונן שבא מהארץ, ולא הייתי שומע ממנו את הסיפור הזה, ולא הייתי יודע את הדברים החשובים שקורים בארץ:

רונן יצא למילואים. שלושה קצינים הם היו, ונסעו ברכבת לחיפה. מולם ישבו שתי נערות. עדיין לא שכחתי איך הן הנערות הישראליות, ורונן עוד אמר שאחת מהן היתה מעוצבת במיוחד.

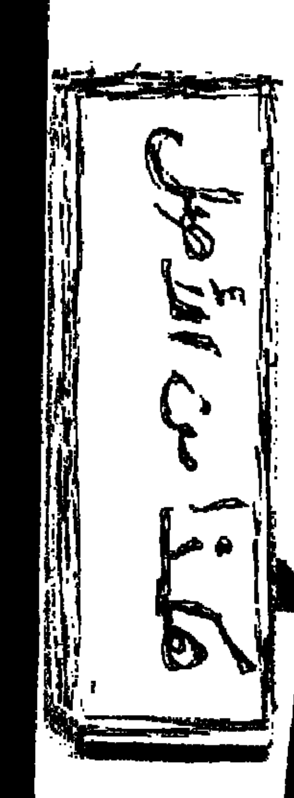
הנסיעה נסיעה, שלושת המילואימניקים והנערות לא החליפו מלה ביניהם.

אבל לפני שהגיעו לחיפה אמרה פתאום נערה לאחד הגברים: "תלביש אותי".

"מהי?"

"כמעט הגענו", היא אמרה, "כל הדרך הפשטת אותי בעיניים, עכשיו תלביש אותי בחזרה".

מאיר עוזיאל

גלי עטרי

(המשך מעמוד 27)

כדלת, אומרת: שלום, תודה לראיון. לא אומרת כלום, לעזאזל. על שפתיה המתוקות נובט חיוך, המאשר שיש בחיים גם חלק מובן מאליו.

גלי, ממי הפרחים?

שותקת, לעזאזל. הריסים שלה צונחים להרף שניה על חלקת לחייה, והסוד שהיא מסתירה גדל לממדים שוודאי אינם תואמים את מידות המציאות שלו.

כל התקליט החדש עוסק באהבה. האהבה שהסתיימה בעקבות "האושר המתפזר כמו חול ברוח", האהבה התמציה ("למה רק חלק, קח את כולי"), אהבה אינפנטילית מצועצעת, אהבת נעורים טבולה בשפע פרחי אביב סתמיים, אהבה קשה, מתמסרת עד סוף הכאבים, האהבה המתמרדת, הנאנקת תחת עול עצמה, האהבה הנשית המכשפת, מתרחקת, מתקרבת, וגם אהבת הגוף האנונימית של הזונה העלובה בפינת הירקון. גלי עטרי יצאה מן השבלול שלה. מי היה מאמין, שהיא תפסיק להיזהר באמירות הפומביות שלה. ומה יותר פומבי מן התקליט הזה, שלהיטיו "רק אתמול", "נפאל", "צער אחד לפני הנהר", מנוגנים ברשתות הרדיו לאורך ולרוחב, והתקליט עדיין לא בשוק. עוד יומיים הוא יגיע לחנויות התקליטים. עשרת אלפים עותקים יונפקו במכה ראשונה, עניין חסר תקדים. והתקליט הקודם, "אמצע ספטמבר" נמכר ב־35 אלף עותקים. לפריצה הגדולה של עטרי אל תוך עצמה, בתקליט הנוכחי, צופים ביקוש גדול עוד יותר. סוכני המכירות מדווחים על ציפיה ורוכה של לקוחות בחנויות.

אם זה תרגיל פרסומי, אם לא, גלי עושה בתקליט הזה צעד ממשי לעבר התפתחות. "אמצע ספטמבר" היה פסיעה מהוססת לכיוון האמירה האישית, והוא חסר התחייבות ממשית. הפעם גלי לוקחת על עצמה התחייבות למסר אישי. "כי לבי כבר לא חופשי/ ככה נשבעתי, למה לא להודות?" ("רק אתמול").

איך זה קרה? כישהו דחף אותך? התבגרת?

"זה מקצוע חשוף. באיזה רגע אמרתי לעצמי: גלי, או שאת הולכת עד הסוף, או שתעזבי, תלכי תשבי באיזה מושב. במקצוע הזה שורד אדם שיש לו מה להגיד. או אם זה ככה, קרימה לעבודה. וזה גם עבודה כבקארדם, לא רק בתחום המקצועי".

מה זאת אומרת, עבודה כבקארדם? פעם כתבתי עליך שאת הסרת תמור מרוב פחד להתבטא. זה השתנה?

"אם אני מצחיקה זה את צריכה לשאול אנשים שמכירים אותי טוב". שוב פומסת חיוך. בתקליט הנוכחי, תאמינו או לא, היא מתברזת. רק בשיר אחד אמנם, אבל היא מרשה לעצמה שם השתטות משמחת באמת, בעיקר על רקע רצינותו העצובה של התקליט כולו, ועל רקע הפנים שגילתה עד כה לציבור. בשיר "נ.ב." של יונה וולך ז"ל ושמעון גלבץ, היא מזמררת: "כי איתך זה רק בגלל שאני אוהבת/ כי איתך זה רק בגלל שאני רוצה/ כי איתך זה לא בגלל שאני חייבת, כי איתך זה רק בגלל שאני רוצה".

כשורה הראשונה היא כמו ילדה מתוקה־מטומטמת קצת. בסוף השיר היא זמרת אופרה מלאת פאתוס מפרגי. יחד עם גלבץ היא שרה דואט סארודי שיש בו התפתחות של בריחה. אה, אומר השומע, איזה יופי, היא יכולה גם להשתולל. כשהביאו לה את מעטפת תקליט השרדים של השיר הזה, ראתה תמונה פורצת מסגרות שלה. תנוחה מצחיקה של זמרת אופרה חצי פורלת בעצם התמסרותה להפקת הקול. גלי נבהלה. ביקשה מסולו יורמן, מנהל אישי, שיגנוז את התמונה הזאת.

"אני לא יכולה לגרום לקהל להלם. הוא מכיר אותי בצורה מסוימת. אני חושבת שצריך לטפטף אותי, כפי שאני באמת, במנות קטנות. שאנשים לא יקבלו שוק".

יורמן, הרואה עצמו אחראי לשינוי תדמיתה של עטרי, התווכח איתה, כמובן, וניצח. הם מתווכחים הרבה, מפני שהוששת ששיתף את עטרי בעבר, וגרוז אותה לעבר מה שהיא מכנה "מעוזות", עדיין קטצים כל פעם מתוך ה"אני" הישן החרד שלה. על עטיפת התקליט החדש היא שומרת על מסתורין, עטופה בסוודר שחור ומשקפי שמש, אבל יש בתנוחה המקופלת שלה על מיטה סתורה, הרבה התעגלויות רכות. במחשוף הסוודר יש רמז לסקס־אפיל המעודן שלה. בתקליט החדש היא חושפת גם יכולת לבכות. ב"מקיץ אל חלום" של ברוך פרידלנד, היא משחררת זעקה דקה מתוך המעיין החבוי ביותר של הכאב. כן, היא אומרת, בכיתי בהקלטה של השיר הזה. "אַל תבכה, אני בוכה בשבילך".

"הייתי שני אנשים שונים. אחד היה יוצא בשהייתי בין אנשים שאני מכירה, שטוב לי איתם, שאני שייכת. אחד היה שולט בי כשהייתי עם אנשים שאני לא מכירה. זה הולך ומתפתח לאיחוד בין שני האנשים האלה. אני עובדת על עצמי. היום אני מרגישה עם עצמי הרבה יותר נוח".

זה נשמע כמו דיקלום מאחד מהמרתונים האלה לבניית האישיות. הלכת לפסיכולוג שילמד אותך איך לעבור על עצמך?

"הלכתי פעם אחת לפסיכולוג. אמרתי לו שאני רוצה להתפתח, להרגיש יותר בטוחה בעצמי. הוא אמר לי: את יכולה לבוא לשבת כאן ואני אגיד לך: את יכולה לעזור לעצמך. הלכתי ועזרתי לעצמי. המפתח לבקארדם זה הרצון שלו, אמונה בעצמו. ראית את הסרט הזה, "ראנינג בְּרייב", על רץ מרתון, שמישהו הכשיל אותו באמצע הריצה. אז נכון, זה רק סרט, אבל אני מאמינה בזה. אם מישהו יגיד לי היום: את חייבת לרוץ כל יום עשרה קילומטרים, אחרת את מתה, אין גלי – אני ארוץ. ואני לא יודעת אם יש לזה גבולות, למה שכוח הרצון יכול להשיג. תראי, בהתחלה רק רציתי לא לפחד בהופעה. אחר־כך רציתי גם להנות בהופעה. אחר־כך רציתי שגם הקהל יהנה. עכשיו אני לא רוצה לעשות חשבון לשום דבר. להתפנן על ההופעה. יש אנשים שמחכים להגיע לשני הדרגים. אז מה, מסתפקים בזה? כל יום אני לומרת משהו חדש. כל יום אני רוצה משהו חדש".

בשבוע הבא תתחיל בחזרות לקראת מופע אישי שיפתח בשבילה קופות בסוף מארס, לראשונה בקריירה. היא לא מפחדת. שנים רבות חילטרה במופעים מטעם ועדי עובדים. הקהל לא הבחין אם מי שעומד על הבמה הוא זמר או זמרת. בשנתיים האחרונות הופיעה במסגרות מכורות מראש, אבל אנשים באו כדי לשמוע אותה. סולו יורמן אומר שבקיבוצים ובמושבים היו פנים מופתעים. עטרי לא נתנה להם "הללויה". אנשים עברו איתה חוויה. "אני מעריפה קהל תרבותי", היא אומרת, "קהל שמקשיב. לאו דווקא זה שמנופף בידיים ושר בלי לשמוע מה הזמר שר. המופע מרגש אותי. זה עוד צעד בהגשמה העצמית שלי כאמן, לתת לעצמי לזרום בטבעיות. אני לא יודעת אם אמלא אולמות. גם אם יבואו מאתיים לאולם של חמש מאות, זה בסדר מצידי".

"זה בסדר מצידי", היא אמרה לפני שנתיים, כשראיון איתה פורסם רק על עמוד אחד, כשחור־לבן. "לא רציתי אז פרסום בכלל, רציתי לצאת עם המופע הראשון, הקודם, בשקט. חששתי להתחייב". היום היא עומדת על כך שהצלם יקלוט את הפרופיל השמאלי שלה, הפוטוגני מן הימני.

את גוררת משפט נגד שלמה צח, בענייני חבספים של "חלב ודבש". ספגת הרבה השמצות מעליבות שהזכירו קאפריזיות, תובענות מאותם ימים. יש לך, בכל זאת, געגועים לאותה תקופה זוהרת?

"יש לי זכרונות של חוויות שאין לכל זמרת. פעם האירוויזיון היה אירוע נכבד, אצלנו וגם באירופה. היום זאת סתם שטות. הופעתי בחברת פלונרי, חוליו איגלסיאס, סופר־טרמפ, בוני אם. ועוד הייתי מסיימת את הערב. סתם אני אומרת, אבל זה היה משהו. היינו בהופעה בפאלאדיום בלונדון. ערב של גלוריה גיינור, ולפני שהיא עלתה על הבמה, אנחנו נכנסנו למקומות שלנו באולם. הקהל עמד על רגליו, היה שקט. רק אחרי שהתיישבנו, גיינור הופיעה. בתום ההופעה כולם עמדו עד שיצאנו, ואיש לא עזב את האולם עד שלא נכנסנו לרולס־רויס המוזהב. אבל זכרתי וקיבלתי גם את החלק השני של המציאות. ידעתי שאגיע ללוד, ושם יהיו הרעש והלחות, וכשנופיע בנתיבות המיקרופונים לא יהיו בסדר, וזה יהיה בסדר".

סולו יורמן: "לפני שלוש שנים קיבלתי לידיים גלי, שהיתה מקרה קשה מאד. אמרו לי: אל תיגע בה, היא מקרה של קריירה אבודה. היה לה חוסר אמון למוסיקאים, לאמנים, לשירים. היא היתה בן־אדם שלא יודע מה הכיוון שלו. היא היתה הרוסה לחתיכות".

גלי: "אתה מגזים. החיים הם לא מלודרמה כזאת. הרגשתי שדברים לא קורים כפי שהם צריכים לקרות".

ברוב פאניקה, אחרי שעזבה את "חלב ודבש", הלכה הכי רחוק לעבר המנוגד לאירוויזיון. עשתה רוק־אנ־רול עם ירוסלב יעקובוביץ, לפני גל הרוק־אנ־רול הישראלי. זה היה מוקדם מדי. היא עשתה תקליט עם מתי כספי. ועדיין המשיכה לחפש את החותם האישי שלה.

עכשיו היא שרה "צער אחד לפני הנהר", ו"צער אחד לפני התהילה" ו"צער אחד לפני האהבה". אסתר שמיר חיברה את המלים, אבל גלי אומרת שהשיר היה אצלה כבר כמה שנים, וממילא אלה שכותבים לה, כותבים מתוכה. כלומר, כמעט לא צריך לראיין אותה, רק להקשיב לקול חליל הכסף שלה, ואולי להתבונן תוך כך בפנים האקזוטיות שלה, שכל מבע בהן מיניאטורי וקצרצר, עד שלא בטוח שהיא אכן חייכה.

(המשך בעמוד 41)

> "בתום ההופעה כולם עמדו עד שיצאנו, ואיש לא עזב את האולם עד שנכנסו לרולס־רויס המוזהב. אבל זכרתי וקיבלתי גם את החלק השני של המציאות"

האינדיאנים כבש אמריקה

פוטבול זה לא סתם ספורט. זה פולחן, תעשיה, חג לאומי וקדחת המונית. עריֵמות של חבר'ה על הדשא, גושי שרירים בטייטס וכריות כתפיים מסתערים על כדור דמוי ביצה. מוכרים את האשה תמורת כרטיס, קונים פחיות קולה ממשחק הגמר בשנה שעברה, מתערבים על הקבוצה הזוכה ומתחייבים – אם יפסידו – להסתובב ברחובות בתחתונים מעוטרים. דקה פרסומת במיליון דולר, חולצות, מצחיות, ברונקוס, רדסקינס, קוורטרבאק, טאץ'דאון. אמריקה.

מאת עפרה ישועה־ליית

במשך ארבע שעות ביום ראשון האחרון, רמתה וושינגטון לעיר רפאים. אין יוצא ואין בא. דקות אחדות לפני השעה עשר בערב התרוצץ כאחוז תזזית בפינת הרחוב, מתחת לרמזור, אדם כורה, כלבוש מהוגן, עם טרנזיסטור גדול ביד אחת ופעמון גדול ביד השניה. הוא קפץ וניתר וצלצל בפעמון, כמי שאינו יודע כיצד לשחרר את השמחה האדירה הממלאה אותו. הוא היה הראשון. בשעות שאחר כך כבר היה הרחוב לפקק אחד גדול של צפירות וצעקות ונפנופי רגלים, ריקודים וחיבוקים וקפיצות באוויר ועמידות ראש וידיים ושירים והמנונים.

אפילו האלות בחגורותיהם של השוטרים בג'ורג'טאון, קרית השמחה האמיתית בעיר, לא הצליחו להסתיר את העובדה שמה שהתפרץ לרחובות כיום א' בלילה היה, קודם כל, עושר עילאי: ה"רדסקינס" ("ארומי העור", "האינדיאנים") של וושינגטון ניצחו נוטרטל את ה"ברונקוס" ("סייחי הפרא") מדנוור, נוטרש חסר תקדים של שלושים ושתיים נקודות. וזה אחרי שבמשך הרבע הראשון של המשחק נראה היה אלרדסקינס אין שום סיכוי! איזה משחק, יוההה!

מאה ועשרים מיליון אמריקנים צפו וראו כיצד דאג ויליאמס, הקוורטרבאק שחור העור הראשון בהיסטוריה שהוביל קבוצה בסופרבול, מחזיר את וושינגטון מן הדיכאון והשפל של הרבע הראשון אל הישג העצום של הרבע השני, עם ארבעה טאץ'דאונס ששינו את התוצאה ל־35:10 במחצית. סטרינן ג'ק מרפי שבסאן דייגו, וברחבי וושינגטון והסביבה, שאגו מאות אלפים במלוא גרונם: "קרימה, רדסקינס, קרימה!" כביתו שבצפון מערב וושינגטון וקנולא גרונו גם חבר הקונגרס מל לוויין, ששנים רבות בכירה הפכו אותו לאוהד של הקבוצה המקומית.

שחקני חוד התנית של ההתקפה הוושינגטונית, סטורס וסמית ורוג'דס אכן פרצו קרימה, איש כתורו, נדחק אלפי מילין מעיר הבית, שברו שיאים מופלאים והפכו את וושינגטון לבירה האמיתית הבלתי מעורערת של ארצות הברית. הו־הה, דנוור אכלה אותה.

ברבע השלישי של המשחק אספו הוושינגטונים שבע נקודות נוספות, ללא התנגדות מורגשת, והציר המדיני של שגרירות ישראל בארה"ב, עודד ערן, הודיע לידידו הטוב מל לוויין, שהמשחק מתחיל לשעמם אותו. חבר הקונגרס לוויין לא הצליח להבין על מה הוא מדבר. הוא עצמו נהנה מכל רגע, הודיע, ואינו מחפש קרב שווה, אלא רוצה בנצחונה הבטוח של הקבוצה שלו, ומצידו מוטב היה שהברונקוס לא היו משיגים אפילו את עשר הנקודות הראשונות.

לברונקוס מדנוור, על מנהיגם רב התהילה ג'ון אלווי, פשוט לא היה צ'אנס. הרדסקינס עשו מהם סמרטוט וניגבו בהם את הריצפה.

כפוליטיקאי מקצועי לוויין יכול להזדהות ללא קושי עם הסיסמה הבסיסית של ספורט הפוטבול, ושל תורת הספורט המקצועי בכללותה: "הניצחון אינו העיקר. הניצחון זה הדבר היחיד שקובע".

לא צריך להיות תושב אחת הערים שזכו לשלוח קבוצה למשחק הגמר, כדי להידבק בקדחת הפוטבול, ה"כדורגל האמריקני" שכל דמיון בינו לבין הכדורגל המוכר לנו מקרי בהחלט. סוף השבוע של הסופרבול הוא חג לאומי במימדים שרק אמריקה יודעת אותם: תערובת של פורים וחג המולד, יום העצמאות וחג ההודיה. מכל ענפי הספורט המקצועני בארה"ב, אין אחד שמשיכתו דומה לזו של הפוטבול, בכך יודו גם חובבי הבייסבול המתחרה. מזה שבועיים, לא יכולת להפעיל טלוויזיה או רדיו, מבלי לשמוע על סאן דייגו, על מצב בריאותם של השחקנים השונים, על מצב הדשא באיצטדיון, על הרכילות האחרונה בתוך הקבוצות או על מסיבות הפאר של ג'אק קנט קוק, מולטי־מיליונר בן 75, שהוא בעליו של הרדסקינס.

(המשך בעמוד הבא)

מספרים על עורך דין אחד מדנוור שכל כך האמין בקבוצתו האהובה, עד שהבטיח לשותפיו בוושינגטון שאם הברונקוס יפסידו, יפרסם מודעה בעיתון "וושינגטון פוסט", בה יבקש "סליחה ומחילה על שחשבנו שהברונקוס יכולים לנצח את הרדסקינס". כל כך היה בטוח בנצחון הברונקוס שהוא גם התחייב לצאת לרחוב לבוש בתחתוני רדסקינס על החליפה.

(המשך מהעמוד הקודם)

בעתונים, וזה כולל כמובן את ה"וושינגטון פוסט" הסנובי, פלשו סיפורי הפוטבול הרחק מעבר למדורי הספורט, אל העמודים הראשונים ומדורי החדשות, הבידור, הסגנון, הדעות, החדשות המקומיות, העסקים, המזון, המסעדות, וביום המשחק, כמובן, גם מאמר מערכת. מה הפלא – 2300 עתונאים מרחבי המדינה התרוצצו בסאן דייגו, התפטמו במשתאות החינם שערכו הפטרונים המרובים של הספורט הלאומי מסביב לשעון, ודיווחו על הציפיה הגורלית ובעיקר אלה על אלה.

פוטבול זה גם אחד העסקים הגדולים באמריקה. בהימורים לבדם, העריכו השבוע שמיליארד דולרים עוברים ליד סביב הסופרבול. הפעם, הסיכויים נחשבו טובים יותר לברונקוס. זמן פרסומת בטלוויזיה תוך כדי השידור החי (את המשחק מפסיקים כדי שלא לפגוע בפרסומות) אפשר היה לקנות תמורת 675 אלף דולר ל־30 שניות. רוב המפרסמים גם הפיקו לכבוד האירוע סרטונים חדשים, שבהם כיכבו – ניחשתם, כוכבי הפוטבול.

מחירי הכרטיסים למשחק נעו בין 300 דולר בקצוות לאלף וחמש מאות דולר למקום טוב באמצע. שבוע לפני הסופרבול היו במודעות הלוח עשרה טורים עם הצעות מיוחדות לאוהדים בעלי יותר כסף משכל. מחיר שכירת דירה בשבוע הגורלי בסאן דייגו, סמוך לאיצטדיון, היה כאלף וחמש מאות דולר, אבל היו גם "עיסקות חבילה" של וילות (עם ג'אקוזי) וכרטיסים, תמורת 20 אלף דולר. למי שעוד נשאר עורף, תעשית המזכרות לא יכלה להדביק את קצב הביקוש. פחיות קוקה קולה שנותרו סגורות ומלאות מהסופרבול הקודם שבו השתתפו הרדסקינס, הוצעו לחובבי הנוסטאלגיה במאה עד מאתיים דולר.

לחיים. וזה עוד כלום לעומת מודעה שפירסם אחד מהאוהדים בדנוור, שהציע את... אשתו תמורת כרטיס לסופרבול.

אפילו שר החוץ, ג'ורג' שולץ, ענד כפתור של הרדסקינס על חליפתו כשאירח את נשיא מצרים, חוסני מובארך

אגב, בוושינגטון כרטיסים למשחקי הרדסקינס הם מצרך בלתי ניתן להשגה גם בימים כתיקונם: כל המקומות לכל המשחקים העונתיים באיצטדיון בן 50 אלף המקומות מכורים למנויים, ורשימת הממתינים בתור משתרעת לשנים ארוכות.

כמובן שאין צורך לטרוח בכל אלה, אם הייתם בין המאושרים שהוד מעלתו ג'ק קנט קוק, בעלי הרדסקינס, חפץ ביקרם. אלה הוטסו מוושינגטון ביום ה' שלפני המשחק, בטיסת ג'מבו מיוחדת שכולה מחלקה ראשונה, לבילוי סופשבוע על חשבון הבארון, ששיאו צפיה בסופרבול, מהיציע המיוחד של קוק. קוק הוא אחד האנשים העשירים בעולם (יש ויכוח אם הוא שווה מיליארד או רק שש מאות מיליון דולר). הוא אוהב עתונאי צמרת, סופרים ואמנים, ומיליונרים זקנים כמותו. עד כמה רב הכבוד אליו תעיד העובדה שהעתונות מצניעה את העובדה שרק בשבוע שעבר נולד בן זכר במז"ט לרעייתו החוקית, סוזאן בת ה־32. קוק טוען שהילד לא שלו ורוצה גט, ובינתיים הוא מבלה בסאן דייגו, עם חברה צעירה אחרת.

סתם בני אדם שנשארו לראות את המשחק בטלוויזיה בוושינגטון, התקשטו בכובעי מצחיה וצעיפים בזהוב וחום־אדום. המהדרים התחפשו ל"אדומי עור", עם כל התלבושת ביום הגורלי. רבים ענדו מסיכות קטנות בצורת חוטמי חזיר – מחווה לרדסקינס, שמישהו טען פעם שהם מתפלשים יותר מדי בבוץ. אפילו שר החוץ, ג'ורג' שולץ, ענד כפתור של הקבוצה על חליפתו, כשאירח ביום ו' שעבר את נשיא מצרים, חוסני מובראק, לארוחת צהרים. לנשיא רייגן, שניאות לקבל גופיה של הרדסקינס, נשלח מיד זוג תחתונים עם סמלי הברונקוס. דוכני מזכרות, כפתורים, חולצות, גרביים ומה לא צצו בין לילה בכל תחנות הרכבת התחתית, המקומיות. למי שרצה לחסוך בהוצאות נותרה האפשרות של צביעת פניו ושערו בצבעי הקבוצה. מדנוור, אגב, הגיעו סיפורים על גברת שחצתה את העיר כולה כשרק צבעי הברונקוס – כתום ושחור – לגופה. מסעדות ובארים ערכו מסיבות ומשתאות לכבוד הסופרבול, להקות הקצב זימרו ושרו המנונים שחוברו במיוחד. בעצם שעות כתיבת השורות האלה, סמוך לסיום המשחק, טורחים כבר המו"לים על אלבומי הנצחון.

וכל זה על מה ולמה? על חבורות של גברים מגודלים הרבה מעל לממוצע, המכלים את רוב זמנם בהסתערויות איתנים אלה על אלה, במאבק על כדור שצורתו ביצה גדולה עם קצוות מחודדים. לצופה שלא תורגל בהלכה, המשחק נראה פרימיטיווי ואווילי גם יחד, לא עליכם. שריקה, וכל הלוכסים הענקיים, הלבושים בבגדים מצחיקים מסתערים על אחד מהם, שהצליח לחטוף את הכדור. תוך שניות כולם עליו, ערימה של חברה על הדשא, שריקה. חוזרים להסתדר בשתי שורות, הכדור מגיע למישהו ושוב הם מתגוללים כולם ביחד כמו דרדקים בבוץ, בעוד הקריין מסביר בקול נחנק מהתרגשות את גודל ההישג, או המחדל.

אוהבי המשחק מאמינים כמובן, שאין דומה לו בתחכום. את רזי הפוטבול התנדב להסביר לי עודד ערן, הרואה במשחק מערכת מסובכת ועדינה של טקטיקה ואסטראטגיה, ערמומיות ותבונה. בפוטבול, אם הבנתי נכון, כמו בכדורגל, יש אמנם שערים בשני עברי המגרש שאורכו מאה יארד (כמאה מטרים), אבל בכך כמעט מסתיים הדמיון. בפוטבול משיגים נקודות באחת משתי דרכים: "טאץ'דאון", שהיא הבאת הכדור, אחוז בידיו של אחד השחקנים, אל האיזור שמעבר לקו מאה היארד – ה"אנדזון"; או בעיטה בתנאים מסויימים אל השער דמוי האות האנגלית H. הקבוצה המגינה תילחם כחירוף נפש כדי למנוע את ההישג הזה. המאבק מתנהל על כל אינטש של התקדמות על המגרש. הצליחו השחקנים להפיל את השחקן התוקף בעל הכדור על האדמה – ההתקפה הבאה תתחיל מנקודת נפילתו. אפשר להתקדם על ידי מסירה לשחקנים המתקדמים בריצה, או לרוץ עם הכדור ביד. על שחקן שהכדור בידו יתנפלו כל ענקי ההגנה המשתתפים בהגנת הקבוצה השניה. קבוצה שלא התקדמה עשרה יארד אחרי ארבעה נסיונות, מאבדת את ההתקפה והכדור עובר לרעותה.

ג'ק קנט קוק, היה מולטי־מיליונר מאושר ביום ראשון האחרון. הרדסקינס הם שלו

מספר 86 של האדומים. הצבע הנכון בסופרבול השנה

בכל אחד מקטעי המשחק, הקבוצה בעלת הכדור היא התוקפת והשניה מגינה. כישורים שונים דרושים לתוקפים, המתקדמים עם הכדור, ולמגינים, המנסים לעצור אותם. כולם חייבים להיות עצומי כוח ושרירים, ומהירי ריצה, אבל ההתמחויות השונות שלהם מחייבות פיתוח הכוח או הגמישות בוואריאציות שונות. רוב שחקני הפוטבול מתחילים ומסיימים את הקריירה בתפקיד אחד ויחיד – אין כאן קידום מקצועי, אלא תחזוקה גופנית ומקצועית כמעט כמו בכוורת דבורים.

כולם חייבים להיות לא גם בעלי כושר סבל לפציעות, שהן חלק בלתי נפרד מהמשחק. כאשר הם מתנגשים אלה באלה במאבק העיקש על הכדור, או נופלים ארצה בחבטה, שבירת רגל או יד או צלע איננה מקרה נדיר. התלבושת כוללת מגינים מותאמים היטב בחלקי הגוף הפגיעים, בעיקר הברכיים, המתניים, הצוואר וכמובן קסדה לראש, מה שגורם לשחקני הפוטבול להראות גדולים עוד יותר ממה שהם באמת. דמויות בנוסח אורחים מן החלל החיצון, ואם תרצו, מודלים של סקס גברי, חבילות שרירים ארוזות היטב במכנסיים הדוקים היטב וגיזרה מתרחבת לקראת הכתפיים.

להשלמת האידאל של שוביניזם זכרי, גם לנשים יש תפקיד על המגרש: קבוצות של נערות צעירות בתלבושות הדוקות המתרוצצות בהתלהבות בשולי המגרש ומעודדות את הגיבורים. יחד עם עשרות אלפי הבלונים הצבעוניים, התזמורות והמופעים המוסיקאליים הצבעוניים (בסאן דייגו הועלו על המגרש עשרות פסנתרי כנף, שחורים ולבנים, וכמה מאות [illegible], שלא לדבר על יונים לבנות, פרדות, וגמלים).

שחקן פוטבול בדרך כלל אינו יכול לעבור מרצונו לקבוצה אחרת, אם הבעלים איננו מעוניין "למכור" אותו. על רקע זה, אגב, התקיימה במהלך העונה האחרונה שביתה ארוכה וכאובה, שהסתיימה בנצחונם המלא של הבעלים. הציבור לא גילה עניין בתביעותיהם של השחקנים, שרובם מרוויחים יותר ממאה אלף דולר לשנה.

היו מי שצבעו את שערם ופניהם בצבעי הקבוצה "שלהם" ומדנוור הגיעו אפילו שמועות על גברת שחצתה את העיר כולה כשרק צבעי הברונקוס – כתום ושחור – לגופה.

השחקן האחד והיחיד שהוא סולן ומנהיג גם יחד, הוא ה"קוורטרבאק". במילון מגידו מתורגם המונח ל"רץ" או "מכוון התקפה". ה"קוורטרבאק" הוא האיש הקולט את הכדור מחבריו עם תחילת כל שלב במשחק, והוא המחליט כיצד לנהל את ההתקפה: לזרוק כדור לאחר השחקנים המתקדמים בריצה לקראת ה"אנדזון" משני עברי המגרש, ה"וויידרסיברס"; להעביר אותו לאחר משחקני המרכז, ה"רנינג־בקס" רבי העוצמה, הפורצים בכוח את מחסום ההגנה; להשתהות, כדי לתת לחברים הזדמנות להרוויח עוד כמה יארדים יקרים – ולהסתכן בכך שהוא עצמו יופל ארצה עם הכדור בידיו, ויגרום ל"סאק" – איבוד כדור בידי ה"קוורטרבאק". זה, אגב, אסון לא קטן, מפני שפירושו אובדן יארדים יקרים (מפני שמקומו באחורי הקבוצה); או אולי, ככלות כל הקיצים, יכול ה"קוורטרבאק" לרוץ בעצמו עם הכדור ולקוות להשיג התקדמות. פעולה זו נחשבת מסוכנת במיוחד מפני שבמקרה כזה הרץ המרכזי נחשף להתקפה מיידית של הגורילות הענקיות מההתקפה היריבה, ולסכנת פציעה וחבלה של השחקן הרגיש ביותר במשחק.

לפני כל התקפה מודיע הקוורטרבאק לחבריו על הטקטיקה שבה בחר, (הם מתכנסים להתייעצות – "האדל"), אך בדרך כלל עליו להחליט החלטות מהירות וקשות בשניות הראשונות של כל קבלת כדור. גורל המשחק כולו בידיו, מה שהופך אותו לכוכב עליון שכל העיניים נשואות אליו. זהו תפקיד של אסטראטג מזהיר, שבצד השגיו האתלטיים חייב להיות בעל אינטיליגנציה מהירה וכושר מנהיגות חד משמעי. איש לא התפלא כשענק יפה תואר שהריץ את ה"באפאלו בילס" לפני עשרים שנה הלך מהמגרש ישר לקונגרס, והיום הוא רץ לנשיאות ארצות הברית: ג'ק קמפ הוא במירוץ הרפובליקני הנוכחי, עדיין מספר שלוש או ארבע, אך הוא עדיין צעיר, ומנבאים לו שבמערכת הבחירות הבאה יגיע רחוק יותר. אם שחקן קולנוע יכול להיות האיש שגורלה של אמריקה מונח בידיו, שחקן פוטבול על אחת כמה וכמה.

"קוורטרבאק" שהביא את קבוצתו לסופרבול נחשב להצלחה מסחררת. השבוע, הציגו הקבוצות המתחרות שני סופרסטארים, שכל אחד מהם בנוי מהחומרים הבונים גיבוריהם של סרטים עלילתיים אפיים. ג'ון אלווי מהדנוור ברונקוס נחשב – לפחות עד יום א' האחרון – ל"קוורטרבאק" בעל כשרון נדיר, אולי הטוב ביותר בליגות הקיימות כיום. הוא אחד הספורטאים הנדירים שהיו בעבר כוכבים במשחק אחר. בקולג' שיחק בייסבול. בהרי הרוקי שבקולוראדו שרים עליו בלאדות עממיות, וידי הזהב של האליל הבלונדיני הזה היו הסיבה לכך שמי שרצה להמר "על בטוח", שם את כספו על אלווי והברונקוס.

אבל וושינגטון שלחה לסאן דייגו דמות מרשימה לא פחות, ובסופו של דבר, נצחונו של דאג ויליאמס הוא התוצאה המשמחת ביותר של הסופרבול. ויליאמס הוא השחקן השחור הראשון שזכה אי פעם לעמוד בסופרבול כ"קוורטרבאק", והמעבר המשמעותי הזה מכות שחור למות שחור, חישמל את השחורים ואת שוחרי קירוב הגזעים בכלל. מה גם שהוא אירע בקבוצה שרבים עדיין זוכרים לה את הימים שבהם נשמרה בה בקנאות טוהרת הגזע הלבן. ויליאמס, בן 32, הפך לסמל לאומי של כוח התמדה וסבל, היכולת להתעלות מעל היגון האישי למען המטרה הקבוצתית הנכספת. הכל יודעים לדקלם את ההיסטוריה הארוכה של אסונותיו האישיים: מותה של רעייתו הצעירה מגידול במוח, כשלונותיו הצורבים בעבר כ"אנדרדוג" הקלאסי.

הוא החל את העונה הנוכחית בוושינגטון על תקן

טוני בודי, שחקן הברונקוס. גם השנה הפסידו

של מחליף ל"קוורטרבאק" הקבוע ג'יי שרודר ובמשכורת נמוכה – "רק" 450 אלף דולר, לשנה לעומת 800 אלף של שרודר. שרודר הבלונדיני השחצן איכזב שוב ושוב והמאמן ג'ו גיבס, בעצמו אגדה נערצת, החליט שוויליאמס ישחק בגמר גביע הליגה הלאומית נגד הוויקינגס, לפני שבועיים. אחרי נצחונו היה ברור שהסופרבול שלו, אך איש לא תיאר לעצמו שהוא יהפוך אותו להצלחה סנסאציונית כל כך.

המשחק ביום א' כמו נועד להדגים את התבנית שהפכה קלאסית לחייו של וויליאמס: מבירה עמיקתא לאיגרא רמה. ההתחלה היתה אסון. קבוצתו התחלה ברגל שמאל, הוא וחבריו שיחקו גרוע, הפסידו כדורים וגרמו לברונקוס לזכות בשבע נקודות, שניות ספורות אחרי שהכדור הגיע לידם בפעם הראשונה. ויליאמס גם החליק ורגלו עוקמה קשה, והמאמן החליף אותו בשרודר. לרגע נדמה היה שנסתם הגולל על ה"קוורטרבאק" השחור הראשון בהיסטוריית הסופרבול, לכאבם הגדול של אוהדיו המרובים. אבל הוא חזר, לסידרה מדהימה של הבקעות ונקודות, שהשאירה את הברונקוס מאחור, וניפצה לחלוטין את אגדת ג'ון אלווי. דנוור לא זכתה אפילו בנקודה אחת בשלושת הרבעים האחרונים של המשחק (שאורכו נטו שעה אחת, אך הוא השתרע, עם כל ההפסקות, על קרוב לארבע שעות).

אחד שאינו שותף, מן הסתם, לשמחתם של אוהדי ויליאמס הוא עורך דין מדנוור, שאמונתו בקבוצה האהובה סיבכה אותו בהתערבות שסופה רע ומר. לא זו בלבד שהוא התחייב בפני שותפיו בוושינגטון, כי אם יפסידו הברונקוס הוא יפרסם מודעה ב"וושינגטון פוסט" ובה ייאמר כי הוא "מבקש סליחה ומחילה על שחשבנו כי הברונקוס יכולים לנצח את הרדסקינס – ההתערבות כללה גם התחייבות לצאת לרחובה הראשי של דנוור לבוש בתחתוני רדסקינס מעל מכנסי חליפתו. ■

רואים לך

מאת יהודית חנוך

לפני שנה נראו ברכיים חשופות רק פה ושם. עכשיו הסטריפטיז מתפשט. אפילו גל הקור לא עצר אותו. פתאום רואים ברחוב רגליים חשופות, בחצאיות קצרות. ביני תיים רק אלה שיש להן מה להראות מעיזות. גברים אוהבים את החשיפה הזו, נשים לא כל כך. לא רק מפני שלא לכר לן יש רגליים יפות. גם מפני שהחצאיות הקצרות והצרות נוחות פחות ממכנסיים או מקרסוליות, מחייבות צעדים קטנים יותר, יותר מודעות לצורת הליכה, לישיבה, ומזמינות כל מאצ'ו מצוי להשמיע קריאות ביניים.

בעשור האחרון, כשהקרסוליות והמכנסיים כיסו שוקיים חטובות וגם כמה לא כל כך חטובות, כמעט נשכחו הרגליים.

ערטול הרגלים אינו רק קפריזה של מעצבים שהחליטו לעשות שינוי קיצוני, כדי לאלץ נשים לצאת ולקנות בגדים חדשים, אחרי שהמכירות ירדו לשפל בגלל כמה שנים בלי שינויים משמעותיים. אופנה זה עסקים וכסף אבל לא רק זה. מי שמחפש משמעות מעבר לקו המכפלת, יגלה שקיצור החצאיות סימן, בשבעים השנים האחרונות, שינויים חברתיים וכלכליים, במובן הרחב יותר.

עלייתה ונפילתה של המכפלת

סופה של מלחמת העולם הראשונה, הביא לא רק לצעדים ראשונים בשחרור האשה. כשנשים יצאו מאחורי הבירים והעריסה, הן זרקו את כל מכשירי העינויים שלבשו מתחת לבגדים, ושהיו סמל הנשיות במשך מאות שנים. נשים החלו ללבוש בגדים שהציגו את הגוף כמות שהוא בטבע, ובפעם הראשונה מאז ימי הרומאים והיוונים, גם חשפו את השוקיים והברכיים.

פרק ב' בעלייתה ובנפילתה של המכפלת, נרשם אחרי מפולת הבורסה בניו־יורק והמשבר של שנת 1929, בשנות השפל הכלכלי. הבגדים שוב התארכו, ובתצלומים המצהיבים של אותה תקופה, רואים שוב רק קרסוליים חשופים.

קוקו שאנל, מעצבת האופנה שהתחילה לככב אז בפאריס, אפילו טבעה מטבע לשון כשאמרה שהברכיים הן החלק המכוער ביותר בגופה של האשה. אבל זה לא מנע בידה, ביחד עם כל אופנאי פאריס, לקצר שוב את המכפלת, ב־1940, כשמלחמת העולם השניה כבר היתה בעיצומה. אפשר לחפש את הסיבה לקיצור המכפלת בשנות הארבעים ברצון לחסוך בבד, בשל המחסור ששרר בשנות המלחמה. אבל לא רק זו היתה הסיבה. נשים חיפשו דרכים להבליט את נשיותן ואיזנו את הכתפיים המרופדות שבבגדים, ברגליים חשופות עד לברכיים. הרגליים היו לסמל הסקס, ותצלומה של בטי גרייבל, הרגליים של אמריקה, הוא אחד הסמלים הבולטים של אותה תקופה.

ב־1947, שוב ירד המסך על הרגליים. כריסטיאן דיור, המציא את "הניו לוק", חצאיות פעמוניות וארוכות, וכולן זרקו את הבגדים הישנים. לא רק באופנה חגגה השמרנות, גם בחיים. נשים חזרו הביתה, לגדל את ילדי ה"בייבי בום" והרגליים נשארו מכוסות, עד אמצע שנות השישים, כשמארי קוואנט, בוטיקאית לונדונית ואנדרי קוראג', מעצב אופנה פאריסאי, עלו על אותו רעיון, וחשפו כמעט סימולטנית את הרגליים בחצאית־מינימום. המיני עשה כותרות כגימיק, אבל הרחוב אימץ אותו בהתלהבות. זה הלך טוב עם השינויים החברתיים של אותה תקופה.

הרגליים החשופות, דירבנו לא רק את מעצבי האופנה, הן גם דחפו לחידוש טכנולוגי. יצרני הגרביים המציאו את גרבי־המכנס, מוצר שקשה היום להאמין שהוא רק בן עשרים וכמה שנים. הבירויות והגורות הגרביים נקברו במגירות.

הנסיון לכסות את הרגליים ב"מידי", בסוף שנות השישים, נכשל וגרם להפסדים עצומים. רק באמצע שנות השבעים, הפכו החצאיות הארוכות לאופנת הכל. הרגליים המכוסות והבגדים הגדולים והרחבים, יצרו אופנה ללא שמץ של אירוטיקה. אולי מפני שבחגיגת המתירנות של שנות השבעים, לא היה צורך בבגדים כדי להרגיש נשיות וסקס.

איידס ורגליים חשופות

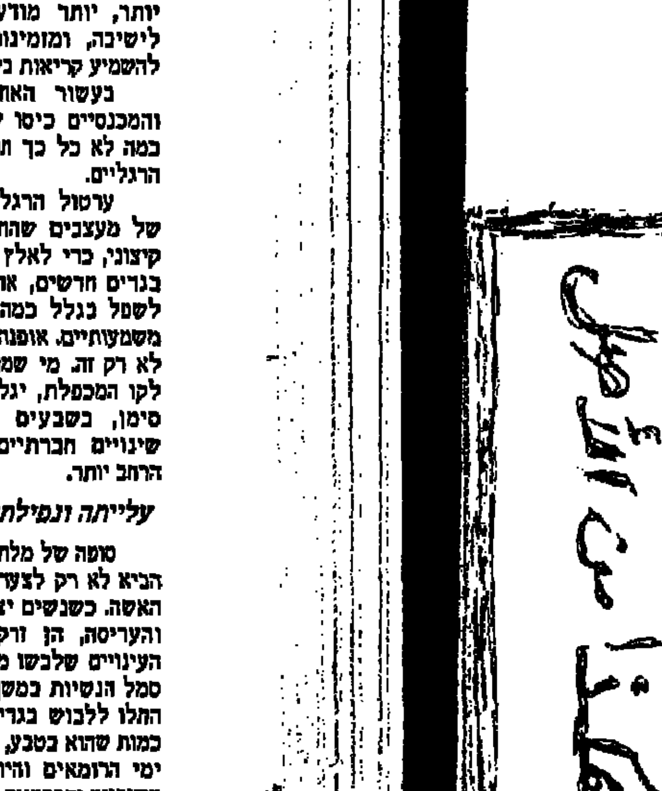
בשנתיים האחרונות, שוב חושפת האופנה שוקיים וירכיים. מנסה לשכנע, שבגדים צמודים וקצרים הם סמל הנשיות. את השינוי הזה אפשר להסביר בנטיה לחזור לשמרנות, שקשורה לפחד מהאיידס. אם תימשך מגמה זו, בגדים יחזרו להיות אמצעי לעורר תשומת־לב, להבליט את הגוף, לסמן חושניות ואירוטיות. פאריס, לונדון, ניו יורק ומילאנו, הציגו שמלות קיץ קצרות. אחרות נראו ממש כמו בגדי־ים.

לא כולן מתלהבות מהחצאיות הקצרות. בפאריס היתה בחורף כמעט שביתת קונות. עושי האופנה לא מוותרים, הם לוחצים לקצר עוד ועוד. כמו תמיד, סביר שהם ינצחו, זו רק שאלה של זמן.

הרגליים החשופות ממקדות תשומת לב לגרביים. יצרני הגרביים, שבעשור האחרון נאלצו להסתפק במכירת גרבונים משעממים, בצבע עור שזוף או שחור, חוגגים עכשיו. הדמיון של מעצבי הגרביים עובד עכשיו שעות נוספות בעיצובים מעניינים. בדוכני הגרביים יש עשרות סוגים. גרביים בכל צבעי הקשת, עם משבצות ונקודות ופסים, עבים ואטומים, שהולכים טוב עם חצאיות מיני; דקיקים, עם עיטורי ריקמה עדינה של סרטים ופרפרים ועיגולים; גרביים עם תפר מאחור, כמו בשנות הארבעים. יצרנים המקומיים עשו מאמץ וגיוונו לא רק את הצבעים, גם את הדוגמאות. המיובאים, משלימים את המבחר.

לגרבי המכנס נוספו בחורף זה גרבי־ירך, שנגמרים בקרסול, בדיוק מעל לגרביים הקצרים. את גרבי המכנס העבים לובשים עם עוד זוג גרביים קצרים, מקופלים או מגולגלים על הקרסוליים. ההיצע הגדול ביותר הוא בדוכני הגרביים של חנויות הכל־בו ובחנויות הסידקית. אבל גם בסופרמרקט השכונתי כבר אפשר למצוא כמה מהחידושים. מחירי הגרביים – 20־2 ש"ח. גרביים בחורף '88, זה כבר לא רק כסוי לרגליים, זה פריט אופנתי שמשלים את הבגדים. ■

"סווינג" עם עיטורים (מיכין, למעלה). אפשר למצוא בשלושה גונים – אפור, בייג' ושחור ("גיבור סברינה") בתמונה הגדולה – ירכיות צבעוניות מטפסות מעל הברכיים, הולכות טוב עם מיני (יבוא, "ג'ק קבה") נקודות על הרגליים (משמאל, למעלה – יבוא, "טובהל'ה")

לי עטרי

פיתוח קול ומתעמלת במסגרת המסע לפיתוח המודעות העצמית והיכולת. כל יום היא עושה תרגילים לחימום מיתרי הקול. מה־מה־מי־מו־מו מול חתיכת הים, שמגיעה אליה בקושי דרך הגגות המופזים של מגדלי הנובו־רישים בצפון תל־אביב. היום היא כבר ניטמעת בקלות בהווית הרחוב המתרוצץ בילדים על סקטים מול הסופרמרקט. הולכת בנעלי התעמלות ובלי איפור למרכז הקניות המקומי. יושבת הרבה בקלנוע, לא מקרישה אי־נעימות לתחושה שמזהים אותה. פעם זה הפריע לה. "היה מישהו שחינך אותי, הוריד אותי אל הקרקע. לא הייתי מעזה לצאת בלי עקב של 10 סנטימטר, כי פחדתי שאראה גמדה. היום השיקול היחיד הוא הנוחות".

מי המישהו שחינך אותך?

"חבר שלי לשעבר. אודי דורון. טייס חיל־אוויר לשעבר והיום איש עסקים.

"השיר 'רק אתמול' זה ממש אני. אחת שהחופש קוסם לה. התנסיתי באובדן החופש לאהבה. חשתי את הרוגז של הרצון לצאת מזה, אבל זה היה גם ריחוף אחד גדול. את נמצאת בסרט. יש בזה משהו מזוכיסטי. סיטואציה בלתי אפשרית, אבל את לא רוצה לצאת מזה. 'זוהר אנושי בא הציפני'".

צלצול טלפון. הזומרת לתוך השפופרת: אה, זה אתה. איפה אתה נמצא?

תמיד, היא אומרת, יש לה למי לצלצל, אם היא רוצה לצאת. וממילא בבניין שלה ובסביבה מתגוררים אחיה ואחיותיה. בזמן האחרון עשתה מאמץ יזום להקיף עצמה בידידים וידידות. אף אחד מהם, היא מבטיחה, אינו קשור לשואו ביזנס. רק אריק סיני, שמופיע איתה הרבה, הוא גם חבר וגם זמר. בזמן האחרון היא מסוגלת לשמוע ערב שלם את תקליטיה. פעם לא יכלה. "אני אוהבת את עצמי יותר".

ביום שבת, כבר כולם יודעים, מתאספים כל האחים עטרי בבית של אמא נעמי, במרכז תל־אביב. גלי, צעירת הבנות, עטופה הרבה אהבה ודאגה. כשהיתה בשביעית ובשמינית גרה בבית של יונה, האחות הגדולה, שלה היא נותנת כבוד שמגיע למי שהוא בעל נסיון. לארוחת הצהריים השבועית באה גם שוש, בא גם יוסי האח המהנדס לבקרה גרעינית, וגם נעימה ורחל שעריין גרות ברחובות. גלי, יש לזכור, נולדה בשעריים. כשהיתה בת ארבע מת אביה. ויש עוד אח אחד שגר בגרמניה. "חכי אני אוהבת את השבת. באמצע השבוע לא נעים לי סתם לשבת בבית גם אם אין לי מה לעשות. בשבת הכל באיזי. אפשר לראות וידאו כל היום".

משך השיחה היא יושבת בין הכריות האפורות והאדומות שעל הספה. היא אוהבת את הבית שלה, שאינו אלא דירה שכורה, אבל יש בו שני תקליטי זהב, אחד על הקיר בחדר "השלישי" ("הללויה"), ואחד על הקיר בסלון ("אמצע ספטמבר"). על הספה פזורות חיות פרווה רכות. פיל, קנגורו עם גור בכיס, כלב ים אפור. חלון מערבי אחד משליך אור שמש צהובה ישר לתוך אישוניה. גלי בורחת מהשמש ומחזירה את פניה אל שלוחת האור. פתאום שוקעת השמש בלי פרפורים, והזומרת יושבת בצל.

"נפאל", שיר (רחל שפירא, אריאל זילבר): "וכשתעוף ציפור האבן לא תהיינה מלחמות...בנפאל הרחוקה". איך הישגת שיר מאריאל זילבר? שאלו אותה. זילבר ממעט לכתוב. היא שמרה על לחן שקיבלה ממנו לפני שש שנים. שפירא חיברה לו אגדה על הרגע שבו פורחת ציפור של אבן אל השמים הזכים. זה הרגע שבו ייעלמו הרשע, המצוקה והאימה. גלי: "אבן זה אבן, אני יודעת. ציפור אבן לא יכולה לעוף. ובכל זאת יושבת, מולה אשה ולוטשת בה מבט, הרבה דברים שלא היו פעם, קרו פתאום. אולי בכל זאת החיים שלנו ייראו טוב פעם".

ומי שמשאירה סדק לאופטימיות בימים האלה, ראויה לזר ורדים צהובים ואדומים ביום ששי בצהריים, יהא אשר יהיה האיש ששלח אותם.

תלמה אדמון

הקלף החזק

(המשך מעמוד 8)

הזו התנהלה זמן קצר לפני פרוץ מלחמת שלום הגליל. רפול סירב, עוזי התחתן עם תמר, בתו של פרופ' יגאל תלמי ממכון ויצמן, והמלחמה פרצה. עוזי, בלי תפקיד מוגדר, הצטרף ליחידת שריון שלחמה בציר התוף ועזר בכמה פעולות רגליות על־פי יוזמה פרטית שלו.

"המלחמה הזו היתה קשה לי", הוא מספר, "קודם־כל משום שלחמתי לצד אנשים שלא היכרתי וזו תחושה לא נעימה בזמן מלחמה. חוץ מזה, היה לי ברור שהמלחמה הולכת לא טוב, בעצלתיים. לא הייתי נגד המלחמה הזאת, חשבתי שהיא בלתי־נמנעת, אבל היא לא 'דפקה' משום שהאנשים לחמו בתחושה חצויה, בתחושה שלא הכל ברור, בתחושה שלא צריך לעשות אותה בכל מחיר. כך היא נראתה, המלחמה הזו".

בתום המלחמה חזר עוזי למסלול הרגיל שלו: נסיעה לחו"ל, הפעם עם אשתו, וחזרה לאוניברסיטה, לקראת הכנת דוקטורט בנושא ההתפתחות ההיסטורית של יחידות מיוחדות. אבל שוב הצבא קרץ – והקריצה דוחה את הלימודים למועד מאוחר יותר. "אני מודה שהפעם, החלטתי לחזור לצבא היתה החלטה קרה ומחושבת", הוא אומר, "הערכתי אז, לפני שלוש שנים, שהצוות דן שומרון־אהוד ברק יוביל את הצבא בתוך זמן קצר וידעתי שבצבא שכזה אני רוצה לשרת".

עם החלטה קרה שכזו ולאחר תקופת ניתוק ממושכת מהיחידה, יכול היה עוזי להשתלב ולהצליח גם בצבא הרגיל, האפרורי, עם הטיפול המפרך בפרטים קטנים, צבא עם גבול וגבולות. "אמרו לי שלא אצליח", הוא אומר, "אמרו לי שהשיגרה תשחק ותשעמם אותי. אני לא מבין איך אפשר לכנות הכנת יחידות למלחמה 'דבר משעמם'. אני נהנה, לא משתעמם, לא נשחק. אין לי כיום שום בעייה לשרת בחיל השריון, והיום, כאשר אני מבוגר יותר, אני גם מבין שמפקד טוב יכול לזכות בעצמאות יחסית גם בחיל גדול כמו השריון – רק מפקד גרוע יכול להתלונן שהממונים עליו לא נותנים לו לעבור".

בגיל 40 מניח עוזי דיין לאקדמיה להישאר בגדר משימה הסובלת דיחוי. עכשיו הוא מדבר על כך שהחליט להמשיך במסלול הצבאי ולהעלות בדרגות הפיקוד עד כמה שיוכל. "זה תלוי עד כמה אצליח, עד כמה זה יעניין אותי ועד כמה אשרור בחוקי המשחק של הארגון הזה שנקרא צה"ל", הוא אומר.

בדרכו קרימה, השם "דיין" יהיה בעבורו יותר מציון סתמי בתעודת הזהות, ולא רק משום הדמיון החזותי המדהים לדוד המפורסם. עוזי מורע לעובדה. את הקשר שלו למשפחולוגיה הדיינית הוא מנתח בקור רוח, בעדינות, בריחוק מסויים, הרחק מהדרך הטמפרמנטית והאימפולסיבית שמאפיינת את ההתייחסות של יתר חברי המשפחה לסאגה של שושלת דיין. "אמא תמיד הצליחה שלא לעסוק בזה, לברוח מהפרשיות ומהעיתונים", הוא אומר בנימת התנצלות על שהוא חורג מהמדיניות הזאת.

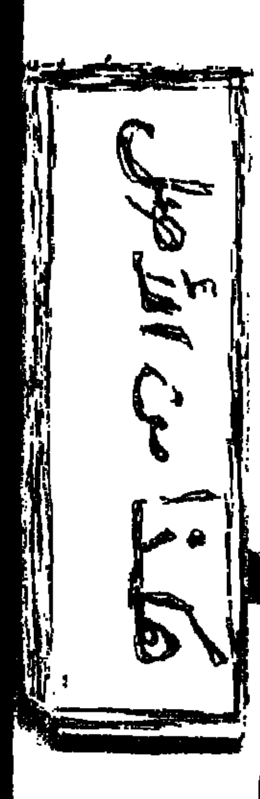
עוזי אומר שהוא מחוץ למשחק. שיחסיו עם הדיינים אקראיים ומקריים. "למעשה, רק יעל משתדלת ומנסה לשמור מדי פעם על קשר", הוא אומר. חשיפתו הכואבת של בן־דודו אסי לא מכבר בעתונים לא נגעה לו. "זה לא הרגיז אותי, כי אני לא יכול להתרגז מדברים שאני לא מעריך. זו בעייה שלו. לא שלי. לכל היותר אני יכול לחוש כלפיו צער. לכל היותר".

על היחסים עם הדוד משה הוא אומר: "שמרנו תמיד על יחסים טובים מפני שלא חרגנו מרמה מסויימת של ריחוק שהיתה מקובלת על שנינו. לעולם לא שיתפתי אותו בצרות שלי, והוא לא שיתף אותי בשלו. מעולם לא הייתי זקוק לו או לעזרתו. אני חושב שהאנשים שנפגעו ממנו היו תמיד אנשים שנזקקו לו, שציפו ממנו למשהו, שהיה אצלם חוסר איזון בין הציפיה לבין התוצאה המאכזבת והמעציבה. אני לא הייתי צריך ממנו דבר, לא ציפיתי לדבר ולכן גם לא התאכזבתי".

"עובדה", אומר עוזי דיין בחיוך רחב, "כשהוא מת – התברר שהוא הוריש לי את שעון היד שלו. דווקא לי, מוזר."

עמנואל רוזן

חיים ואוהבים

צרת רבים

לפני כשלוש שנים יצא לאור הספר שלי "עוד יום, עוד שנה" (ספריית "מעריב") בו תיעדתי את החוויה של ליווי אמי, שהיתה חולה במחלה ממארת, במשך 18 חודשים. אינני עומדת לחזור ולספר כאן על החוויה הסוחטת של הכתיבה – אלא על מה שאירע, באורח כה מפתיע, לאחר צאתו של הספר לאור.

במשך שלוש השנים האחרונות ובעיקר בשנה הראשונה, קיבלתי מכתבים רבים וקריאות טלפון של אנשים זרים לי לחלוטין, אנשים שהזדהו עם הכתוב, ולעתים – הסיפור על מחלתה וגסיסתה של אמי הוא גם הסיפור של ההורה שלהם. וכך נהפכתי להיות מעין כותל מערבי של אנשים, יתומים מבוגרים, מגדרה ופאריס ומלבורן וכפר ורבורג ודטרויט. כל אחד מכותבי המכתב שקרא את הספר, סיפר לי בפרטי פרטים את אשר עבר עליו בתקופת מחלת אמו/אביו ועד כמה קשה לו להתמודד עם הזכרונות הקשים שנותרו לו. בסופו של המכתב, כאילו נדברו ביניהם כל הכותבים, מודה לי כל אחד "על שנתתי לו להרגיש שאין הוא לבדו".

מניתי את המכתבים שקיבלתי: 78 במספר. 77 נכתבו בידי נשים. רובן – בנות־של. רק אחד, והוא המכתב החזק מכולם שקראתיו חצי תריסר פעמים, נכתב בידי גבר המחלק עמי על פני כמה אלפי מלים את סיפור מחלתה ומותה של החמות שלו.

אני מבחינה שלפחות מהבחינה הסטטיסטית היבשה, זה מספר עצום של תגובות. בדרך־כלל, בעתון, כאשר אנחנו כותבים רשימה פובליציסטית המעוררת מחלוקת, כמו למשל בנושא אריק שרון או מעט עיתי – אנחנו מקבלים לכל היותר שבעה מכתבי תגובה. ב"וושינגטון פוסט", עתון בעל תפוצה של 550 אלף, אמרו לי פעם כי שבעה מכתבי תגובה מלמדים אותם שהנושא פגע ב"בטן הרכה" של הקוראים.

במקרה של "עוד יום, עוד שנה", ספר שנמכר רק ב־3,000 עותקים אך והביא עימו כ־80 מכתבי תגובה – זו נחשבת בעיני כתופעה. אם תישאל השאלה מדוע לא הפך הספר לתופעה מקבילה מבחינת התפוצה – ולו כרב־מכר היסטורי – הרי התשובה היתה ברורה לי כבר מן השבוע הראשון לצאתו לדוכנים: אנשים שלא חוו חוויה דומה – עלולים להירתע מן הנושא.

יש בידי אוסף מכתבים ששעות רבות הושקעו בכתיבת כל אחד מהם. כתיבת המכתב שימשה תרפיה למתאבל. ניסיתי למצוא את המכנה המשותף, את השורות המאפיינות את המכתבים, שורות המתייחסות לאבל ולמסקנות שהוסקו.

• משפט שחזר ועלה במכתבים רבים הוא: "בזכות עצתך להקריש לאמא את כל הזמן והמרץ – אני יכולה לחיות היום עם מצפון נקי ולהיות משוחררת מרגשות אשמה, ובהרגשה שעשיתי למען אמי כל אשר יכולתי".

• בכתב אחר: "כתארך את החום והאהבה שהשפעת על אמך בימיה האחרונים – כאילו אמרת לכל אחד מאתנו: זאת היא דרך התמודדות. תנו להם בשפע ובמיצוי מלא של יכולתכם את הדבר היחיד שיכול להיטיב עמם: חום, קירבה ואהבה".

• "כתבת בתחילת ספרך כי מוות קל הוא חסד לנפטר והלם למשפחה. לרעיון ההסתלקות מן העולם – מוות קשה הוא חסד למשפחה. גסיסה איטית מאפשרת למשפחה להסתגל, שלא כאמך הלכה אמי מאתנו בדרך הקלה. היתה מלאת חיים, ובמשך שעתיים – הסתלקה בפתאומיות. עד אשר קראתי את ספרך קינאתי באלה שאמא שלהם סחבה את גסיסתה שנה, שנתיים. כשקראתי את ספרך הבנתי, והפסקתי לקנא. אבל עם מותה של אמך כאילו נרגע אצלך הכאב. אצלי הוא עדיין כואב מאוד מאוד".

• קוראה אחרת המפרטת לאורך אלפי מלים את סבל אמה, מודה לי בסוף: "ספרך נתן לי להרגיש שזה קרה לא רק לנו... שבועות אחרי מותה של אמי לא הצלחתי לראות אותה בדמותה האמיתית, הבריאה, הדינמית, אלא אותו שבר־כלי המצפה לנו בכליון עיניים על כסא גלגלים. עד היום, שנתיים אחר מותה, זה רודף אותי".

• וישנו מכתב ארוך־ארוך שכתבו שתי אחיות מבית שורשי במושב, עם תיאור שלא מן העולם הזה על טיפול מסור באמם החולה, והן מסיימות כך: "יש משהו נדוש במלים, אנחנו מרגישים כאילו היא עוד איתנו. אבל האמיני לנו, יש לנו תחושה כזו. בכל אירוע במשפחה, אנחנו, הבנות, מרגישות דחף לרוץ ולספר לאמא. ואז נזכרים כמובן שאין כבר אמא".

• וישנו המכתב של מושבניקית אחרת הפוסקת נחרצות: "מי שלא חווה זאת – אינו מבין על מה את מדברת. למדתי כי המוות הוא חלק מן החיים ואין ברירה אלא להתרגל ולהשלים, כי החלל שנוצר לעולם לא יתמלא".

• ולבסוף אצטט ממכתבו של הגבר היחיד שכתב: "מתקרבים ככר ליום השנה, ואין יום שאינני חושב בו לפחות חמש פעמים על חמותי. ככל שעובר הזמן לא רק שהכאב אינו קהה, הוא אף מחריף. תחושת הדלדלון ממנה עולות שאלות נוספות, על משמעות החיים ועל המשוואה הלא פתוחה שבין אורך החיים לבין איכותם".

וכן הלאה. אולי קריאה באסופת המכתבים הנ"ל מביאה את תחושת צרת רבים – חצי נחמה.

בחלוף שנה לאחר מות אמי שלי סיכמתי עם עצמי כי הקשה מכל הוא שיותר אין לי מאחורי גבו של מי להסתתר. מאז ליווינו אותה בדרכה האחרונה, חשתי לראשונה את משמעות היותך לפתע "הבא אחריו". עד כה היה לנו מאחורי גבו של מי להסתתר. ברגע של כאב יכולנו לזעוק "אמא!" – אפילו היא במרחק אלפי קילומטרים – והיינו גם מצפים לתגובה שלה. והיה לנו גם ממי לקבל על הראש, לשמוע דברי ביקורת והטפת מוסר. מעתה אנחנו ממלאי התפקידים הללו. אנחנו צריכים לכוון את בנינו. אנחנו צריכים להשגיח על בריאותנו – לא אמא. אנחנו צריכים להעניק לאחרים מחוכמתנו. לא אמא. אנחנו בשורה הראשונה בחזית החיים. המטה הועבר קדימה. צריך ללבוש שכפ"ץ, כי ברגע של כאב כבר אי־אפשר לצעוק "אמא!".

אמא שלי היתה אשה מן הדור שנמנע מחשיפה אישית. והנה באה בתה, עם הסגנון האישי והחושפני שלה, וכתבה עליה ספר. נכון שהיו לי לבטים אם לפרסמו, והוא נכתב תחילה לתפוצה משפחתית בלבד. אבל לאחר ההד הציבורי שהספר עורר, לאחר שגם תרמתי, ואפילו כזית, להגברת המודעות בנושא הטיפול בחולים חשוכי־ תקווה ונגעתי גם בנושא המתת־חסד – אני חושבת שאמי במרומים שבעת רצון ממעשי. אולי הפעם עשיתי את הדבר הנכון.

דברים שהושמעו בסימפוזיון "מוות וזיקנה" בבית־הספר לעבודה סוציאלית באוניברסיטת תל־אביב.

תמר אבידר

הורוסקופ

תחזית לשבוע שבין 5 ל־11 בפברואר

דלי
(20 בינואר עד 18 בפברואר)
כדאי לזנות עכשיו ציפיות בלתי־מציאותיות ורעיונות מעורפלים בתחום הקריירה, תוכלו להשיג התקדמות חשובה אם תתמודדו עם הבעיות בתקיפות. מצב־הרוח היצירתי נמשך, אך עדיין צפויים קשיים עם חבר.

דגים
(19 בפברואר עד 20 במארס)
זה זמן מומלץ לעריכת קניות, ואתם עתידים לגלות "מציאות". עיכובים בעבודה עלולים לגרום לאיבוד הסבלנות, וכדאי להתפרק [illegible] בילויים רומנטיים, ביתקים עם חבר [illegible].

טלה
(21 במארס עד 19 באפריל)
אתם חדורים אופטימיות וגם מיטיבים להתבטא, אך התגובות שתקבלו מהסביבה עלולות להפתיע ואפילו להגעיס אתכם. במישור הביתי, העניינים מתנהלים עתה על מי מנוחות ותוכלו לבצע תוכנית שקיוויתם להגשים מזה זמן רב.

שור
(20 באפריל עד 20 במאי)
השבוע צפוי לכם מזל בעניינים הקשורים לכספים, אך עלול להתגלע ויכוח עם מישהו קרוב בתחום זה. חיי החברה משגשגים בשעות הערב, אם כי תצטרכו להשיג רכילות בלשהי. עכשיו כדאי לשמוע בעצת שותף.

תאומים
(21 במאי עד 20 ביוני)
התפתחויות מוצלחות צפויות בימים אלה במישור החברתי, אך לעומת־זאת עלולה להתגלע בעייה ביחסים עם שותפים. כדאי עכשיו להטות אוזן לדברי הזולת. בתחום הקריירה, העניינים משגשגים. בעסקי כספים מומלצת זהירות.

סרטן
(21 ביוני עד 22 ביולי)
השבוע מוטב לכם לשמור בסוד על התפתחויות חיוביות בתחום הקריירה. אתם עלולים להיתקל בצרות־עין מצד עמיתים לעבודה. בתקופה זו, אתם במיטבכם דווקא בשעות הלילה. תוכניות לנסיעה מתחילות להתגבש.

אריה
(23 ביולי עד 22 באוגוסט)
אם כי תפיקו תועלת מסויימת מעצות של ידידים, עלולות להתגלע השבוע בעיות עם אחד החברים. במידת האפשר רצוי להימנע מוויכוחים. זה הזמן להעדיף עיסוקים שקטים ולנצל ביעילות את שעות הפנאי.

בתולה
(23 באוגוסט עד 22 בספטמבר)
ההקפצות במישור הקריירה מובטחות, אך בתחום הבית עלולות לצוץ בעיות. בשעות הערב מודגשים ענייני [illegible] והרומנטיקה. אינכם מקבלים את התגובות [illegible] על תוכנית מסויימת שהעליתם.

מאזניים
(23 בספטמבר עד 22 באוקטובר)
בימים אלה, שותפים יציעו לכם תמיכה, אך ייתכנו גם [illegible]. לא כדאי ללחוץ כשאחרים מעדיפים לשתוק. [illegible] הקריירה מקבלים עתה תנופה חזקה. צפוי שיפור [illegible], אך לא כדאי לערב עסקים עם בילויים.

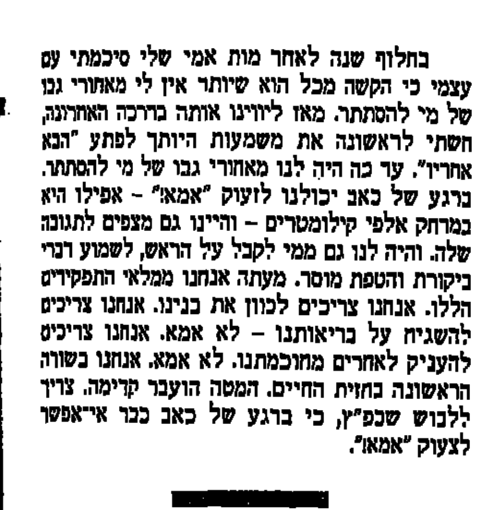
עקרב
(23 באוקטובר עד 21 בנובמבר)
[illegible] העסקי מזדמנים עכשיו סיכויים לשיפור ההכנסה, אך שותפים עלולים שלא להסכים לגבי השימוש [illegible]. זה זמן טוב לבילויים ולשעשועים. כדאי [illegible] לדברים שתשמעו.

קשת
(22 בנובמבר עד 21 בדצמבר)
[illegible] אתם נוטים למצבי־רוח משתנים, והדבר [illegible] להקשות עליכם במגעים עם הסביבה. אל תהיו [illegible]. במישור הביתי צפויים בשעות הערב רגעים [illegible]. פרוייקט מחקרי יעלה יפה.

גדי
(22 בדצמבר עד 19 בינואר)
[illegible] צפויות בעיות בתחום העבודה – כדאי [illegible] עיכובים או התנגדות. לעומת [illegible] והרמוניה. יתכן שתצטרכו למעול [illegible] של מישהו קרוב לבזבז כספים.

פנטהאוז

יגאל לב

הקלות הבלתי נסבלת של היופי

הציגה עצמה בפשטות: אורנית. הושיטה יד. בטוחה מדי. נראית כאילו אילפה את עצמה במרוצת הזמן לנהוג בהכרת ערך עצמית. לאורי נדמה שהיא עדיין מאלפת את עצמה לעשות זאת. גליה, כאשה, חשה איזה צליל של זיוף, לא באמירת השם אלא בלחיצת היד. חזקה במקצת. מנסה לכבוש מבוכה. אבל סוף־סוף, איזו נערה לא תהיה נבוכה במקצת כאשר ניר, מציג אותה בפני הורין.

• שונה מהנערות שניר יצא איתן. כבדה במקצת. גליה היתה אומרת הרבה יותר מקצת. נושאת על 160 הסנטימטרים שלה לפחות 15 קילוגרם מיותרים. הדבר ניכר בפניה, אבל בעיקר בסנטר הדרך הבוגרני, הסנטר הכפול שאיננו יאה לפניה של חיילת צעירה העומדת על סף שיחרורה. חזה כבר מדי. כתפיים עגולות וחזקות מדי. בטן עגלגלה. רגליים קצרות. שיער בהיר קצר שהיה משוך במוס מבריק וכאשר גליה נגעה בו חשה לחות וחשבה שבני הזוג חזרו מסופת גשם אם כי השמיים הנמוכים והקודרים של הלילה, לא הצביעו אפילו על טיפטוף קל.

בני־הבית נהגו ברצינות וכבוד בידידתו החדשה של ניר ורק רינה, ציחקקה ברשעות של נערות בנות 16, שאין בהן גימוס להסתיר את תמהונן על כך שאחיה הנערץ, יפה התואר, הסטודנט המוכשר, "הביא הביתה איזה קידנג, שקשור במקום הלא נכון".

אורנית מודעת לערך עצמה. והתכונה הזו מדבקת. רינה, שהחליטה כי הנימוס מחייב כי תעזוב את הסלון אם היא מתכוונת לפרוץ בצחוק פרוע, פרשה לחדרה ועסקה בפולחן היופי. זה מכבר, וכתה בהכרת מתת היופי שקבלה. אורי אומר "את פשוט דומה לאמא וזה המזל שלך. אם היית יורשת את הכעור של אבא שלך לא היית יכולה לצאת לרחוב".

רינה גילתה את סוד יופיה הנשי, כמי שנכנס לתוך היכל מפואר ומגלה את שכיות החמדה הצפונות בו. גילתה את הקלות הבלתי נסבלת של היות אשה יפה. מספיק חיוך כדי שיפנו לה מקום בראש התור. עווית בחוטמה כדי שיתעניינו מה קרה לה. פניה הם מתנה נהדרת שהיא מטפחת משום שהם תשובה לכל השאלות. מפתח לכל הדלתות. יופי האשה הצפון בה הקסים אותה. הפכה בהכרת תורה את גופה לפולחן. מסתגרת שעות בחדר האמבט, בוחנת את פניה בקפדנות. עדיין איננה מצטבעת. רק מאפרת את העיניים. אבל שערה הבהיר הארוך נראה כרעמה זוהרת ועורה קורן.

באחת השיחות אמר לה אורי "היופי של אשה לפעמים הוא בבחינת הצלחת גרזן. את יודעת מה זה גרזן? גוש אטום וכבד של ברזל המתחדד עד דק לכשרון אחד מיוחד. את חידרת את הגרזן שלך, בברק היופי. עכשיו, את תוצבת בג'ונגל עם הגרזן. אבל תזכרי, שהכוח של הגרזן איננו בלהב החד אלא לא פעם בגוש הברזל האטום הכבד המעניק לו עוצמה".

ממהרת לצאת לפגישה. מנשקת את אחיה בהפגנתיות. כולה כססית־חיה, יפה, נעוריה פורצים מבעד למכנסי הג'ינס ולסווטשירט הכחול, המבליט את חזה הצעיר, שיער בהיר והיא כליכולה נעורים יפים וגמישים, המעמידים באור מגוחך את דמותה הכבדה של אורנית.

עמדה שתיקה ארוכה ומביכה כאשר יצאה רינה. ניר חש שעליו לקרוע את השתיקה משום שכל רגע נוסף, שימש עדות לכך שכל אחד מבני־הבית עורך בשקט השוואה בלתי מחמיאה.

ניר אמר, מכחכך בגרונו, "אתם יודעים, אורנית נראתה פעם בדיוק כמו רינה", אמר זאת בקביעה בטוחה. גליה חייכה לתמימותם של הגברים, אבל הפעם היתה זו אורנית שנטלה את רסן השיחה, מהדירה את העלילה, לפסגות, וגליה, מצאה את עצמה נסחפת, וטווה את דמותה החדשה של אורנית, הדמות שהשחיתה במו ידיה.

"אני יודעת שאני אראה לכם דפוקה אם אספר שפעם נראיתי בדיוק כמו רינה, אבל אסרתי מלחמה על המתנה הזאת שאלוהים נתן לי".

"אף פעם לא חשבתי על כך שבעצם קבלתי מתנה שאני לא ראויה לה. הזדמנות שלא הוגן ליהנות ממנה. קבלתי את היופי שלי כדבר מובן מאליו. מובן מאליו שאשה יפה, זוכה לקרדיט גדול יותר מנערה מכוערת. אבל, מצאתי את עצמי בוחנת לפתע את ידידי האם כל מה שהם רואים בי זוהי רק המסכה היפה?"

השתתקה, משלבת את ידיה סביב חזה הגדול, כאילו מרסנת את עצמה. "אני זוכרת שהמשבר האמיתי הראשון היה כאשר עמדתי בתור לקנות צעצועי ילדים. מאחורי עמדה ילדה קטנה, אני חושבת בת שבע או שמונה. יפה כמו בובה. אבל, מה שעשתה ילדה זו שימש לי לא רק ראי אלא קריקטורה לדרכי שלי. לא תאמינו, היא עשתה עיניים למוכר. שידרה אליו. כאשה. התבוננתי בה בעווית הילדותית שבה לבשה את פני הילדה המפתה. ופתאום תפסתי עד כמה הייתי מגוחכת..."

הסנטר הכפול הפריע לגליה. אסור להן לנערות צעירות להצמיח את הסנטר הבוגדני. הוא משווה להן הבעה מזדקנת. ניר התבונן בחזה הגדול. חובב חזה כבר. אורי התבונן בידיים ותמה מדוע היא משלבת אותן. מנסיונו למד כי עדים המדוברים באורח חופשי וספונטני מניחים לידיים להתנופף בקצב הדיבור כאילו הם מנצחים על איזו תזמורת של כוונות פנימית הפורצת מתוכם.

נושאת איתה עוד עלבון. "הייתי הילדה הכי יפה בגן. אמא תמיד דחפה אותי קדימה כשבאו הדודות מוצצות ומלקקות אותי. שנאתי את שמלותי היפות ואת הקולות הצורמניים של הדודות הארורות. ואז התחלתי להעמיד את עצמי במבחן. אני חושבת שהייתי בת 17 כאשר החלטתי להסיר קורם כל את הכתר הזוהר של השיער הבהיר, שיער שידירי אהב כל כך לסרק. יום אחד, פשוט הערמתי אותו בצורת זנב־סוס וגזרתי במספריים. אחר־כך התחלתי להזניח את עצמי. וללתי כמו מטורפת שוקולד עד שעור הפנים התכסה בפצעים. הפסקתי לטפח את עצמי. הוספתי איזה עשרים קילו. אחד לאחר עזבו אותי הזוכרים. למדתי את הצד השני של היופי. את המחיר שאת משלמת עבור ההזנחה והכעור. את העובדה, שהיופי יש לו ערך בפני עצמו וצריך לקבל אותו כך. ומאז התחלתי לעבוד על עצמי. הורדתי שמונה קילו. ואני עכשיו בדרך חזרה אל הנערה שהייתי או".

שבוע לאחר מכן נקלעה לפנטהאוז ידידתה של רינה, סטודנטית למשפטים הלומדת עם ניר. גליה, טוותה כמעט כדרך הטבע את סיפורה של אורנית. את סיפור הנערה שנלחמה במתנה שקיבלה כדי שלא ליהנות מהזדמנות הבלתי הוגנת שנתן לה הטבע.

הסטודנטית שאלה "על מי אתם מדברים?"

"אורנית, זו שניר היום..."

"אורנית? היתה יפה פעם? בחייך, גדלנו באותו רחוב. היא נולדה מפלצת, היא תמיד היתה כבדה מרובעת ושמנה. רק עכשיו לקחה את עצמה בידיים..."

גליה צחקה. על כך היה אומר אוסקר ויילד "בגברת הזו ניכרים סימני כעור עתיקים".

בעמוד זה מבחר מהידיעות
והמודעות שפורסמו ב"מעריב"
בשבוע שבין 29.1.53 — 5.2.53.
הנוסח המקורי נשמר.
ליקט: גבריאל שטרסמן.

מעריב

השבוע לפני 35 שנה

רכבת עלתה על מוקש בגבול המשולש

רכבת משא ישראלית עלתה הלילה על מוקש חשמלי בסביבות קלקיליה ליד הגבול הישראלי - ירדני. אש נפתחה מעבר לגבול על הרכבת כאשר כמה מקרונותיה ירדו מהפסים. כתוצאה מכך הופסקה הבוקר תנועת הרכבות בין תל־אביב - חיפה.

ישיבה מיוחדת של הממשלה לדיון על מצב הבטחון ובמיוחד על מעשה החבלה ברכבת נקראה לשעה עשר לפה"צ. שר הבטחון מר ד. בן־גוריון הפסיק ליום אחד את חופשתו כדי להשתתף בישיבה.

על אף המתיחות ביחסי ישראל - ירדן עלתה הבוקר השיירה הדו־שבועית הרגילה להר־הצופים. השומרים במעבר מנדלבאום לא הפריעו בעדה.

חצי מיליון דונם נפגע בבצורת

למעלה מחצי מיליון דונם שנזרעו שעורה, בנגב ובדרום, נפגעו כליל בבצורת.

בסיכום שנערך השבוע מגיע הנזק הישיר למשקים ל־4 מליון ל"י, הואיל ובכל דונם הושקעו כ־8 מליון ל"י. פגיעת הבצורת היתה השנה קשה ביותר, כי בגלל חסר הגשמים לא הגיעו רוב השדות בנגב לידי נביטה ואין אפילו אפשרות לנצלם למרעה.

2900 בהמות עבודה מארה"ב לישראל

אלפיים ותשע מאות סוסות ועגלים לישראל מארה"ב בשלושה משלוחים שהוזמנו ע"י הסוכנות היהודית. בהמות העבודה מיועדות לישובי מחלקת ההתיישבות בכל רחבי הארץ וביחוד באזורים בהם אין הקרקע ניתנת לעיבוד בטראקטור.

הבסילה פוצצה — הרכבת נעצרה: נציגי צבא חוקרים בפיצוץ המוקש החשמלי בקר הרכבת בין טייבה וקלקיליה וקבוצת פועלים הוחשה למקום לתיקון המסילה.

יעקב גרברו בן 17, יוסף שטיצר בן 17, ואורה רייז, בת 16 וחצי קבלו אמש סטיפנדיות בסכום חלוקת פרס דוב הוז של עירית תל־אביב לתרבות הגוף ולתעופה.

מאירסון סירבה לגלות הסוד...

כתב "דיילי אקספרס" ספטון דלמר מביע היום בכתבה מישראל, תחת הכותרת "סטאלין והיהודים", אכזבה מסירוב הגב' מאירסון לשוחח אתו על זכרונותיה מתקופת שירותה כצירת ישראל בברית המועצות בשנת 1948.

לדבריו הוא אמנם מבין יפה לחסכר שנת העבודה, שהיא לא תסלח לעצמה לעולם אם ייפגע אפילו בטוחן יהודי אחד מאחורי מסך הברזל כתוצאה מדברים שייצאו מפיה. אולם מר דלמר מאמין, כי בידי מרת מאירסון נמצא המפתח למסתורין המעורים חמיהה בקשר למיבצע הטיהור הנוכחי של הקרמלין – מדוע החליט סטאלין להסתכן בהחלשה רצינית של המנגנון הסובייטי ע"י הרחקת היהודים, שתמכו בו ושיתפו פעולה עמו.

הכתב טוען, כי רק כתוצאה מחשדות, שנתעוררו נגד הגב' מאירסון, הגיע סטאלין להחלטה כשלוח א) שמדינת ישראל, למרות מאמציה למסות על שתי הסעיפים, משתייכת בעצם למערב; ב) שכתוצאה מתקומתה מוטלת בספק מכאן ואילך נאמנות כל היהודים לברית המועצות.

ואלה 19 אנשי סנה שהוצאו ממפ"ם

הועדה המרכזית של מפ"ם החליטה שלא להוציא מהמפלגה 3 מתוך 22 חברי מועצת מפ"ם שהוגש להם אולטימטום לחזור בהם מהצטרפותם לסיעת סנה.

השלושה שלא הוצאו הם: י. ויטקין, מזכיר הועד למען השלום בת"א; מ. פישר, מלשכת המס של ההסתדרות וי. בך מכתיים.

19 חברי המועצה, שלא נענו לאולטימטום והוצאו ממפ"ם הם: דוד בן־ירוחם ממזכירות פועלי הבניין, שמחה צברי, ה. ישראלי, ב. לילינך מהסכונות, מ. גבוה וא. גירא (2 מ־3 נציגי מפ"ם במועצת עירית רמלה), פ. הרצברג, לנראו, א. ספר, מ. איידלברג מהסתדרות הפקידים, א. רפפורט, נ. פרישמן, ב. כרמן (אשתו של חבר הכנסת כרמן), ת. אברמוביץ, מזכיר פועלי הבניין בת"א, ח. סלוצקי ממועצת הפועלות, ס. איידלברג, א. וולדמן, י. קושניר מ"סולל בונה" וא. קראוז.

מתיישבים ערבים בכפר עציון

במסגרת התכנית הירדנית ליישוב פליטים "פלשתינאיים" לאורך הגבול הישראלי, החלו השבוע השלטונות הירדניים בהקמת אבן פינה לשמונים יחידות דיור בכפר עציון.

דנים בהקפאת האינדקס והמחירים

מגמה ברורה למנוע ככל האפשר עליה נוספת באינדכס יוקר המחיה ולהקפיא את המחירים משמשת עתה יסוד במדיניות המחירים של הממשלה.

בקשר לכך נידונו כמה הצעות לביטול סיקוחים, שעמדו לקבל אישור סופי - מחשש שבעקבותיהם תבוא התייקרות ועליה באינדכס.

בין השאר נדחה לפי שעה ביטול הפיקוח על הכננות, אשר מוסדות ממשלתיים שונים המליצו עליו.

גם העלאת מחיר החלב, שאושרה כבר באופן עקרוני במשרד המסחר לא תיכנס לתוקפה בראשון לפברואר, כפי שהוטו בו תחילה ודחתה למועד מאוחר יותר.

מעברת ראשון לציון מתחסלת השבוע

מעברת ראשון לציון, אשר דרכה עברו אלפי משפחות עולים, מתחסלת השבוע.

מאה המשפחות האחרונות במעברה עוברות לשיכונים שנבחרו בשבילם ע"י חברת "עזרה ובצרון".

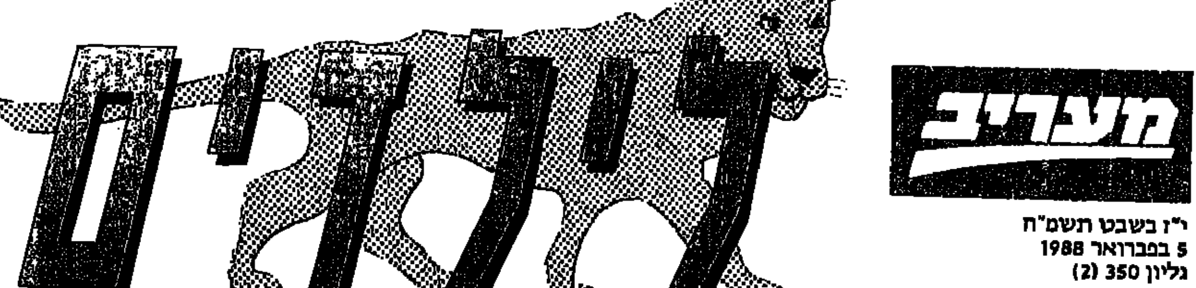
ל־8900 משפחות המתגוררות במעברת נחלת יהודה הוצעו שיכונים ברמלה וקוביה. אך תושבי המעברה סרבו לעזוב את מקומותיהם. עכשיו דנים באפשרות העברתם לשיכונים הנבנים בבית דגן הסמוכה.

חנות "הספר הסובייטי" הוצתה שוב

חנות "הספר הסובייטי" ברחוב בן יהודה בירושלים הוצתה הלילה שנית בידי אלמונים שהתיזו דלק על החלון הראווה. החנות ניזוקה קשות.

בעל החנות מר אורנשטיין אמר הבוקר לסופרנו, כי הוא אומד הנזק בחנותו באלף ל"י בערך.

ליד החנות נמצא פח עם בנזין, הפח הודבק על ...

מעריב
לילדים
ו"ז בשבט תשמ"ח
5 בפברואר 1988
גליון 350 (2)
עורכת: בת דורה, גרפיקה: ברברה

צבי ארזי

מדוע כועס החתול על הכלב

פַּעַם, לִפְנֵי שָׁנִים רַבּוֹת, הָיוּ הַכְּלָבִים וְהַחֲתוּלִים בִּידִידוּת רַבָּה. יַחַד שִׂחֲקוּ, יַחַד טִיְּלוּ וְיַחַד אָכְלוּ מֵאוֹתָן הַצַּלָּחוֹת.

פַּעַם אַחַת, כְּשֶׁשָּׁכְבוּ הֶחָתוּל וְהַכֶּלֶב לָנוּחַ עַל הַדֶּשֶׁא, הוֹפִיעַ לִפְנֵיהֶם עַכְבָּר, שֶׁהֵגִיחַ מִמְּאוּרָתוֹ שֶׁמִּתַּחַת לָאֲדָמָה.

נִדְהֲמוּ הֶחָתוּל וְהַכֶּלֶב. הִשְׁתּוֹמְמוּ הָעַכְבָּר. הַכֶּלֶב זִנֵּק אַף הוּא בְּעִקְבוֹת הֶחָתוּל כְּדֵי לַעֲזוֹר לוֹ לִתְפֹּס אֶת הָעַכְבָּר. אֲבָל הֶחָתוּל חָשַׁב: "רְצוֹנִי לִטְרֹף אֶת הָעַכְבָּר לְעַצְמִי".

הֵחֵל לְיַלֵּל וְלִשְׂרֹט את הכלב. כָּעַס הַכֶּלֶב מְאֹד, נָבַח וְנָשַׁךְ אֶת הֶחָתוּל. נִבְהַל הָעַכְבָּר וּבָרַח עַל נַפְשׁוֹ. וּמֵאָז שׂוֹרֵר כַּעַס רַב בֵּין הַכְּלָבִים וְהַחֲתוּלִים. הַכֶּלֶב נוֹבֵחַ עַל הֶחָתוּל וְהֶחָתוּל כּוֹעֵס עַל הַכֶּלֶב!

וְהָעַכְבָּר הַשּׁוֹמֵעַ יְלָלָה אוֹ נְבִיחָה מִיָּד בּוֹרֵחַ לִמְאוּרָתוֹ אֲשֶׁר בָּאֲדָמָה.

אני חושב שמישהו מאוד גבוה מסתובב באיזור

עתידות

יורם אורעד

קוֹל קוֹרֵא בֶּחָלָל

אִם אָכֵן קַיָּמִים יְצוּרִים נְבוֹנִים בֶּחָלָל הַחִיצוֹן, הַאִם לֹא נוּכַל אָנוּ לְנַסּוֹת לִיצוֹר עִמָּם קֶשֶׁר בְּאֶמְצָעוּת שִׁדּוּרִים שֶׁנְּשַׁדֵּר אֲלֵיהֶם, שִׁדּוּרֵי רַדְיוֹ וְטֶלֶוִיזְיָה?

לִכְאוֹרָה זֶה נִרְאֶה הֶגְיוֹנִי וּפָשׁוּט. אֲבָל לַאֲמִתּוֹ שֶׁל דָּבָר זֶה רָחוֹק מִלִּהְיוֹת פָּשׁוּט. כִּמְעַט כָּל הַכּוֹכָבִים, שֶׁבָּהֶם עֲשׂוּיִים לְהִמָּצֵא חַיִּים אִינְטֶלִיגֶנְטִיִּים, מְרֻחָקִים מֵאִתָּנוּ מֶרְחָק כֹּה אַדִּיר עַד שֶׁשִּׁדּוּר רַדְיוֹ שֶׁיֵּצֵא מִכַּדּוּר הָאָרֶץ שֶׁלָּנוּ יַגִּיעַ אֲלֵיהֶם כַּעֲבֹר מֵאוֹת וְאַף אַלְפֵי שָׁנִים. וְאוּלָם מַסָּעוֹ שֶׁל שִׁדּוּר הָרַדְיוֹ אֶל הַכּוֹכָב הַמְיֻעָד הִנּוֹ רַק צַד אֶחָד שֶׁל הָעִנְיָן. הַצַּד הַשֵּׁנִי הוּא הַשִּׁדּוּר הַחוֹזֵר, אוֹתוֹ נְצַפֶּה לְקַבֵּל מִיצוּרֵי אוֹתוֹ כּוֹכָב אֵלָיו נִשְׁלַח אֶת אוֹתוֹת הָרַדְיוֹ שֶׁלָּנוּ וְשֶׁיָּעִיד עַל קִיּוּמָם וְיִשָּׂא עַל כְּנָפָיו מֶסֶר כָּלְשֶׁהוּ אֵלֵינוּ.

בִּשְׁנַת 1974 נַעֲשָׂה נִסָּיוֹן לְשַׁדֵּר שִׁדּוּר רַדְיוֹ אֶל עֵבֶר כּוֹכָב מְרֻחָק, הַמָּצוּי בִּצְבִיר הַכּוֹכָבִים מִסְפָּר 13. מֶשֶׁךְ הַשִּׁדּוּר הָיָה רַק שָׁלֹשׁ דַּקּוֹת. אוּלָם יַעַבְרוּ עוֹד עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה אֶלֶף שָׁנִים עַד שֶׁיַּגִּיעַ אוֹתוֹ שִׁדּוּר אֶל יַעֲדוֹ בְּאוֹתוֹ צְבִיר כּוֹכָבִים. אִם אָכֵן קַיָּמִים יְצוּרִים אִינְטֶלִיגֶנְטִיִּים בְּאוֹתוֹ צְבִיר כּוֹכָבִים וְאִם הֵם יְשַׁדְּרוּ אֵלֵינוּ בַּחֲזָרָה נוּכַל, אוּלַי, לְקַבֵּל תְּשׁוּבָה בְּעוֹד חֲמִשִּׁים אֶלֶף שָׁנִים! אֵין כָּל בִּטָּחוֹן שֶׁקַּיָּמִים שָׁם יְצוּרִים חַיִּים וּכְדֵי לְהַגְדִּיל אֶת הַסִּכּוּי לִמְצוֹא חַיִּים אִינְטֶלִיגֶנְטִיִּים מִסּוּג כָּלְשֶׁהוּ נִצְטָרֵךְ לְשַׁדֵּר לְעֵבֶר מִילְיוֹנֵי כּוֹכָבִים בֶּחָלָל וּלְהַמְתִּין מֵאוֹת וְאַלְפֵי שָׁנִים.

אִם נוֹסִיף לְמָה שֶׁהֶעֱלָה עַד עַתָּה גַּם אֶת הָעֻבְדָּה שֶׁאֵינֶנּוּ יוֹדְעִים כְּלָל אִם הַיְּצוּרִים הַמְּיֻחָלִים אָכֵן יַאֲזִינוּ בְּדִיּוּק בְּאוֹתוֹ תֶּדֶר רַדְיוֹ בּוֹ נְשַׁדֵּר, תֵּהָפֵךְ מְשִׂימַת הַהִתְקַשְּׁרוּת הַזֹּאת לְקָשָׁה הַרְבֵּה יוֹתֵר. לֹא דַּי בְּכָךְ שֶׁיִּהְיֶה עָלֵינוּ לְכַוֵּן אֶת שִׁדּוּרֵינוּ לְמִילְיוֹנֵי כּוֹכָבִים וּלְחַכּוֹת מֵאוֹת וְאַלְפֵי שָׁנִים, אֶלָּא שֶׁגַּם נִצְטָרֵךְ לְשַׁדֵּר בְּמִילְיוֹנֵי תְּדָרִים.

לְמַרְבֵּה הַצַּעַר לֹא נוֹתַר לָנוּ, אִם כֵּן, אֶלָּא לְהוֹדוֹת בְּכָךְ שֶׁהַנִּסָּיוֹן לִיצוֹר קֶשֶׁר בְּאֶמְצָעוּת שִׁדּוּרֵי רַדְיוֹ מֵאִתָּנוּ, בְּנֵי הָאָדָם, אֶל יְצוּרִים בֶּחָלָל הַחִיצוֹן אֵינוֹ יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר חֲלוֹם בִּלְתִּי מַעֲשִׂי, אִם לֹא בִּלְתִּי אֶפְשָׁרִי בְּיָמֵינוּ.

שלומית כהן

פַּפּוּאָה הַגּוּץ

אָדוֹן פַּפּוּאָה הַגּוּץ
מָכַר אֶת הַמִּטָּה שֶׁלּוֹ
וְנִרְדַּם עַל קֶרֶשׁ הַגָּהוּץ.
לְמָחֳרָת
מָכַר אֶת קֶרֶשׁ הַגָּהוּץ
וְנִרְדַּם עַל הָרִצְפָּה.
כְּשֶׁקָּם
מָכַר שֻׁלְחָן, מַפָּה
קֻפְסָה שֶׁל מַלְפְּפוֹן חָמוּץ
סַלְּח וְסֻכָּר
וְלֹא הִשְׁאִיר קֻמְצוּץ.
אָדוֹן פַּפּוּאָה הַגּוּץ
מָכַר אֶת הַבַּיִת שֶׁלּוֹ
וְנִרְדַּם עַל סַפְסָל בַּחוּץ.
בַּסּוֹף מָכַר אֶת עַצְמוֹ
וְשׁוּב קָנָה מַה שֶּׁנָּחוּץ:
בַּיִת, מִטָּה, בֶּגֶד
וְקֶרֶשׁ גָּהוּץ.

מִתּוֹךְ הַסֵּפֶר "הַיָּרֵחַ בּוֹכֶה כּוֹכָבִים"
בְּהוֹצָאַת הַקִּבּוּץ הַמְּאֻחָד

תַּשְׁבֵּץ "שֵׁשׁ עַל שֵׁשׁ"

בין הפותרים יוגרל מעתק צבעוני.

מֵאֹזֶן: 1. בְּבִירַת הַנֶּגֶב מִסְפָּר לֹא זוּגִי. 6. נִמְצָא, בְּתוֹךְ אִישׁ. 7. חַי בַּמַּיִם, 8. סוֹחֵב אֶת בֵּיתוֹ, זֶה שֶׁהוֹלֵךְ לְאִטּוֹ. 10. כְּבָר כְּשֶׁהוּא הָפוּךְ לֹא קָשֶׁה כְּלָל. 11. מַרְגִּישׁ בְּחַשְׁמַל. 13. בְּתוֹךְ עִיר יֵשׁ תֵּל חֳרָבוֹת. 14. אֲדוֹן הַמִּטָּה הוּא בַּעַל חַיִּים יַשְׁנוּנִי.

מְאֻנָּךְ: 1. עִיר שֶׁהִיא מְעוֹן הַמָּזוֹן. 2. לֶהָבָה בְּאַשְׁדּוֹד. 4. אָרִיג בָּעֵץ. 5. מַסְמִיקָה בַּעֲרוּגַת הַגִּנָּה. 8. סִיּוּמוֹ שֶׁל הַקָּצָר, לֹא רָחָב. 9. בְּתוֹכְךָ נִמְצָא מַלְחִין גֶּרְמָנִי. 12. חָבֵר מֶמְשָׁלָה מְזַמֵּר. 13. עִם שְׁנֵי קְצוֹת הָעֵט נִתָּן לִכְתֹּב.

משתעשעים

מימי

בין הפותרים יוגרל סט גירים צבעוני.

תַּשְׁבֵּץ הַלְּטָאָה

מֵאֹזֶן: 1. לְטָאָה לֵילִית קְטַנָּה הַנִּדְבֶּקֶת אֶל קִירוֹת הַבַּיִת, 6. בַּעַל חַיִּים טוֹרֵף, מַחֲלִיף צְבָעִים (כְּתִיב מָלֵא), 11. מִין לְטָאָה נְפוֹצָה בַּעֲלַת רֹאשׁ רָחָב, 14. טַחֲנָה בַּעֲלַת 4 כְּנָפַיִם, 16. עוֹף מַיִם אָצִיל בַּעַל צַוָּאר אָרֹךְ, 17. בֶּן בָּקָר, 18. הִכְנִיס לְתֵבָתוֹ בַּעֲלֵי חַיִּים בְּזוּגוֹת זוּגוֹת, 19. מַסְמֵר לְלַיְנִי, 20. בַּעַל חַיִּים טוֹרֵף בַּעַל חֲבַרְבּוּרוֹת, 21. יְצוּר קוֹפְצָנִי מִמַּחְלֶקֶת הַדּוּ־חַיִּים, 22. רָכַשׁ דָּבָר מָה בְּכֶסֶף, 23. בְּתוֹכִי, 24. הָאֲכָלָה, 26.____ רַגְלַיִם – סוּג שֶׁל שֶׁרֶץ, 27. אֵבֶר בַּגּוּף, 28. חַי בַּמַּיִם.

מְאֻנָּךְ:
1. כְּמוֹתָהּ יֵשׁ רַבּוֹת בַּפֶּה, 2. שַׁי, 3. שֵׁם חֲמָאָה, לְמָשָׁל, עַל הַלֶּחֶם, 4. מִלַּת קְרִיאָה בִּתְחִלַּת כָּל יוֹם, 5. הוֹבִּי, עִסּוּק לִשְׁעַת הַפְּנַאי, 6. בַּעַל חַיִּים הַדּוֹמֶה לַחֲמוֹר מְפֻסְפָּס, 7. צִפּוֹר שִׁיר קְטַנָּה, 8. מִשְׁעֶנֶת לִתְמִיכָה וְסִיּוּעַ בַּהֲלִיכָה לְאָדָם צוֹלֵעַ, אוֹ פָּצוּעַ בְּרַגְלוֹ, 9. צִפּוֹר הַמְסַמֶּלֶת אֶת הַשָּׁלוֹם, 10. נָתַן כֶּסֶף לְמַטְּרַת צְדָקָה, 11. מַרְגִּישׁ, 12. הָדַף, דָּחָה, 13. עָבַר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, 14. תִּינוֹקוֹת, 15. שֵׁם כּוֹלֵל לְבַעַל חַיִּים קָטָן (ג'וּק), 23. תְּבוּאָה, 25. זָז, נָע בְּתוֹךְ הַנַּדְנֵדָה.

פתרונות נא לשלוח „למעריב לילדים„ ת.ד. 20044 ת"א.

חזוכים בפרסים מיום 1.1.88

"בלי שם משפחה": שובל ארנון, קיבוץ מצובה, ד.נ. גליל מערבי 22835 – זכה בספר "בלונוע בא לספר לך". "מצאו את מקום העבודה": יאיר סיסקל, ת.ד. 27335, 91272, ירושלים – זכה בסט גירים צבעוני. "תשבץ הכלב": זיוית מינקובסקי, קיבוץ יפעת ת.ד. 496, 30069 – זכתה בספר של צביקה פיק. "חיות בשינוי אות": הדר זכאי, רח' הפלמ"ח 10 גבעתיים, זכתה בספר "בלונוע בא לספר לך".